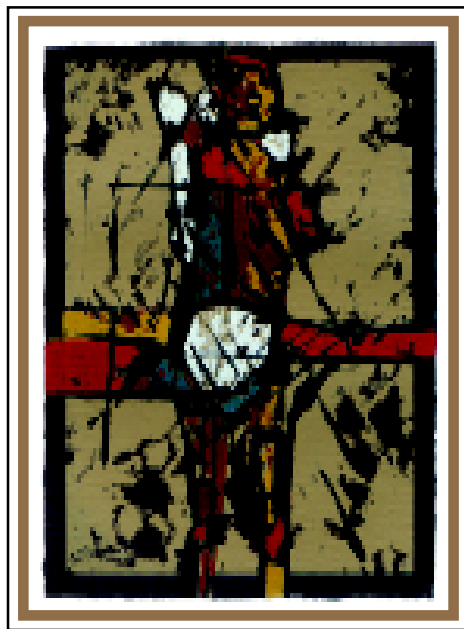

CARÀCTERS

ÉS UNA REVISTA DE LLIBRES

I AQUEST N'ÉS EL NÚMERO **II**.

Francesc Calafat: "Notícia de la poesia de l'any 1999".

Maria Josep Escrivà: "Josep Piera: 25 anys de finestres grogues i verdes".

Francesc Bayarri: "La Biblioteca Valenciana, sense laberints".

Ramir Reig: "Erudició aclaparadora, però esbiaixada".

Vicent Alonso: "Ignasi Mora: realitat i ficció".

Maitè Insa: "El secret poder de Goethe".

Entrevista a A. Martínez: "7 i Mig vol editar una literatura que ací no existeix".

Pàgines centrals dedicades a Josep Piera.

LLIBRE RECOMANAT:

Sapientia Aedificavit
Una biografia
de l'Estudi General
de la Universitat de València
PUV, 1999.

CARÀCTERS

núm. 11.

Edita:

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

Coordinació:

*Vicent Alonso, Gustau Muñoz,
Francesc Pérez Moragón, Fèlip Tobar*

Col·laboradors:

*Pasqual Alapont, Rafael Alemany,
Enric Balaguer, Carme Barceló,
Josep Lluís Barona, Adolf Beltran,
Vicent Berenguer, Josep Bernabeu,
Assumpció Bernal, Josep Lluís Blasco,
Emèrit Bono, Francesc Calafat,
Ferran Carbó, Enric Casaban,
Emili Casanova, Jordi Colomina,
Agustí Colomines, Germà Colón,
Antoni Ferrando, Josep Franco,
Antoni Furió, Ferran Garcia Oliver,
Lluís Gimeno, Marc Granell,
Carme Gregori, Albert Hauf,
Josep Iborra, Ramon Lapiedra,
Gemma Lluch, Josep Lozano,
Josep Martínez, Tomàs Martínez,
Josep Martínez Bisbal, Lluís Meseguer,
Isabel Morant, Vicent Olmos,
Manel Pérez Saldanya, Vicent Pitarch,
Joan Ponsoda, Eugeni Portela,
Vicent Raga, Ramon Rosselló,
Pedro Ruiz Torres, Vicent Salvador,
Vicent Simbor, Enric Sòria,
Ferran Torrent, Pau Viciano,
Rafael Xambó.*

Redacció:

*Av. Blasco Ibàñez, 32
46010 València
Telèfon: 96 386 40 90
Fax: 96 386 44 93
E-mail: Vicent.Alonso@uv.es*

*Il·lustracions
d'aquest número:*

Josep Vergara

Distribució:

*Gea llibres, tel. 96 158 03 11
La Terra, tel. 96 511 01 92
Triangle, tel. 93 265 18 21*

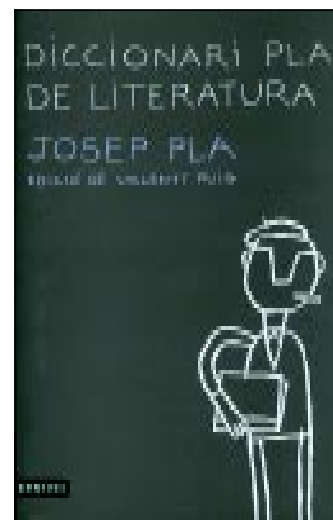
Impressió:

Impremta Palàcios, Sueca.

P.V.P.: 500 pessetes

*ISSN: 1132-7820
Dipòsit legal: V. 3755-1997*

LLIBRE RECOMANAT:

Edició de Valentí Puig
*Diccionari Pla
de Literatura*
Destino, 2000.

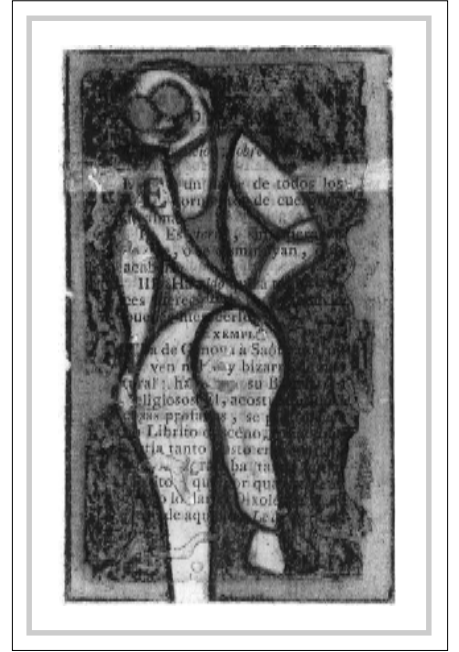
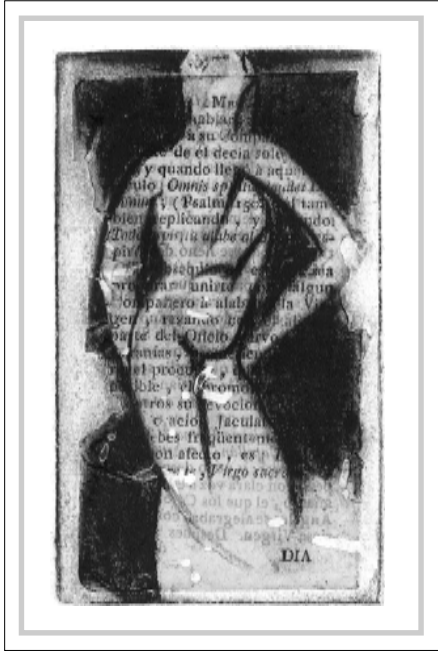
Josep Vergara ha nascut a Godella el 1942. La seua obra s'ha exposat a la Península, al Regne Unit, i si es vol una mica exòticament, a Austràlia, on va residir uns quants anys. Ha treballat l'oli i el gravat, en les seues diverses especialitats. La seua professió de restaurador artístic s'ha deixat sentir, "virtuosament", en la seua obra pictòrica. Com han subratllat alguns crítics, les seues imatges, d'una forta presència física, posseeixen un sentit de misteri i d'exploració, plenes de referències i metàfores.

*També hi ha llengües que s'obstinen en l'amor pro-
pi; n'hi ha d'exquisidament civilitzades que, de fet,
s'han mantingut en el paleolític: quatre-vint-deu-nou,
mot d'ordre...*

Fet a la Ribera del Xúquer.

En el nom de la poesia

(Notícia de la poesia de l'any 1999)

L'any 1999 ha estat un any poètic plural, on podem trobar poemes de molt diversa factura. Un primer fet observable és que els creadors, sovint, assagen en un mateix llibre formes i tons molt variats. A banda dels temes habituals, un dels motius que ha atret fortament l'atenció dels poetes és la reflexió sobre la paraula poètica. Podem observar també una creixent atenció per la temàtica social i per denunciar la barbàrie humana, sense caure en una demagògia fàcil, al mateix que augmenten els poetes que practiquen una poesia més surreal i allunyada de les preocupacions de la poesia de l'experiència.

D'entre els llibres publicats, destacaria en primer lloc *Estació de França* de Joan Margarit. A partir de motius autobiogràfics, Margarit toca l'amor, la reflexió moral, el pas del temps, la temàtica social inserida en un geografia urbana rica en contrastos. La seua poesia és austera, unes vegades eixuta i amarga, d'altres tendra, però sempre emotiva i intensa, puntejada amb imatges i sorpreses colpidores. Els poemes bons en són molts, però el que importa és el conjunt perquè retrata la història d'una persona que ha sentit en les entranyes el dolor de la vida. *L'instant etern* confirma la trajectòria ascendent d'Enric Sòria i ens mostra un poeta d'una enorme personalitat i un rigorós domini de l'ofici. En el llibre conflueixen la densitat verbal amb la construcció d'un discurs per-

sonal i irreductible. Amb una pluralitat de formes expressives, Enric Sòria explora el que té d'inescrutable l'experiència del temps, la tensió soterrada que es troba en les coses, allò que no sentim i en el canvi perdura.

Un altre llibre notable és *Corrent de fons* de Marc Granell, on tornen a ressonar amb força renovada les preocupacions constants de l'autor. Els temes íntims (la vida com una col·lecció d'absències, de pèrdua d'esperances), les referències als autors plàstics i a fets clau del segle que s'acaba (les guerres que testimonien la barbàrie humana, la guerra civil espanyola, les banderes ideològiques, la immigració i el dolor convertits en espectacle gràcies als mitjans televisius...) van lligats a una poesia reflexiva i d'imatges colpidores, elaborada amb una mirada més irònica i distant que no en altres ocasions.

Reflexiu ho és també un altre títol meritori, *Lliçó de tenebres*, de Carles Camps Mundó, qui a través de paradoxes, antítesis i interrogacions assaja una meditació quasi metafísica sobre les contradiccions de l'existència. El llibre és, així mateix, una indagació sobre la impossibilitat de la paraula de reflectir tot el que amaguen les aparences de la vida, per això arriba un punt en què el poeta no sap tampoc si els seus versos contenen «l'afany d'expressar tant d'afany».

Qui conega només els primers llibres de

Josep Maria Sala-Valldaura se sorprendrà en llegir *Cardiopatia*, perquè ara presenta una veu despullada i directa. Els batecs del cor funcionen com una metàfora per tal d'incidir en el dolor i les derrotes tant col·lectives com individuals. Els efectes formals ajuden a ressaltar el to cru i realista. Potser en algun moment hi haja algun excés, però sens dubte el llibre conté alguns dels millors encerts de la tota la seua obra.

Àngel Terron introdueix, com en altres ocasions, però de manera més mesurada, referents científics en *Geometria descriptiva*. És un llibre madur i heterogeni en tons i formes, que parla del temps, la natura, el gaudi dels dies, i l'enyorança de la mort.

Periscopi recull els poemes dels últims vuit anys d'Antoni Fornés, un autor que es caracteritza per la seua ascendència ferratiana, per la contundència i pel seu humor àcid, suavitzat en el present llibre. L'autor mostra mirada aguda i ironia en la comprensió de les experiències viscudes o contemplades. Destaca sobretot un poema sobre el mercat de Dènia i alguns poemes breus.

En el nom de la mar representa el retorn a la lírica de Josep Piera després de molts anys de silenci i recull poemes inspirats en viatges fets al Brasil, al Magrib i Grècia, però els poemes més afortunats on apareix el millor de la seua potència lírica són els més personals, com els dedicats a l'experiència amorosa, a la filla adoptiva i als poetes amics que han faltat.

La poesia depurada i insinuant, de to tènue i atmosfera delicada que fa Anna Montero guanya en intensitat en cada nova publicació, com es veu en *Com si tornés d'enlloc*, on ens parla de la nostàlgia, les absències, el buit i el record com a sustent vital. En aquesta línia de poesia suggerent, però fonamentada en la brevetat, es troba *Interlínia* en què Montserrat Rodés preserva el camí iniciat en la seua obra anterior.

La tradició simbolista continua sent fecunda en la poesia actual. Així, hi trobem *Cel subtil* de Vicenç Llorca qui, encara que sense l'ambició i els resultats dels títols anteriors, aconsegueix uns poemes estimables on el paisatge i les referències artístiques es converteixen en el correlat d'una mirada íntima. Un altre bon llibre en aquesta línia l'aporta el poeta valencià Ramon Guillem que assoleix en *Solatge de sols* els moments més brillants de la seua trajectòria literària. Poemes ben escrits i imatges estimulants a partir del paisatge condueixen la construcció d'una «íntima realitat» deslligada del món més immediat.

És admirable la vitalitat de Ramon Xirau, que als seus setanta-sis anys, manté viva tota la seua capacitat creativa. Encara que *Indrets del temps* no aporte res de nou al seu món literari, sí corrobora els nuclis d'interessos personals i l'amplitud de la seua veu. Poeta de densitats simbòliques i caràcter especulatiu i religiós, Xirau elabora una poesia contemplativa i d'admiració davant les meravelles de l'univers.

La poesia d'Andreu Vidal és d'una torturada radicalitat, orientada a buscar una paraula en part nova i estranya que cree un espai literari autosuficient i deslligat de la realitat. El lirisme extrem i la concisió progressiva que arriba al seu punt màxim en

Ad vivum són el resultat d'una interrogació inquisitiva al llenguatge, acompanyat d'un descens als inferns i d'un desig de la no existència.

En la línia simbolista, però amb el format de la prosa poètica, cal destacar en primer lloc *L'escriptent* d'Antoni Tàpies-Barba, obra que, al meu entendre, és el més reeixit del que ha escrit fins el present. Lirisme i reflexió, literatura i natura, les imatges al voltant de la llum i de la nit s'uneixen en el llibre en una reflexió sobre les possibilitats i els límits de la paraula poètica. Per la seua banda, Raimon Àvila en *Litúrgia del fang* segueix la prosa onírica i surreal encetada en *Barranc de Fut i Lud*. El món natural i primitiu, l'alternança de somni i realitat són els àmbits que configuren l'expressió del desengany amorós i la manifestació de les angoixes i els anhels que l'acompanyen. Algunes imatges gratuïtes, però, desllueixen els bons moments que conté el llibre.

Els amants de l'obra de Joan Brossa gaudiran amb *Sumari total*, que és una síntesi del seu ideari sobre les paraules, les persones i les coses. Hi té un pes important el tema de la mort, tractada des de la consciència que l'única transcendència és la manca de transcendència. L'estil, propi dels darrers temps, ve marcat per la sentència, la brevetat i la ironia desmitificadora.

En el capítol dels escriptors més joves criden l'atenció Ramon Ramon, Hèctor Bofill i Manuel Forcano, Iban L. Llop i Melcion Mateu. *Contra el desig* confirma la força poètica de Ramon Ramon que dissectiona amb uns termes descarnats el naufragi d'una història amorosa. Sorprén l'exhibició que fa del dolor i del preu que s'ha de pagar en la travessia d'una experiència tan desesperada com inevitable.

L'autor domina amb fermesa la plasticitat expressiva i el vers rotund, malgrat alguns defectes en els acabaments dels poemes.

L'hebraïsta Manuel Forcano és un altre poeta a tenir en compte. En *De nit* evoca la vivència efímera i absoluta de l'amor, del goig viscut en secret, però el que li dona empremta personal és la subtileza de les emocions, les atmosferes creades i, sobretot, la gràcia de les imatges triades en els seus versos.

Sens dubte el llibre més efectista dels joves és *La Reconstrucció de l'aristocràcia* d'Hèctor Bofill, que combina en un còctel líric bastant fascinant referents de la literatura clàssica i de la cultura oriental, del cinema i del còmic. És un poemari d'alcè èpic que narra l'aventura eròtica i política d'Iseu i de la seua estimada Makiko.

En una altra òrbita es mou Iban L. Llop. La seua *Pell de salobre* és una defensa oberta d'una postura realista, però sense caure en lliçons fàcils, ja que el seu acostament a la vida quotidiana és molt intel·ligent. Els seus poemes, molts breus, ofereixen una mirada penetrant que amb quatre apunts extrau el significat profund de les escenes que tracta.

Un bon bateig literari l'ha fet Melcion Mateu en *Vida evident*, on exhibeix un gran domini de la forma. Així, en el cos central del llibre els temes més trivials i l'humor desfilen per un complet catàleg de les múltiples maneres de construir un sonet.

Per posar punt final només dir que l'any de 1999 poèticament no ha estat gens malament, i, sobretot, ha donat uns quants llibres i uns quants poemes més d'excel·lent factura que expliquen i il·luminen el nostre panorama poètic.

Francesc Calafat

—Com vas començar a treballar en l'edició?

—Als divuit anys vaig muntar el meu taller tipogràfic i, al cap de cinc o sis anys, el vaig reconvertir directament a una editorial: Germania.

—Per què vas decidir fer aquell pas?

—Perquè era el que havia volgut fer sempre, però abans volia aprendre com es feia. Vaig aprendre d'altres editors, com ara Eliseu Climent o Josep Gregori; després vaig decidir deixar de treballar per a ells i muntar la meua editorial. Gustau Muñoz em va proposar una col·lecció d'assaig [«Sagitari»], Marc Granell i Francesc Calafat en van dirigir dues de poesia, amb Manel Alonso vaig mirar alguns títols de narrativa en general [«Xúquer»] i de narrativa eròtica en particular [«Regata de Cul»]... L'objectiu de Germania era omplir espais que les altres editorials no omplien. En aquella època, Bromera estava molt centrada en el públic dels instituts, Tàndem es decantava per altres vessants, l'assaig pràcticament havia mort, de poesia tampoc no se'n publicava gaire... I jo em vaig proposar d'obrir una editorial bàsicament literària: de narrativa, de poesia i d'assaig. Una editorial que realment no existia al país. De fet, amb l'única excepció de Tres i Quatre, totes es dedicaven a les lectures recomanades: literatura del XIX i novel·letes per als instituts.

—I no et preocupava la competència de Bromera, una editorial que tenia objectius semblants als teus i que es trobava també a Alzira?

—No, perquè inicialment m'havia proposat un objectiu distint al de Bromera. Jo, en la meua innocència, creia que hi havia un mercat valencià de lectura, cosa que va ser un dels motius pels quals el meu projecte editorial va estar a punt de fracassar. Perquè, realment, fora de la lectura recomanada en aquest país hi ha ben poca cosa. Jo vaig començar de valent, amb literatura no recomanada: volia vendre a les llibreries. La cosa no va eixir bé, però no perquè els llibres foren dolents. En assaig hi havia traduccions de Claussen i llibres originals de gent com Enric Sòria o Joan Francesc Mira; fins i tot una obra de Ninyoles, que feia uns deu anys que no havia publicat res. En poesia també vaig ser igual d'exigent...

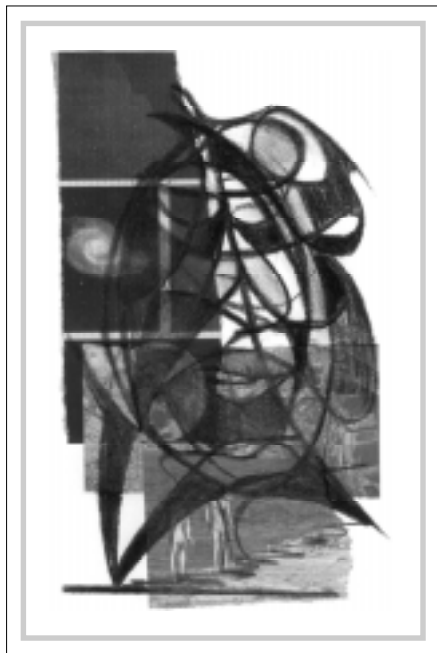
—I què penses del fet que ara tots aquests llibres es troben a un preu ridícul (300 pesetes) a les llibreries París-València?

—Això té una explicació molt senzilla. L'empresa que va fer fallida va ser la nostra distribuïdora, Marginal, i no l'editorial Germania. Van embargar Marginal i l'embargador va aconseguir tots els nostres llibres. I després els va traure a la venda —il·legalment— per tal de cobrar-se el deute. Aquests són els llibres que tu has vist a Pa-

Entrevista a A. Martínez

«7 i Mig vol editar una literatura que ací no existeix»

1991: un jove tipògraf, propietari de l'empresa de serveis gràfics Germania, crea una editorial de llibres en català amb el mateix nom. 2000: aquesta editorial es diu 7 i Mig, i aquell jove s'ha convertit en un editor tan consolidat que algú ja l'anomena «el Gallimard de la Ribera». Què ha passat durant aquests nou anys? Com s'ho ha fet el subjecte en qüestió, Toni Martínez, per sobreviure al món de l'edició en valencià? I per què va haver de canviar-li el nom a l'editorial? Totes aquestes incògnites quedaran aclarides, si fa no fa, en aquesta entrevista.

ris-València; però el fet que Germania no va fer fallida ho demostra que, aquests mateixos llibres, els pots comprar a El Corte Inglés a preu normal. És patètic, però és així.

—Si Germania no va tenir cap problema, per què va desaparèixer i va ser substituïda per 7 i Mig?

—Arriba un moment que les coses van molt malament amb Germania: no venem llibres i hem de parar de publicar. De fet, vam tenir un període d'any i mig en què no vam publicar res. Després Germania va abandonar el projecte inicial i es va centrar en literatura de mercat més convencional i en castellà: llibres de tema social i polític, de formació, de text... Ara mateix Germania continua publicant, però ja no publica obres literàries en català. Aleshores hi hagué el rumor, al mercat català, que Germania havia tancat. I és molt difícil en aquest país editar

amb el nom d'una marca que es dona per morta: per això, quan vaig decidir de tornar a editar en català, ho vaig fer amb un altre nom. Per això va nàixer 7 i Mig, l'any 1998. Jo sóc el propietari de totes dues, que són editorials germanes. La sort que hem tingut és que el context actual sembla més favorable, perquè 7 i Mig ha tingut èxit. Les vendes són relativament bones, i l'empresa és sostenible i funciona. Ara la novetat és que Germania torna a publicar creació literària, però en castellà. Es tracta de dues col·leccions: una de poesia que abans es trobava dins de 7 i Mig [«Hoja por ojo»] i una nova de narrativa [«Umbral»]. Amb això, Germania publicarà tota la nostra producció en castellà —«literària» o no— i 7 i Mig tota la producció en català. Intente acabar amb l'esquizofrènia d'editar llibres en català i en castellà sota un mateix segell.

—El catàleg de 7 i Mig resulta molt cridaner pel gran nombre de premis que conté, sobretot de premis atorgats per ajuntaments. Creus que una editorial valenciana no pot funcionar si no és amb premis?

—En primer lloc, el 70% dels llibres publicats per 7 i Mig no són premis. Ara bé: hi ha molts llibres de 7 i Mig que són premis literaris, això és cert. El que passa és que un editor s'ha de nodrir d'autors, sobretot si parlem de narrativa. Nosaltres volem que l'autor que escriu per primera vegada tinga la possibilitat de veure l'obra publicada, i això només hi ha una manera d'aconseguir-ho: fer públiques les bases d'un premi i fer que aquest autor s'hi presente. És molt estrany que a l'editorial ens arriben originals, i quan n'arriben solen ser molt dolents. En aquest país no tenim la capacitat de comprar autors: els hem de crear. Per què faig els premis? Doncs per crear un catàleg de literatura de fons. Manel s'encarrega de formar els jurats perquè trien la millor obra que s'hi presente. I, com que és un premi, ja tinc una certa venda garantida. El guardó dóna al títol una espenta que no tindria si eixira al carrer com un llibre qualsevol, una espenta que cal tenir molt en compte... sobretot si l'autor és un desconegut. Els premis ens han permès descobrir autors com Jordi Sebastià, a qui es coneixia com a periodista però no com a narrador. Ell no havia enviat mai cap original a cap editorial, simplement va presentar-se a un premi [amb *Un assumpte de perifèria*] i el vam descobrir gràcies a això. Un cas semblant és el de Francesc Viadel [*Dies de Venus*].

—Aquesta repercussió dels premis pot funcionar en un àmbit local, fins i tot en un àmbit valencià... Però funciona també a Catalunya?

—No, en absolut. El mercat català, segons la meua experiència, és molt introvertit. Ells venen a València, però no compren res de

València. Jo, almenys, no he tingut cap èxit editorial a Catalunya. Els meus llibres sí que s'hi troben, allà, però no s'hi venen. Ni tan sols quan els autors són catalans [Jordi Mata]. És una mena d'aversion a qualsevol segell editorial valencià, només pel fet de ser-ho. La prova és que diversos editors valencians, per tal de vendre a Catalunya, s'han vist obligats a associar-se amb editors d'allà: és el cas de la relació entre Bromera i Columna.

—Al catàleg de 7 i Mig hi ha molts autors joves que fa poc eren desconeguts, com ara Agustí Hernández o Elies Barberà. No creus que aquesta proliferació d'autors novells, que amb vint-i-pocs anys ja han publicat diverses obres, pot acabar perjudicant la qualitat d'aquestes obres?

—La meua aposta pels autors joves no és nova: ja ve dels temps en què Alemanya era una editorial en català, amb la col·lecció de poesia dirigida per Marc Granell. També és cert que apostem igualment per gent consolidada: Lluís Alpera, Jaume Bru i Vidal o Jaume Pérez Muntaner. Pel que fa als autors joves, són una aposta de futur. Jo estic convençut que, entre els autors nous que estem publicant, hi ha els pròxims guanyadors de grans premis com els Octubre o els d'Alzira. Potser ens equivoquem en algun cas, però crec que aquest és el risc de qualsevol editor: apostar pels nous valors i, a partir d'això, encertar o equivocar-se. Jo em considere un editor professional i assumeixo aquest risc, cosa que altres no fan. D'altra banda, crec fermament que 7 i Mig està editant ara mateix els grans autors valencians del segle XXI. N'estic convençut.

—Podries parlar de la nova col·lecció d'assaig?

—S'anomena «Xènius», com a homenat-

ge a Eugeni d'Ors, i és com un perllongament de la col·lecció d'assaig que ja teníem en la primera època de Alemanya. Aquella col·lecció es deia «Sagitari» i estava dirigida per Gustau Muñoz, que, d'alguna manera, l'ha continuada en l'editorial Tàndem amb la col·lecció «Arguments». Ara fa sis mesos, Joan Garí em va demanar si m'interessava obrir una nova col·lecció d'assaig a 7 i Mig, i jo ho vaig acceptar amb algunes condicions. Aquesta col·lecció no serà tan sols responsabilitat de Garí, sinó també d'un consell assessor molt complet que es troba integrat per gent com Francesc Hernández, Lluís Meseguer o Enric Sòria. Potser no tenen la trajectòria de Gustau com a director de col·leccions, però són també valors consolidats.

—Podries avançar-nos-en els primers títols?

—Seran un estudi sobre Cioran i un recull d'articles de Garí. La idea és mantenir un ritme d'un parell de títols per any, amb una edició i una estètica molt acurades. Es tracta d'anar obrint de mica en mica el ventall de possibilitats de l'editorial: vam començar amb poesia [«Poesia»], hem seguit amb narrativa [«Quaderns Literaris»] i continuarem amb l'assaig [«Xènius»]. La idea és fer un producte estèticament tan acurat com els primers llibres de poesia que vam traure, la qual cosa crec que hem aconseguit en totes les col·leccions. Volem ser una gran editorial, que edite llibres que altres editorials valencianes no editen. Per exemple, hem publicat un assaig divulgatiu sobre el càncer, i també un gran nombre d'estudis locals dins la col·lecció «Collita». I això no ho fa qualsevol editorial del país: tractar temes que no interessin tan sols a un lector de literatura, sinó a qualsevol tipus de lector.

—Teniu cap altre projecte?

—Volem obrir també col·leccions de narrativa infantil i juvenil, però no tenim cap pressa a fer-ho. Tindran un ritme semblant, d'un parell de títols per any; el que més ens importa, com sempre, és la qualitat literària.

—Quines seran les novetats dins les col·leccions ja conegudes?

—En poesia mantindrem les dues línies que hem tingut fins ara: un recolzament a la gent que ja té obra publicada i una aposta per la gent nova. No ens inventem res, tot això ja ho feia Vicent Berenguer [a Edicions de la Guerra]. Durant l'any traurem una antologia bilingüe de nova poesia gallega, una altra de Jaume Pérez Muntaner i una reedició corregida de *La casa perduda* d'Isidre Martínez. Ara tindrem molta més cura del contingut, i afavorirem l'entrada de gent jove a l'editorial amb nous premis de diversos ajuntaments. A més, ajudarem els municipis que ja tenen premi per tal que els llibres no es queden inútilment als magatzems municipals i tinguen una eixida digna a les llibreries. Pel que fa a la narrativa, tindrem tres llibres: *Pavana per a un home sense nom*, de Pasqual Mas; la segona novel·la de Vicent Pallarés; i el premi de Vila-Real, *Quaranta contes breus i un llarguíssim poema d'amor*, d'Elies Barberà. Intentem obrir-nos un espai a les llibreries, i crec que ho estem aconseguint. Volem desmarcar-nos d'allò que són els «llibres oficials» del país, els textos per a instituts. Les estructures socials i culturals d'aquest país, de les quals viuen moltes editorials, no són per a nosaltres. Nosaltres volem ser una altra cosa. No volem competir als instituts: volem crear un fons literari valencià.

Felip Tobar

DENES en plàstic

Servei d'Informació
Cultural
Generalitat de Catalunya

Josep Piera:

25 anys de finestres grogues i verdes

Han passat vint-i-cinc anys des que, a l'antologia *Carn fresca*, d'Amadeu Fabregat, aparegué un poema titulat «Rondó», l'autor del qual era un jove Josep Piera que inaugurava així la seua trajectòria en català. Vuit títols de poesia arregats al volum *Dictats d'amors*, sis llibres de prosa, un assaig sobre Al-Àndalus i moltes versions dels seus poetes conformen la no gens exíqua producció literària de Josep Piera en aquest període de temps. Una particular lectura m'ha ofert l'ocasió, suggeridora i atractiva, de recórrer-la de fines-

tra a finestra. I el resultat ha estat més o menys aquest.

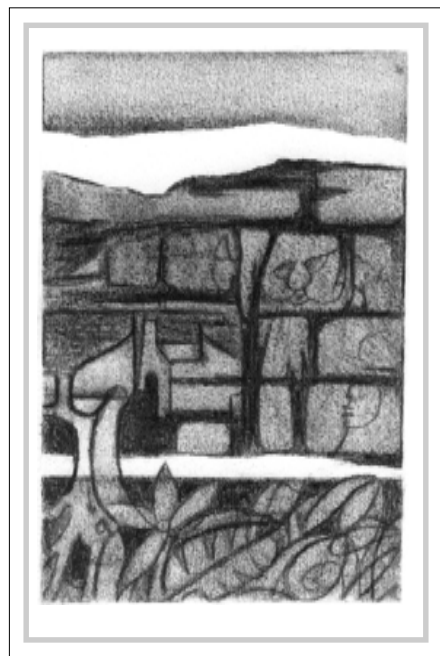
«Obri de bat a bat la finestra que tens a la vora. S'hi veia llunyanament un forn de vidre. El foc cremava en les dues boques del forn. En mirar-les, Al-Mutamid em digué: «Acaba aquest vers: *Què brilla ardent entre les ombres negres?* Vaig respondre: *Un lleó famolenc que busca preses*». Aquest procés de metaforització, posat en boca d'Ibn Hamdís a *El paradís de les paraules*, és el mateix que Eduard J. Verger, al pròleg de *Dictats d'amors*, associa al motiu de la finestra: «la finestra simbolitza la transfiguració del món real en matèria artística».

L'any 1974, Josep Piera es féu obrir, a la nova casa de la Drova, unes finestres de marcs grocs i persianes verdes, d'acord amb els colors lliures i purs del paisatge

que mirarien; vivíssimes. Aquella es la data que marca l'acabament del primer poemari en català, *Renou: la pluja ascla els estels: Renou*. I és d'una de les seues seccions, titulada «El Puig del Cudol», d'on probablement parteix la línia temàtica més important de tota l'obra de Piera: el poeta espectador i alhora integrant del món que poetitza; un i l'altre en igualtat d'importància: «Un lloc i un jo fan la vida». De quina manera es produeix aquesta relació entre qui escriu i allò que hi ha a l'altra banda del poema, tindrà molt a veure amb el tipus de *finestra* que s'hi interposa. A «El Puig del Cudol», per exemple, una de ben transparent que propicia el contacte directament encarat amb l'exterior de qui escriu i es veu reflectit en allò que hi troba: un paisatge redescobert gràcies a les paraules que el revitalitzen. Aleshores, l'ús de la llengua pròpia capaç de produir bellesa hi funciona com a revulsiu per a resuscitar i reivindicar orígens i història: «La finestra, / un jorn ample d'espills / [...] Un paratge remot / on els objectes creixen amb nom nou que els fa joves».

«La finestra i el somni» és, precisament, el títol d'una secció del segon poemari de Piera, *Presoners d'un parèntesi* (1978). Associades al símbol de la finestra, hi ha una sèrie de correspondències de temps i d'espai que igualment caracteritzen dues maneres de discurs poètic: l'interior és el reservat a la reflexió poètica i a la llibertat que brinda el somni; el temps que hi correspon és el present; en canvi, de la finestra enfora, el temps apunta cap a un futur en el qual haurà de fructificar l'esperança i l'única poesia que hi cap és la que reflecteix un món irracional i grotesc, la fira al·lucinant en què Piera volgué transformar les últimes convulsions del franquisme. Encara dins de *Presoners d'un parèntesi*, el poema «De la vida quotidiana» proposa una possibilitat d'acord en aquella oposició dins/fora plantejada abans: gaudir de la immediatesa de les coses i dels llocs estimats, del temps present en la seua plenitud; fer de la *quotidianitat* filosofia poètica: «tan sols l'esguard i el tacte, fixats damunt la pell, / aboliran distàncies. Estimar és conèixer». I és una finestra, també, des d'on *Presoners d'un parèntesi* es projecta cap a un futur d'esperances lliures: «Meravellós atzar, tu, oferint-te / finestra amb les cames obertes».

S'estableix a *Brutícia* (1981) una línia divisòria, que cal franquejar per tal de mamprendre l'escriptura, entre el poeta i la creació. Aquella «transfiguració» de què parlava Verger compta amb unes *obertures* entre els dos àmbits que podran ser propícies o adverses a l'adveniment de la paraula. Així, amb un lleu canvi semàntic respecte de les finestres, «Parets com portes» faciliten l'arribada d'unes entitats que anuncien el poema: «arcàngels de pell dúctil, / veniu, passeu, entreu, / [...] parets com portes, / refugi càlid. / La paraula / a

punt com un pitxer amb dàlies». Però en una situació hostil, és una finestra qui provoca que la realitat forània interrompa el procés creatiu, de manera violenta fins i tot: «De sobte sorpresa trencant els vidres quiets de la finestra. / [...] Algú s'acosta a rompre't / l'escriptura».

El punt àlgid en la compenetració entre la veu poètica i el lloc que ocupa arriba amb *El somriure de l'herba* (1980). Si el motiu protagonista d'aquestes línies torna a ser l'indici que afavoreix la vivència amorosa de l'entorn («Per la finestra / els crits-lluny / de la nit et commouen [...] Et deixes arrossegar per les carícies / i sents el foc intens que amaga l'arbre»), l'anhel de conjunció amb qui fa de *tu* es projecta ací en una altra direcció important; el poeta convoca la paraula-amant des de l'altra banda d'una *porta* franquejable, cap a

la màxima aspiració on hauran d'acoblar-se definitivament les distàncies, l'abraçada: «Truca'm, amor, la porta. Truca'm. [...] Potser no saps, amor, / amb quina urgència i faig aquesta crida. / T'espere. / Truca'm. / Vine. / Abraça'm».

Amb tan sols un any de diferència quant a la publicació, i pràctica contemporaneïtat en l'escriptura, *Mel-o-drama* (1981) proposa la vessant contrària de prescindir de les circumstàncies externes, des de la voluntat de teatralitzar la pròpia ficció poètica en el sentit de «paròdia, cruel i galant, d'una agonia». Des d'una oberta consciència metapoètica que desvela els mecanismes de la *farsa* («Un senzill melodrama que juga amb les paraules»), qui fa d'autor fictici hi propicia la rebel·lió contra les convencions que ell ha creat i posa al descobert els límits que reclouen el *melodrama* en un món que no es concep a no ser sorprès per la seua pròpia falsetat: «només ens queda el gest aristocràtic / de rompre amb elegància els espills de la sala». Una *sala* amb ben poques fissures —en tot cas la quasi clandestina «llum de fora», tènue representat de l'exterior— on l'experiència més important ha estat la de constatar que els extrems

s'acoblen, tot oferint la possibilitat més encertada de supervivència: «I l'has guanyat. I t'ha vençut».

La relació entre l'artista i el món que l'envolta es capgira de totes totes amb les pàgines de *Maremar* (1985). Perquè aquest llibre pretén incorporar als textos la realitat externa que un poeta viatger copsa. Ho fa amb una voluntat objectivadora inicial que aviat evolucionarà, en una mena de *trajectòria emocional* contigua a la física, cap a la compenetració més absoluta amb els llocs cantats. Ja no ens sorprèn açò, en Piera. Des de la possibilitat amable de finestres que es deixen mirar a «Postal de Grècia» («I blau / cordial als parpalls o finestres»), a la còpula de mots i de sentits que és «Oda a Santorini»: «et desitjava tant, tant t'estimava, / que abans de posseir els teus abismes / ja et volia com ets, filla de l'alba».

Hi ha al final de *Dictats d'amors* una disjunció, que anticipa poèticament el llarg silenci de Piera abans de la recent aparició d'*En el nom de la mar*. La irrupció d'una malaltia, recreada a «En blanc» de *D'amors i temps perduts* (1991), on l'espai interior de la prostració i l'exterior de la vida i del desig es dissectionen dràsticament pel límit fronterer d'una finestra: «Estic gitat al llit, ma-

lalt. / De lluny, per la finestra i l'ombra, / m'arriben cants que juguen / de bells infants, desconeguts i feliços. / [...] Jo en sent només les veus, distants i rialleres». Després, el poema «Comiat», del mateix llibre, representa el cataclisme humà i poètic. Amb la mort de la mare, la separació definitiva respecte del fill és també la que s'aixeca entre el poeta i les paraules. L'univers poètic de Josep Piera, assentat sobre la plenitud de l'instant i del seu gaudi, acaba d'esguellar-se pel nucli: l'*ara* del poema és el temps de la desaparició del *tu* estimat. L'*enllà* del jo poètic, cap on es dirigeix la seua mirada, és l'abisme, la mort, el silenci: «Ara que tu t'has mort / he perdut les paraules».

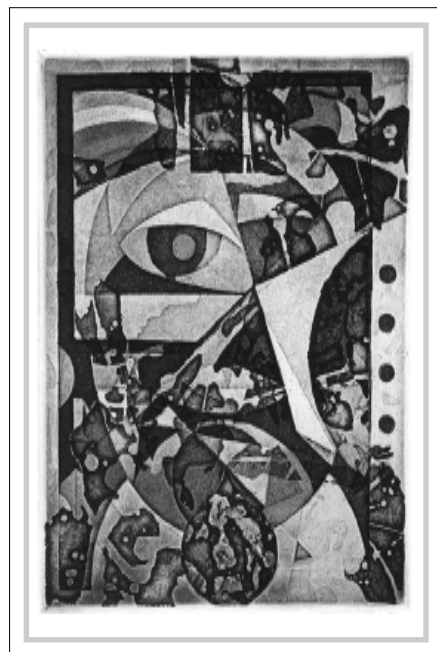
Més de vuit anys després d'haver escrit aquests versos, *En el nom de la mar* (1999) ens convida a la lectura, indefectiblement, des d'una finestra groga i verda, com un vell amulet benigne. El seu poeta continua mirant enfora, però ara ho fa des d'aquella posició serena i plena que deu concedir l'amor assaonat pels anys: «la mar molt lluny i jo mirant la nit». Hi ha dos antics coneguts acarats, per sempre més inconfusibles, malgrat la distància.

Maria Josep Escrivà

La *croada dels infants* (traducció i nota final de Vicent J. Escartí, pròleg d'Antoni Tordera, «Acadèmia dels Nocturns», Publicacions de la Universitat de València, 1999, 84 pàgs.) és el relat a huit veus d'un estrany esdeveniment que, recreat i articulad aquí per Marcel Schwob (1867-1905), ens arriba des de les fondàries més fosques de l'edat mitjana i alhora (com no deixen d'advertir Antoni Tordera i Vicent J. Escartí, en el prefaci i en la nota final que n'adornen l'edició), havent passat ja un segle des que va ser escrit, després un aire de família colpidor amb la crònica negra més actual de l'exploació infantil, o amb la dels tan freqüents episodis d'autoimmolació col·lectiva per causa de la fe increbantable i urgent en la promesa que la vertadera vida és més enllà. És aquest un efecte característic de l'estil de l'autor, un d'aquells escriptors quasi secrets, d'obra succinta, singular i perfecta, de sabor tan intens com el d'un finíssim i rar licor impossible d'oblidar: la corpedora intuïció del lector que la insòlita anècdota que se li refereix, des de la seua remota intemporalitat, li parla d'una realitat igualment incomprensible però ben actual i ben pròxima. Escriptor essencial, com el qualifica el seu contemporani Remy de Gourmont (*Livre des masques*,

La blancor de la innocència

1898), l'obra que ara se'ns posa a l'abast participa com totes les seues, i especialment la més cèlebre, les *Vies imaginaires*

(l'única que recorde que haja circulat alguna volta per ací, traduïda al castellà fa poc més de vint anys), de la sagacitat veritablement aguda amb què Schwob practicava l'art de diferenciar, de singularitzar les existències vagament històriques a les quals aplicava la seua invenció, amb una espècie de simplicitat impressionantment complexa, basada en l'harmonia d'una infinitat de detalls justos i precisos que fan la sensació d'un detall únic, i amb una ironia revelada només pel natural contrast que hi trobem entre un fet que ens sembla meravellós o abominable i la brevetat despulada, quasi displicent, amb què el descriu. Trets com aquest seran els més visibles, però no els únics, que reconeixem després (o, més probablement, recordarem haver descobert amb delit molt abans, perquè el temps és propici a aquestes transgressions de la memòria) en la manera, a hores d'ara més consabuda, de Borges (per exemple). I, en fi, no voldria que l'obligada brevetat m'impedís celebrar l'afortunada conjunció d'afinitats, de llengua mesurada i de bon gust que ha fet possible aquesta traducció tan ajustada, i per tant tan bella, d'Escartí, on la impuresa és excepció.

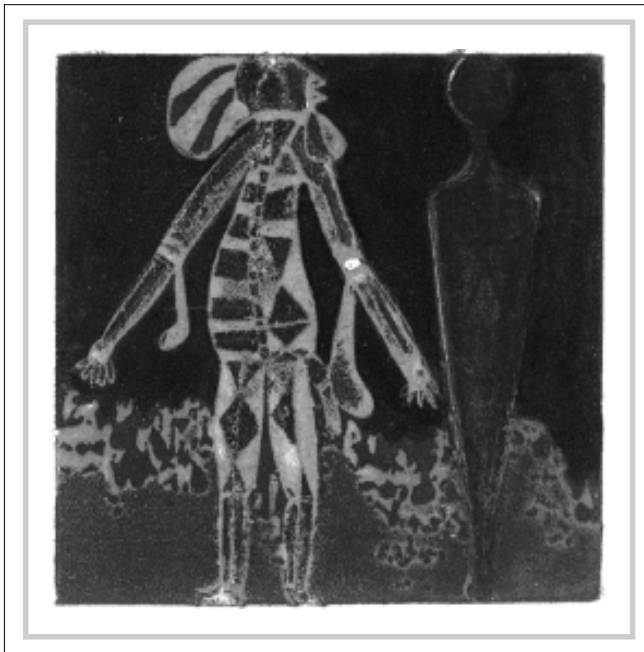
Eduard J. Verger

Una biblioteca sense laberints

La biblioteca de Babel, segons va establir J. Luis Borges, estava formada per infinites galeries hexagonals. Separades per pous de ventilació interminables. Es mirara cap amunt o cap avall des de les baranes dels hexàgons, perillosament baixes, la sensació era de vertigen. La biblioteca, com el vent de Llevant, sempre havia estat allí. I sempre hi seria: una metàfora de l'univers. Podem trobar una altra gran metàfora en Borges, la del temps. Ubicada en altres pàgines, enmig d'un jardí de sendes que es bifurquen. És el laberint on s'havien de perdre tots els homes. Un laberint molt especial: Una novel·la cíclica, circular, on totes les possibilitats de l'acció es troben entre els paràgrafs del llibre, i on l'última pàgina resulta idèntica a la primera. La idea de biblioteca en la literatura sol associar-se a les formes del laberint. A l'abadia italiana d'*El nom de la rosa*, Umberto Eco organitza la biblioteca en habitacions heptagonals, no hexagonals, que integren un laberint de portes falses i d'espills ondulats. Per poder eixir d'aquesta segona biblioteca, dirigida per un monjo cec, en homenatge a Borges, el franciscà Guillem de Baskerville proposa un complicat sistema, basat en un joc de senyals amb nucs. Borges resulta, aquesta vegada, més planer. Però no per eixir, sinó per arribar: cal prendre el camí de l'esquerra. I en cada cruïlla, girar sempre a l'esquerra.

A la seu de la Biblioteca Valenciana, el monestir de Sant Miquel dels Reis, el visitant no trobarà laberints de prestatges altíssims on perdre's entre metàfores. Tampoc heptàgons ni espills convexos que distorsionen l'harmonia renaixentista de l'edifici sud o que suavitzen les vistes cap a una zona de l'horta ja ferida de mort, a l'extrem nord del terme de València, vora Tavernes Blanques. La Biblioteca, però, no està exempta de vertigen. Una escala d'un tram, quasi infinita, connecta les estances de l'ala nord. Baixa (o puja) fregant un mur gruixut on està gravada la memòria de la presó que fou durant quasi cent anys. Puja l'escala, a la dreta, se superposen els magazems dels llibres, documents, periòdics, còdexs i obres gràfiques que completen un fons actual de més de 400.000 volums, amb vocació d'arribar als tres milions.

A l'esquerra (si continuem pujant), per les reduïdes finestres de les antigues cel·les dels presoners (molts d'ells per causes polítiques en successius episodis d'intolerància) s'endevinen les restes d'un antic claustre cistercenc, el de Sant Bernat de Rascanya, tributari de La Valldigna, que els anomenats monjos blancs alçaren a finals del segle XIV. Els llibres i documents que ocuparen les biblioteques privades de Nicolau Primitiu Gómez Serrano, Sanchis Guarner, Badenes

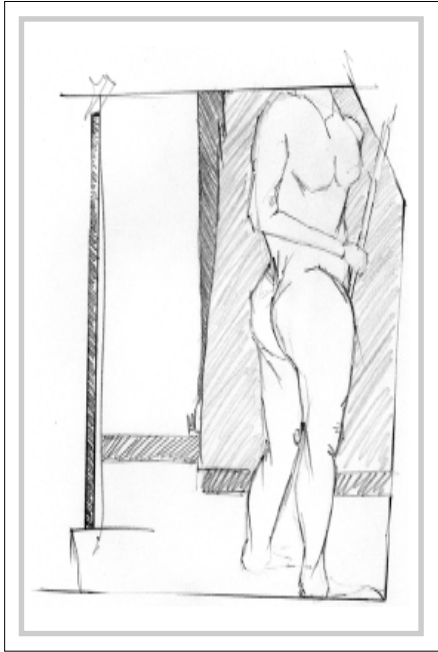
Dalmau, Lluís Guarner, Adolf Pizcueta, Rafael Supervia o López-Chavarri, entre d'altres, esperen ara entre els prestatges mecanitzats de l'ala nord de Sant Miquel dels Reis. Fons donats, en molts casos, o comprats als hereus, en uns altres. Tota aquesta part de l'edifici fou construïda el segle XIX, després de la desamortització, per acollir un presidi que no fou tancat fins el 6 d'abril de 1966. Una zona dotada ara dels més moderns sistemes de seguretat, per tal de no repetir la maledicció de la història de les biblioteques: els monjos negres, els benedictins (la competència del Císter), tenen en Adso de Melk el cronista de ficció d'un incendi interminable («tres dies i tres nits») que va acabar amb la biblioteca de l'abadia d'Eco a principis del segle XIV. El mateix foc que va fondre la Biblioteca d'Alexandria 48 anys abans del naixement de Crist, o l'Octaviana, que les flames de Neró varen purificar fins a les cendres.

Els jerònims varen substituir els cistercencs a principis de segle XVI en l'actual seu de la Biblioteca. La virreina Na Germaïna va ordenar, mitjançant el testament, que s'alçara al mateix lloc un monestir que acollira les seues despulles. La conseqüència immediata fou l'expulsió dels monjos blancs i l'inici de les obres d'un monestir renaixentista, que ara ha estat rehabilitat. El marit de la virreina, el Duc de Calàbria, va portar al nou monestir la seua biblioteca particular, que incloïa uns 700 exemplars heretats del seu avantpassat Alfons el Magnànim. Fou ací on es va compondre el *Cançoner del Duc de Calàbria*. Uns antecedents per justificar l'elecció de la seu de la Biblioteca Valenciana. Això, i el fet que durant els temps del presidi també hi hagué una biblioteca.

La seu de la Biblioteca Valenciana està integrada, en conseqüència, per tres edificis: l'ala renaixentista sud, una església desafectada en l'actualitat, i l'ala nord del segle XIX (també condicionada), que acull les restes de l'antic claustre cistercenc. Des del magatzem (ala nord) fins a les sales de consulta i lectura (ala sud) s'ha dissenyat un innovador sistema de connexió: uns robots traslladaran des d'un lloc a l'altre els llibres demanats.

La propietat de tot el complex recau en un consorci de l'Ajuntament de València i la Diputació, que n'han cedit l'ús a la Generalitat. Des dels pressupostos autonòmics han eixit els darrers anys més de 5.000 milions de pessetes per a la restauració, el mobiliari, els sistemes de seguretat i informàtics, i la compra de fons bibliogràfics. Unes setanta persones integraran la plantilla del servei.

La Biblioteca Valenciana s'enquadra entre les biblioteques de caràcter nacional, segons els criteris que atorga la Federació Internacional d'Associacions i Institucions Bibliotecàries d'Investigació. És un dels darrers grans equipaments culturals del País Valencià, que, com quasi sempre, arriba amb un retard considerable. La Biblioteca de Catalunya, per exemple, fou inaugurada el 28 de maig de l'any 1914 en les mateixes dependències del palau històric de la Generalitat. L'any 1933 va canviar la ubica-

ció a l'antic hospital de la Santa Creu. Les dictadures de Primo de Rivera i de Franco varen modificar l'esperit fundacional d'aquesta biblioteca (i fins i tot el nom), però no van aconseguir tancar-la. Per contra, al País Valencià no es registra cap projecte sòlid de creació d'un equipament d'aquesta magnitud fins al testament de Nicolau Primitiu Gómez-Serrano (mort a València el 1971). Aquest bibliòfil, un dels signants de les Normes de Castelló, va donar una biblioteca personal de 35.000 volums a l'estat, però el testament feia un aclariment: si en el futur es creava un ens autonòmic valencià, l'estat havia de traspasar aquests volums a l'autoritat valenciana. Don Nicolau va recopilar llibres d'autors valencians o sobre temes valencians de qualsevol època. Algunes de les seues adquisicions són incunables de gran valor.

Sobre aquesta base va nàixer la Biblioteca Valenciana. Fou creada per decret l'any 1985, i va restar perfilada en la Llei d'Ordenació Bibliotecària de l'any següent. D'acord amb la legislació fundacional, la Biblioteca Valenciana ha de reunir tota la producció actual i històrica d'autors valencians en qualsevol suport, les obres sobre temes relacionats amb la cultura valenciana i les obres necessàries per a comprendre el context valencià. També està obligada a elaborar i difondre els fons, i a catalogar tota la informació. Però malgrat la rapidesa de la redacció de les lleis fundacionals, elaborades durant la primera legislatura autonòmica, el projecte va tardar una dècada a prendre consistència. La darrera consellera socialista de Cultura, Pilar Pedraza, va presentar en juny de 1994 un projecte de rehabilitació de l'antic convent del Carme com a futura seu de la biblioteca. Aquest convent, fundat el 1280 pels carmelites, de gran bellesa, i en el centre històric de València, el convertien en una seu magnífica, segons Pedraza.

L'arribada del PP al poder el 1995 va paraitzar aquest projecte, com d'altres, i el primer conseller d'aquest partit, Fernando Villalonga, va impulsar el canvi a Sant Miquel dels Reis. L'actual director general del Llibre, José Luis Villacañas, considera idònia la nova ubicació perquè disposa d'uns amplis espais que el convent del Carme no té.

Els investigadors (una titulació universitària serà suficient per acreditar la condició d'investigador) accediran a la Sala d'Informació Bibliogràfica, batejada amb el nom de Gregori Maians. Després, en funció del que demanen, un robot els portarà la comanda a la sala d'investigació general (anomenada Nicolau Primitiu), a l'hemeroteca (Teodor Llorente), a la sala del fons gràfic (sense nom encara) o a la sala del fons an-

tic (Pérez Baier). Un sistema informàtic com el del congrés nord-americà, amb un programa anomenat Innovativ, permet una eficaç localització dels documents.

Deixant de banda el debat sobre la ubicació, resulta evident que la Biblioteca a Sant Miquel dels Reis és un projecte autònom del PP, no lligat a l'acabament del model dissenyat en temps de Ciprià Ciscar. Una altra qüestió molt distinta és la gestió futura d'aquest equipament. La Biblioteca Valenciana no té encara personalitat jurídica pròpia i es configura com un servei de la Direcció General del Llibre.

L'absència d'un consell assessor, integrat per personalitats independents de prestigi, deixa lliure la via cap a una gestió clientelar. Un laberint sense eixida.

Francesc Bayarri

TANDEM

El secret poder de Goethe

Goethe diu: «És on realment rau el meu poder: en el coneixement, variat, amplíssim, pluridisciplinari, que atresoren aquestes col·leccions: monedes, fòssils, plantes, minerals, llibres, objectes d'art, tant se val! El coneixement és un, i tan sols se'ns manifesta quan més capços som d'abraçar un camp ample, quan la nostra vista sobrepassa les fronteres acotades per les disciplines i mirem més enllà, on ningú encara ha pogut arribar. És aquesta l'única manera de poder accomplir realment la nostra veritable missió sobre la terra, que és la d'avançar cap a la immortalitat».

A *El secret de Goethe*, Martí Domínguez imagina Goethe en el viatge a Itàlia. El dibuixa amb el perfil que solem atribuir a certs genis: egoista, poc generós, terriblement maldestre per a les relacions humanes duradores, pedant tothora. Al costat del savi de Weimar, un pintor de segona fila, el jove Tischbein, fa de Cicerone en el que serà, per a l'autor del *Werther*, un inoblidable viatge per Itàlia. Aquest recorregut per Roma i Nàpols, plagat de trobades amb diversos personatges del món de l'art, la cultura i la política, esdevé una excusa per descriure dos tipus humans ben diferents: l'un, Tischbein, conscient de la seua grisor i que, malgrat tot, lluita per poder inscriure algunes pàgines en la història de l'art; l'altre, Goethe, reconegut escriptor i savi, que viu amb angoixa la necessitat de descobrir sensacions artístiques diferents, quelcom nou per esbrinar, gaudir, emmagatzemar al seu pou de coneixements i de records. Al llarg de la novel·la, però, veurem com els caràcters d'aquests dos personatges no eren tan plans com ens semblava, i llur evolució serà definitivament descoberta pel lector en una darrera trobada entre els dos vells.

Martí Domínguez xala d'allò més, tot descrivint de manera magnífica certs paisatges i certs indrets de la Roma fascinant. Es permet petites llicències botàniques i se'ns presenta com un escriptor amo del llenguatge i que és capaç de construir per als nostres ulls les frases més belles. Ens transporta amb pèls i senyals en aquells cercles artístics on la reflexió continuada sobre l'obra d'art, el seu contingut i l'embolcall on es troba

Martí Domínguez
El secret de Goethe
Edicions 62, Barcelona, 1999
256 pàgs.

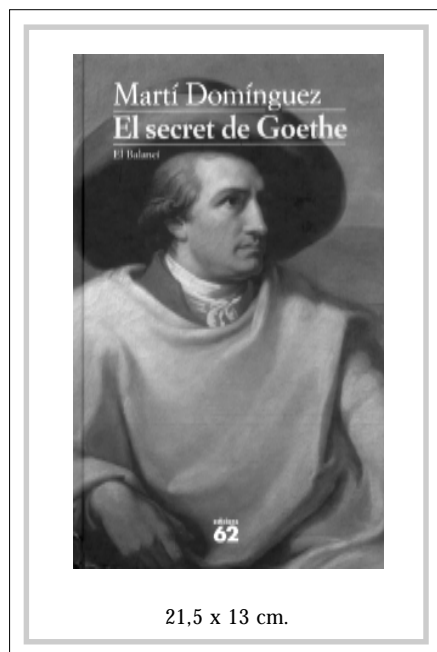
són objecte de les converses acalorades dels diletants i dels artistes més diversos. Goethe despunta en aquests cenacles amb una personalitat aclaparadora que va deixant a banda i banda cadàvers i passions en un nombre semblant. En aquest sentit, podem afirmar que Domínguez ha fet un treball de reconstrucció d'una època tan excel·lent com pulcre i irreprotxable.

En el terreny dels paral·lelismes, Martí Domínguez aconsegueix que una fina línia argumental de la novel·la gire entorn de la història del jove Werther i de la possible semblança amb alguns aspectes de la trajectòria goethiana. El més destacable, en aquest sentit, és la manera com ens transmet la idea del geni turmentat per una història que escriu en un moment determinat de la seua vida i que el persegueix fins a uns límits insospitats.

Ara bé, malgrat la pulcritud, malgrat les qualitats del prosista, *El secret de Goethe* no aconsegueix seduir el lector de novel·la. Hi ha, al primer terç del lli-

bre, un excés de frases que provenen de citacions de filòsofs, d'escriptors... intercalades a les converses, en un estil que converteix en pedants, per extensió del savi de Weimar, el jove Tischbein, els amics amb què es troben pel camí i el mateix narrador (un Tischbein no tan jove). Aquest cúmul de coneixements enciclopèdics de tots els personatges, malgrat la funció exegètica del moment històric, del personatge i de la reflexió artística que pretén, provoca una disminució considerable de la velocitat de la novel·la, i, per tant, un allunyament cap al final del punt d'inflexió d'aquesta. Amb això vull dir que no tots els lectors suportaran amb la mateixa paciència la incontinència verbal d'un Goethe tan insolent com pedant, les reflexions —sovint òbvies («vaig capir que Goethe havia vingut a Itàlia fugint d'alguna cosa més que del seu treball burocràtic a la cort de Weimar») — consciencioses d'un narrador massa intervencionista, com s'escau, d'altra banda, al moment històric descrit. I els lectors que ho fan (suportar amb estoïcisme aquest corrent volgudament intel·lectualista) desembocaran, al darrer terç de la novel·la, en una trama decebedora, on descobrim que el *secret* no ho era tant i que les desventures del vell Goethe no ens fan, per dir-ho d'alguna manera, ni fred ni calor.

El llibre funciona en tant que reflexió sobre l'hedonisme, sobre la intensitat dels sentiments artístics, sobre la necessitat de reconeixement públic de l'obra d'art, sobre la soledat del creador, sobre la força del record a l'hora de crear. Però *El secret de Goethe* no funciona com a novel·la. Hem d'acostar-nos-hi amb la voluntat de paladejar les frases i els paisatges, o amb la dèria compartida de tornar a un món on el desig de la immortalitat és el *leit motiv* de la vida de la gent. Perquè Martí Domínguez, endut per la seua passió humanística globalitzadora de les diferents disciplines del coneixement humà, ha triat uns personatges a la mida del seu desig d'introspecció vital. S'ha deixat portar per la personalitat de Goethe i el seu secret poder, el poder de la saviesa.

21,5 x 13 cm.

U més u no fan dos

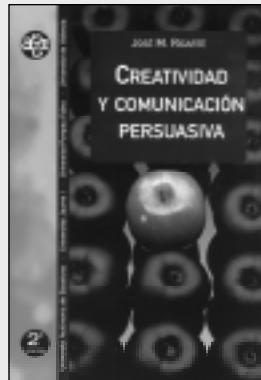
De cada cent persones en edat de, n'hi ha cinquanta que llegeixen, i cinquanta que no ho fan mai. Això passa dels Pirineus ençà (¿qui ha dit que ja no n'hi havia, de Pirineus?), i segons les últimes estadístiques. És cert, d'altra banda, que l'estadística és la manera acreditada i asèptica amb què certifiquem que un tipus es menja dos pollastres a la setmana, i el seu veí cap. El resultat és un pollastre per barba, com se sap.

A tot el Regne d'Espanya es publiquen de l'ordre dels cinquanta mil llibres a l'any —i pollastres, qui-sap-lo. Amb una tirada mitjana de dos mil exemplars, això implica que cada súbdit reial hauria de consumir uns dos volums i mig —una novel·la, un assaig i la meitat dels versos d'un poemari, per exemple. No és que aquest règim constituïra una dieta equilibrada, rica en fibra i vitamines, però almenys serviria per a matar la fam. En la realitat, però, a la gran suma dels anorèctics forçosos o vocacionals hem d'afegir un nombre no menys esfereïdor dels qui mengen malament dia sí i dia no. Són gent d'alguna manera lletrada, que tenen llibres a casa com aquell qui té conserves al rebost, però deixen que caduquen cada dos per tres. D'altra banda, hi ha una petita minoria bulímica —cinc de cada cent persones— que degluteix àvidament totes les novetats, amb ànima de sibarita i condigna de l'estirp dels dionisiacs disposats a morir embriacs abans de permetre que es malmeta el bon vi.

Fa més de dos segles, aquell càustic indefectible conegut com Voltaire va perpetrar la fauleta àcida anomenada *De l'horrible danger de la lecture* (1764). Les seues iròniques propostes eren taxatives: cal prohibir a pares i mares que ensenyen de llegir els infants, per allunyar-ne la temptació d'instruir-se. Ara, a l'Europa unida i civilitzada, és irrellevant la proporció de ciutadans estrictament analfabets —Pirineus ençà i Pirineus enllà. En canvi, la lectura no guanya adeptes entre els qui no n'eren convençuts prèviament. Haurem de rectificar les estadístiques per la via de compartir el nostre humil pollastre amb la fam ignorada del veí. Perquè u i u no sempre fan dos (sí, has llegit bé. I continua fent-ho!).

Joan Garí

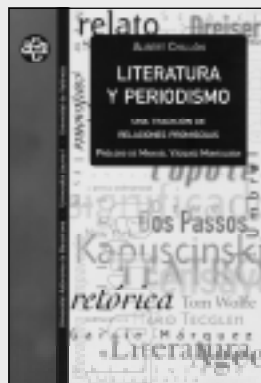
Col·lecció Aldea Global

Creatividad y comunicación persuasiva (2a ed.)

José M. Ricarte

1999 - 234 pp. - ISBN: 84-370-3455-8
2.900 pta.

Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas

Albert Chillón Asensio

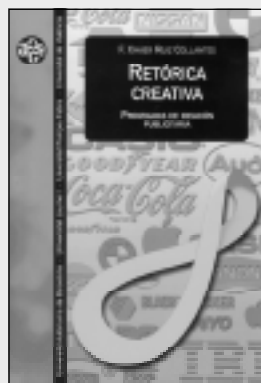
Prólogo de Manuel Vázquez Montalbán
1999 - 470 pp. - ISBN: 84-370-4037-X
4.450 pta.

Televisión de proximidad en Europa. Experiencias de descentralización en la era digital

M. de Moragas Spà, C. Garitaonandía
i B. López, eds.

1999 - 428 pp. - ISBN: 84-370-4044-2
4.400 pta.

Retórica creativa

Programa de ideación publicitaria

F. Xavier Ruiz Collantes

2000 - 242 pp. - ISBN: 84-370-4210-0
2.900 pta.

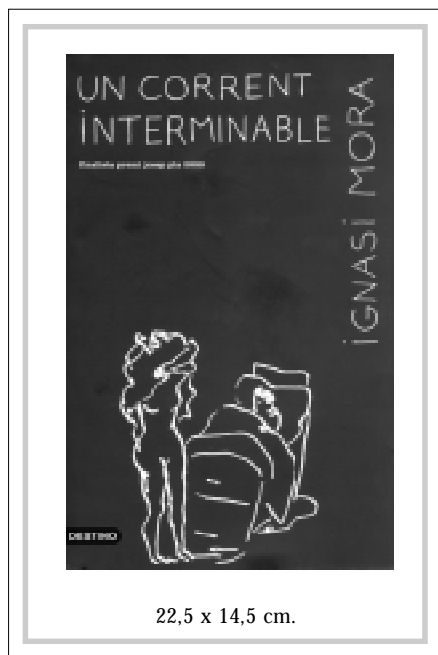
PUBLICACIONES DE LA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Ignasi Mora: realitat i ficció

Ara fa més o menys un any, Ignasi Mora publicava en Eds. 62 un recull de relats, *Les veus de la ciutat*, que era alguna cosa així com un homenatge literari a la ciutat de Gandia. Diversos monòlegs —el primer del setembre de 1986 i el darrer de l'octubre de 1990— eren la senzilla carcassa formal amb què Mora donava pas a unes veus, habitualment condemnades a l'oblit, que la literatura de l'escriptor volia recuperar per a, segons ens deia en la nota final, «conservar la memòria imaginada del meu espai immediat en l'últim segle».

Aquest recull de relats, d'altra banda, no feia altra cosa que seguir esbrinant un univers literari que Mora no ha deixat ni un sol moment al llarg de tota la seua obra publicada, la qual, a més del llibre que ara comentem i del recull que acabem d'esmentar, consta de les novel·les: «*Finale*», *Les veus de la família* i *Mela*. Un univers construït a partir de l'observació del paisatge immediat —l'interior i l'exterior— i amb una voluntat formal que té molt a veure amb aquells escriptors que han fet d'una certa economia de mitjans l'article de la seua fe. La tria que l'escriptor ha fet d'una determinada forma de viure s'adiu a la perfecció amb aquesta cosmovisió literària que ha anat construint-se al llarg dels seus llibres. Apartat del «mundanal ruid», en un poblet de la vall de Gallinera, Mora ha trobat la situació vital més que ideal per a resoldre les seues dèries literàries. O, perquè no vull donar la impressió de saber quina és la causa i quin l'efecte, podria dir que, a Benissivà, Mora ha trobat la possibilitat d'una simbiosi gairebé perfecta entre vida i literatura. Perquè aquesta és, al capdavant, la qüestió. Vull dir, la qüestió que apareix formulada de mil formes, directament o disfressada darrere de múltiples recursos, en l'obra narrativa d'aquest escriptor que ja fa temps que mostra bones maneres i un capficament envejable en la construcció de la pròpia obra.

No és d'estranyar, doncs, que en la nota final de *Les veus de la ciutat*, Mora ens parlara de «memòria imaginada». És clar que ho era, d'imaginada! ¿Com, si no, portar al recull veus de la capital de La Safor a través de tot el segle? Però ho és també, perquè la memòria deixa de ser pura constatació objectiva quan és motiu de la creació literària, quan és l'escriptor qui la fa seua —la pròpia i la dels altres— amb la intenció de re-crear, de re-ordenar

el món per tal de fer-lo motiu de l'activitat artística.

Vull remarcar-ho: no hi tanta distància entre *Les veus de la ciutat* i el nou llibre, *Un corrent interminable*, que acaba d'aparèixer després d'haver quedat finalista del premi Josep Pla de narrativa que convoca Destino. Perquè ara, Mora no ha fet altra cosa que triar una nova carcassa formal per plantejar el mateix problema de fons: els límits més que esmunyedissos entre realitat i ficció. La diferència és que en aquest corrent interminable —al lector li serà fàcil d'endevinar de què— l'estructura formal s'adiu molt millor amb el que sembla que és, des de la nota preliminar, l'objectiu darrer: mostrar que la realitat ha de ser necessàriament transformada, inventada per l'observador, sobretot quan aquest la mira amb els ulls de l'artista. O el que és el mateix: el nen de la nota preliminar —capaç de veure en els núvols que passen des d'uns guerrers que galopen darrere del enemics fins al senyor Lledó que fa cara de pocs amics perquè encara no ha entrat cap client a la seua botiga— és tota una declaració de principis. D'aquesta forma de

l'idealisme, ja dins el llibre, podem passar fàcilment a veure fins a quin punt el «diari de ficcions» que se'ns proposa acaba manifestant brillantment una concepció de la literatura, i de la vida, sustentada en els pilars a què em referia al principi.

Per això, en aquest diari de ficcions el lector trobarà també les múltiples veus que donen compte d'aquesta concepció de la realitat com un prisma de múltiples cares. I, sobretot, trobarà un jo narrador diversificat, plural, únic i alhora múltiple, capaç d'escriure els seus propis records, o d'escriure l'escriptura dels altres quan escriuen o parlen dels seus. Capaç també d'imaginar històries d'amors i desamors, o de cap de les dues coses, o de portar al paper dèries més o menys oníriques, notes de lectura, o històries essencialitzades i revestides d'un alt contingut simbòlic. Capaç, finalment i sobretot, de desdoblar-se en un jo que observa aquest mateix jo quan escriu. I perquè ha de donar aquesta impressió, de desmembrament i composició alhora, les diverses anotacions del diari recullen històries que perduren, que es reprenen en el seu desenvolupament temporal, que fins i tot es repeteixen fragmentàriament i que, tot plegat, mostren la referència a una veu narrativa única que ha decidit de contar-les. La d'Emília, per exemple, la fadrina. O la d'aquell interlocutor desconegut que conversa de tant en tant amb el jo escriptor sobre literatura i, més concretament, sobre el diari de ficcions que ara escriu.

A hores d'ara l'obra narrativa d'Ignasi Mora es percep ja com una obra singular. Vull dir: té trets que la distingeixen clarament en el mapa de la narrativa contemporània. Bon senyal, sens dubte. El seu univers literari —agrade o no— té totes les característiques de la fermesa d'uns determinats criteris estètics i de la convicció del compromís de l'escriptor amb la seua pròpia obra. En la darrera de les converses, a les quals m'he referit fa un moment, que manté amb un interlocutor femení desconegut, un dels jos d'aquest diari de ficcions afirma: «A vegades, a través de les finestres del meu estudi de Benissivà, observe el vol dels ocells. M'estalvie contar-li el plaer que em proporcionen. Només li diré que ells volen amb la mateixa convicció que jo escric literatura». Això mateix.

Ignasi Mora
Un corrent interminable
Destino, Barcelona, 2000
146 pàgs.

Els soldats són la llàstima dels àngels

Isidre Martínez Marzo
La tristesa de Sòcrates
La Magrana, Barcelona, 2000
70 pàgs.

La lluita en el pitjor sentit de la paraula, els crims que naixen en qualsevol àmbit de l'activitat humana i que no sempre trobem tipificats per llei, tantes desgràcies que han passat a formar part de l'inconscient col·lectiu, de manera que sovint no cal esmentar llocs, dates ni noms perquè una breu al·lusió ens torna al cap tota la misèria humana que hem heretat. Tot això ho trobem al nou llibre d'Isidre Martínez Marzo. L'autor pren com a referència la figura del grec i els esdeveniments que giren al voltant del seu judici i condemna a mort per a reflexionar «sobre els aspectes més sòrdids de la condició humana, fora de tota toponímia». És per això que no hem d'esperar trobar cap indici d'esperança o de bondat en els poemes que llegirem. En aquesta ocasió no hi ha espai per a optimismes més enllà de la certesa immediata que «l'home és una bèstia per a l'home. / En cada acte embrutant les seues mans / amb tanta, tanta guerra desolada».

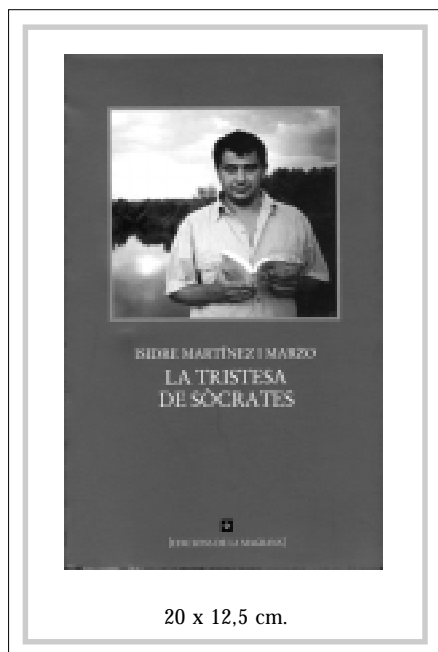
El poemari s'estructura en cinc parts de vuit poemes cadascuna. El primer poema de cada part, en cursiva, està directament relacionat amb Sòcrates. De fet, els primers versos del llibre són molt significatius tant dels que hi trobarem després com de l'actitud que se li presuposa a l'humà savi en contraposició a l'humà bèstia: «Ni nosaltres els savis som de pedra / ni la pedra serà la nostra lluita». L'obra descriu els horrors de les trinxeres: «els soldats són la llàstima dels àngels, dels desapareguts i dels exiliats: quan se n'anaren per a no tornar / s'endugueren l'anell lluent del sol»; de les tiranies més universals i més concretes alhora: «Cara al sol. L'alçament d'un braç en alt / deixa tan ben a l'aire les aixelles / que fan pudor a mort»; de totes les classes de tortura que defineixen el progrés: «el patíbul, la forca, les croades, / la cadira de l'electrocutat, fins el forn crematori i la cicuta, / les lapidacions, el crucifix». Sembla, però, que l'ori-

gen —o la conseqüència— de tots els mals es pot resumir en la imatge de la guerra. Imatge per a nosaltres, però realitat concreta per a una immensa majoria d'éssers humans. Hi trobem la síntesi de la reflexió: «tu, guerra santa, santa guerra que ets / l'escòria dels somnis, qui t'ha dit / l'herència fatal de tant dolor? / Qui t'ha fet intempèrie?».

Isidre Martínez Marzo ens revela un ésser contra natura que fa de la mort una matança convertint així un dels fets més naturals de viure en l'autèntica tragèdia de la imposició, del fet de no poder triar. I tot això ho fa *sense topònims*, alternant un estil de crònica periodística —a pesar dels sonets— amb una reflexió més filosòfica. Perquè les misèries descrites s'han de repetir encara i així s'universalitza allò que corre el perill de convertir-se en mite: la guerra, la crueltat i la injustícia. No obstant això, les referències són evidents, cosa que demostra com hem acabat per assumir els fets i donar-los per... naturals?, quotidians?, lògics encara que absurds?

Es tracta d'un poemari terriblement intel·ligent i lúcid d'un poeta conscient dels esdeveniments quotidians, fonamentat en l'absoluta injustícia que suposa la fortuna assignada a cada persona. Una reflexió en veu alta en un moment en què el silenci és una burla contra el proïsme. Tot això amarat d'una destresa poètica on el caràcter encotillat de les formes mètriques no perjudica l'exaltació que demana el tema, i per contra sí que ajuda perquè la part més mental dels textos quede garantida per la tria de la paraula justa. No res és debades en *La tristesa de Sòcrates*.

Júlia Zabala

Un guiri a València

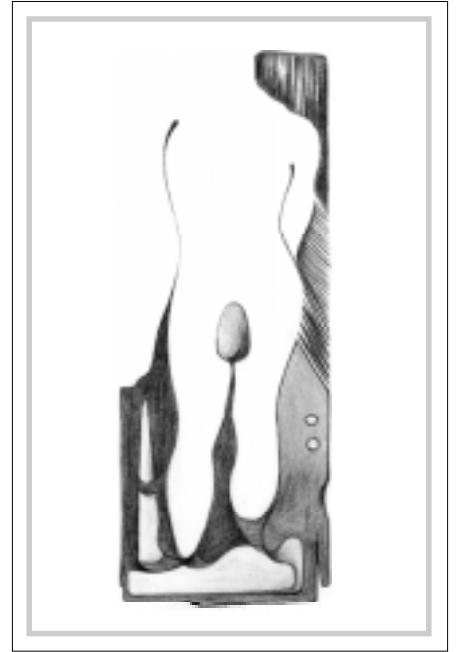
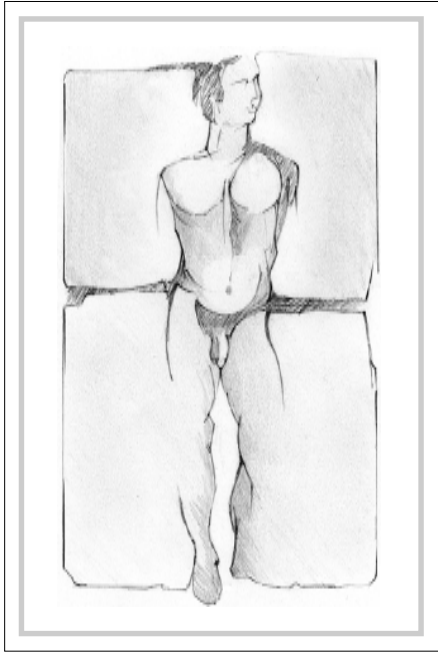
Matthew Tree
Ella ve quan vol
Tres i Quatre, València, 1999
180 pàgs.

Tot i no aparentar més de la trentena, Matthew Tree no ha perdut el temps: té ja dues obres publicades en català (la primera és la novel·la *Fora de lloc*), una en anglès (*Bye bye bye*), forma part del col·lectiu Germans Miranda (editat per Columna) i ha col·laborat a diversos mitjans impresos periòdics, tant a la seua terra natal, el Regne Unit, com a Catalunya (incloent-hi *Avui* i *El Temps*). També ha treballat a la ràdio i a la televisió, encara que gairebé cap paper que s'ha fet ressò del seu Premi Octubre de narrativa sembla que recorde la seua participació a TV3, a *La cosa nostra* d'Andreu Buenafuente, on Tree conduïa una secció anomenada «Català per a guiris», un curs esperpèntic de català col·loquial adreçat a no catalanòfons, amb l'estil irònic dels Monty Python.

Tot açò condiciona, sens dubte, la lectura d'*Ella ve quan vol*: de vegades no sabem si meravellar-nos de la facilitat d'escriptura de Tree, tenint en compte que la seua primera llengua és l'anglès, o oblidar-nos-en i llegir com si aquesta fóra el català. L'acaparador domini del llenguatge i del vocabulari, tant l'ordinari com el culte, és probablement un dels aspectes que més sorprèn —o que més indigna, segons a qui. Al capdavall, haver d'anar a consultar el diccionari, enfront d'un mot que mai no hem llegit, sempre alegra el cor de qui desitja aprendre, mentre pensem en tots els escriptors *d'ací* que s'entesten a no compartir amb el lector el bagatge lèxic i paremiològic que de segur posseeixen. Amb una redacció atractiva, natural i directa, l'autor, més que descriure'ns les situacions, ens les llança contra els ulls: si cal dir «vaig posar un canal *d'aquí* a la tele i em vaig fotre les dues ampolles de vi *d'aquí* senceres i al cap de poc em vaig arrossegar cap al matalàs renegant *Déu n'hi do, me cago en l'ou*, fins que vaig caure a terra, agraït!», per què no dir-ho així? La qualitat estilística de l'obra és,

Moltes bufes i pocs trons

Joan Pons
El laberint de les girafes
Proa, Barcelona, 1999
320 pàgs.

per si mateixa, motiu suficient com per invertir-hi temps i potser diners.

Ara bé, no podem dir el mateix dels continguts. El repartiment de les vuit narracions en tres parts, precedides per un excés de títols al començament de cadascuna, dificulta una mica l'aprehensió global de l'obra com un recull de contes, si bé el principal inconvenient prové de la pobra estructura interna dels relats. Cap d'ells es caracteritza per posseir una línia argumental de conclusió ferma o amb un objectiu clar: contràriament, les narracions sembla que representen moments dispersos dins el decurs del pensament del protagonista. Així, l'acció és més aviat escassa, sovint fonamentada en una o altra disbauxa sexual o etílica dels personatges principals: la manca d'una trama encomanadissa converteix aquesta obra en un conjunt de seqüències vitals molt similars entre elles, sense inici ni final, on a penes podem distingir uns personatges d'altres. Potser el millor retrat que s'hi fa d'un personatge és al conte «La meva generació no hi ha meditat a fons», però tant en aquest com als altres, i sobretot a «Cap d'any, mil nou-cents vuitanta», tenim la sensació que no hi passa res d'interessant, per bé que seguim recorrent paràgrafs.

L'aterratge d'aquest *guiri* a València ha resultat fructífer, això és cert, però, una vegada aconseguida una lloable desimboltura estilística, haurem d'esperar una altra ocasió per trobar en Tree una narrativa breu escrita per ser gaudida en solitud, més que per ser escoltada en companyia.

Joan Manuel Matoses

Tenint en compte totes les gradacions possibles, els escriptors poden ser classificats en dos grans grups. D'una banda, hi ha els qui practiquen un tipus de literatura intel·ligible i proçaç, senzilla i gustosa per al lector; en definitiva, *llegible*. Són aquells qui aspiren a un públic ampli. I n'hi ha, però, qui se'n desentenen, del lector; aquests no es preocupen gaire de l'èxit de públic que puguin tenir, i em fa l'efecte que Joan Pons es troba entre ells. Això és el que se'n dedueix, si més no, d'*El laberint de les girafes*, la seua darrera novel·la. Crec que Pons és dels qui concep la literatura com un exercici íntim d'exegesi, catarsi o entreteniment: una pràctica individualista a partir de la qual basteix el seu particular món de ficció. Per descomptat, qualsevol dels posicionaments esmentats adés són lícits, saludables i, fins i tot, necessaris per a la bona marxa d'una literatura. Tothom té dret a fer el que li vinga de gust amb les paraules. D'una altra banda, la major o menor influència de lectors no garanteix en absolut la vàlua de l'obra o de l'autor en qüestió. Ara bé, cal reconèixer que la pràctica exacerbada de l'individualisme en literatura pot provocar que una obra siga ignorada o, pitjor encara, rebutjada pel lector, la qual cosa no deixa de ser una contradicció si considerem que, en principi, tota obra és escrita per a ser llegida per un nombre respectable de lectors; i que les obres ignorades gairebé ni existeixen.

Per la novel·la de Joan Pons passen una galeria grotesca de personatges populars, majoritàriament malgirbats i analfabets. Els protagonistes se senten atrapats en la perplexitat d'un món hostil i maldestre contra el qual, i a desgrat de la seua voluntat, no hi poden fer res. Pons sap combinar amb eficàcia literària l'estàndard amb les expressions dialectals de la seua Menorca natal. Tanmateix, el lector ensopega amb una xarxa atapeïda de personatges que, en la majoria dels

casos, resulten ensopits i mancats de l'acció que hauria d'encoratjar-nos a percaçar les seues aventures —insignificants. El resultat és un laberint que ocupa tota l'illa del desconcert; el lector ataülla la complexitat gratuïta del laberint i acaba abandonant-ne l'illa a la recerca d'odissees més entretingudes, més versemblants i, sobretot, més a l'abast de la mà, que li permeten de fruitir de la literatura.

Val a dir que la fixació i consolidació, sobretot dels anys setanta ençà, d'un estàndard literari dúctil i descentralitzat per a la llengua catalana ha estat un dels majors guanys dels nostres lingüistes i escriptors. Ara per ara, però, el repte és assolir que la nostra literatura tinga una presència molt més significativa i nombrosa al si de la societat catalana. Perquè la realitat mostra que, malgrat els avenços importantíssims —gràcies, sobretot, a l'escolarització en la llengua del país— pel que fa a la competència lingüística dels habitants dels Països Catalans, el percentatge de lectors en català és irrisori i la literatura espanyola continua sent predominant entre els nostres conciutadans. Per tant, no podem oblidar que la literatura catalana té una poderosa competidora i que, si volem gaudir de més lectors en la literatura pròpia, hem d'acostar-nos-hi amb un producte seductor i doblement interessant. I això únicament serà possible en el moment que els escriptors en català oferisquen obres que, sense descurar la llengua literària, tinguen arguments atractius i pròxims al potencial lector de la literatura catalana.

Una literatura particular

Ferran Torrent
Living l'Havana
Columna, Barcelona, 1999
90 pàgs.

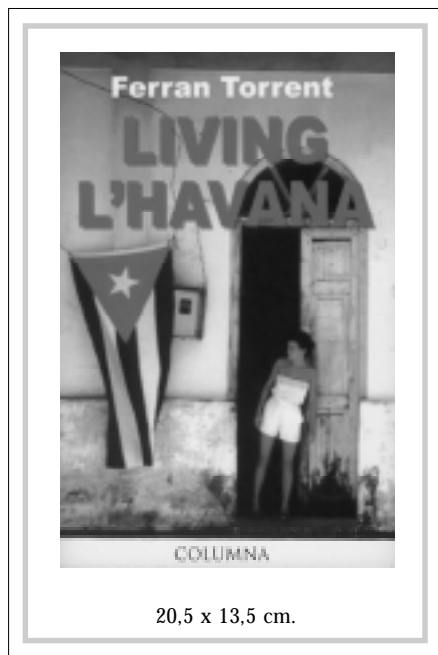
Torrent crea personatges tan fàcilment com altres dimonis. O potser els personatges i els dimonis es confonen al seu univers literari. Vicent T., el protagonista de *Living l'Havana*, és el paradigma dels uns i dels altres; d'una banda és un personatge ple de riquesa tipològica, defineix a la perfecció el nou viatger a l'Havana, el qui s'hi trasllada habitualment amb objectius ben clars, i de l'altra el turista que a Torrent li hauria agradat ser.

El nou viatger s'ha format a partir del boca a boca, sense cap mediació de la publicitat oficial o privada. Segons el llibre, l'actitud de les autoritats revolucionàries envers la invasió dels llogaters de cossos ha estat desfavorable, ha estat més a prop de l'època de Batista que no d'una projecció cap al futur. En quatre mots, s'ha pretès —i gairebé aconseguit— una repressió indiscriminada en les relacions amb l'estranger, tot i a expenses de perdre el tren de la modernitat capitalista.

Una part substancial del llibre es desenvolupa al voltant d'aquest tema, les possibles o impossibles relacions del viatger amb el cubà, o la cubana, en tots els aspectes. Gairebé tot s'hi mescla, s'hi confon, en la realitat cubana garbellada pels ulls de Vicent T. Les amigues que aconseguirà el viatger estan íntimament lligades als regals, a la família o a la venda d'havans obtinguts d'un cosí que treballa vora la famosa fàbrica de Partagàs.

El llibre fa un repàs de tots els mites amb què s'hi troba el turista. Del sexe, és clar, però també dels purs, de la música i de les discoteques. I de les realitats, del menjar, dels hotels, dels mitjans de transport; la ciutat hi és rastrejada per un expert, per algú que en busca l'entitat, tot i que de vegades ho fa en referència a allò superflu, l'essència d'allò illenc.

Com en tots els viatges dignes d'aquest nom, els antecedents són més sucosos que no el desenvolupament real. Així, se'ns hi presenta un recorregut abans que no s'haja iniciat. Al principi ens adreçem als catàlegs, a les guies, a allò contat per qui ens va precedir. La il·lusió creix amb cada dia que passa, allò imaginat no té límits. Existeix un salt del present al futur mitjançant l'estratègia d'aquell qui conta l'esdevenidor. Vicent.

T. ens descobreix els secrets d'allò que ens espera, però ens deixa els dubtes d'allò que en realitat viurem.

I per això no hi ha res millor que un contrapunt: l'amic de Vicent T., el seu criat, la seua consciència, la visió més realista i per tant menys idíl·lica d'allò que s'hi esdevé. A ell li ocorren, en el viatge i en la vida, assumptes més plebeus que al seu amo, tot i que, a diferència del Quijote i Sancho, tots dos els instal·len en la realitat, potser deformada de vegades, però dins d'un món concret i distint dels luxes de què es disposen a gaudir.

Tots els personatges pertanyen sens dubte tant a la tipologia de les novel·les de Torrent —encara que aquest llibre siga una crònica novel·lada— com a la tipologia valenciana. Típica o tòpica, però amb grans trets de realitat. Ja ho veiem en la dedicatòria: les persones a qui l'autor adreça el llibre eren «amics, vividors, valencians».

De fet tot el llibre és immers en la realitat valenciana, tant pel que descriu com per la part formal. Comentaris, expressions, formes de vida... poden produir-se ací gairebé en exclusiva. I pel que fa a la forma, és l'habitual de l'autor, brillants diàlegs que substitueixen afortunadament les descripcions, que ens endinsen en la forma de pensar i de viure dels personatges. I que ho fan amb una desimboltura digna de la novel·la d'aventures, o de la negra que tant plau a l'escriptor.

Si hom ha de fer un viatge a Cuba, li convidaria endur-s'hi, a més dels mils productes aconsellats per triomfar a l'illa, el llibre que ara comentem. Serà insubstituïble si, al contrari del que li ocorre al narrador, no ens arribem a trobar —tot i que ja siga dins l'avió— amb un Vicent T. que ens faça de guia en les primeres passes a l'Havana.

Alfredo Argilés

Revista de revistes:

¶ Afers

Alemanya, deu anys després de la unificació és el tema central. El dossier, molt complet, coordinat per M. Janué, inclou deu treballs que exploren tots els laberints d'una realitat complexa, com l'alemanya, determinant de tantes coses a Europa. Laberints que van des del procés envitricollat de la unificació i la nova configuració del sistema polític al federalisme, dels nous conflictes socials al revifament de l'extrema dreta, de les actituds davant l'Estat del Benestar a les conseqüències duradores i actuals d'un passat difícil de pair (el passat nazi, el socialisme despòtic de l'antiga RDA) o el marc cultural més ampli en què s'inscriu la història alemanya recent. Hi escriuen, a més de M. Janué, A. Helle, R. Martín de la Guardia, S. Wolle, H. Wiesenthal, F. Gallego, D. Thränhardt, K.-J. Nagel, J. Nolla i J. Millan. A més hi trobem, a la secció «Postscriptum», articles diversos a càrrec d'A. Cucó (història del valencianisme), de V. Rosselló (sobre F. Jaubert de Paça) i de F. Garcia-Oliver i V. G. Labrado (sobre l'entorn familiar de Jordi de Sant Jordi). Un apartat de recensions, ressenyes culturals i notes completa el nou lliament d'aquesta prestigiosa revista. (*Afers. Fills de recerca i pensament*, 35, 2000. Afers, La Llibertat 12, 46470 Catarroja, e mail: afers@provicom.com).

¶ Mètode

Aquest número 25 de la revista de difusió de la investigació de la Universitat de València està dedicat a l'anàlisi de les col·leccions científiques, del seu ús didàctic i investigador. En el monogràfic participen diversos conservadors i també estudiosos de la història de la ciència, que realitzen tasques expositives al Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica (Universitat Politècnica de Catalunya), al Seminario de Estudios Galegos, al Museo Nacional de Ciencia y Tecnología (Madrid), al Museu de Ciències Naturals de València, i, finalment, responsables de les col·leccions científiques de la Universitat de València. El resultat és una reflexió general sobre les possibilitats de totes aquestes col·leccions, de doble interès pel seu valor històricocultural i científic. Cal destacar, d'altra banda, la col·laboració de l'escriptor J. Perucho, així com les biografies de científics a càrrec de X. Bellés i M. Piqueras, centrades en el naturalista U. Aldrovandi i en l'artista i científica A. Morandi. (*Mètode. Revista de difusió de la investigació*, 25, 2000, Universitat de València, Arts Gràfiques 13, 46010 València, tel.: 96 386 46 88, e mail: Marti.Dominguez@uv.es)

Una mena de glòria

Anit vaig tenir un somni en què Valentí Puig se m'apareixia fumant un pur havà i vestit tan sols amb un bikini rosa. Em vaig despertar intrigat —i alleujat—, preguntant-me per què hauria somiat allò. Seria per la meua apressada lectura d' *Els geòmetres i la novel·la*, que havia acabat just abans d'adormir-me perquè l'endemà —avui— era l'últim dia per lliurar aquesta ressenya? O seria pels nombrosos rebentats, fets amb whisky Hacendado, que havia estat ingerint per tal de mantenir-me despert durant el procés? Dissortadament, ho ignore. (Amb un prolegomen així, de molt mal gust si tenim en compte el to de la revista, caldrà escriure tot seguit alguna cosa que em reconcilie amb la crítica ben feta, amb l'estil sobri i assenyat dels nombrosos mestres valencians del gènere.)

Valentí Puig és un home que ja ha gaudit de dues aparicions estel·lars a *Caràcters*. La darrera va ser al número 9, on Juli Capilla ressenyava el recull de contes *Maniobres privades* i feia un repàs a les obres de ficció de l'autor: una altra col·lecció de contes (*Dones que fumen*) i tres novel·les (*Complot*, *Somni Delta* i *Primera fuga*). L'altra aparició va ser al número 3, on Vicent Alonso parlava del recull d'articles *Una literatura particular*, que és un llibre més semblant a *Vicis del temps* i al que comentem ara. A banda d'això tenim el seu primer text publicat en forma de llibre (*Bosc endins*, una mena de dietari) i el seu assaig sobre Josep Pla (*L'home de l'abric*, que va rebre el premi Pla 1997 a més d'un pal considerable —i bastant previsible— per part de la crítica acadèmica).

Que Puig és un escriptor incòmode, no hi ha cap dubte: ha llegit molts llibres, els ha assimilats i, per tant, sap de què està parlant quan els comenta. Quin és el seu problema, doncs? Que no encaixa en Les Dues Grans Categories: l'acadèmia —on hi ha traductores tan solvents com Assumpta Camps— i la crítica políticament correcta —aquella gent tan alegre que s'assembla als barrufets perquè viu en un món meravellós. Si Puig hi encaixara, si en lloc del criteri propi que té s'ajustara als criteris establerts per aquestes Categories, no tindria cap problema. La llàstima és que pensa pel seu compte, i que per tant és capaç de fer coses distintes. Coses com reconèixer que la literatura fulletonesca —Dumas, Conan Doyle, Leblanc— «dóna

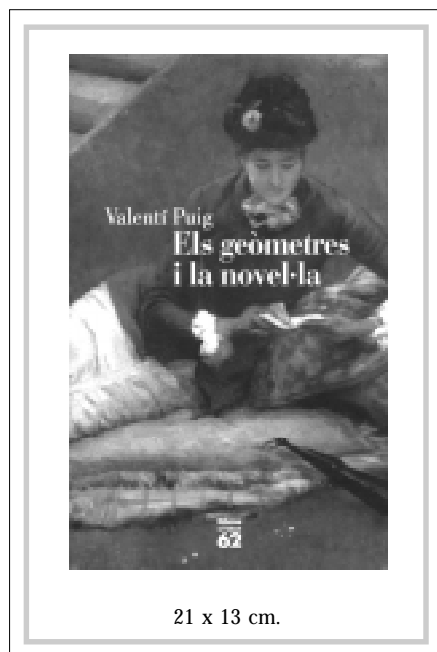
Valentí Puig
Els geòmetres i la novel·la
Edicions 62, Barcelona, 1999
168 pàgs.

[...] un nou vigor a l'estil narratiu. Com que no permet presentacions extenses de personatges i arguments, obliga l'autor a llançar-se de cap *in medias res*, tot d'una a accions dialogades que magnetitzen el lector». O com fer afirmacions menys elogioses amb aquells afins a l'acadèmia: «Les perspectives d'allò que se'n diu debat intel·lectual i que bull al marge de la revolució científica i tecnològica viuen d'ideologies prèvies al sistema copernicà».

Els geòmetres i la novel·la, malgrat algunes generalitzacions absurdes sobre la crítica —què fa el mateix Puig, durant tot el llibre, sinó crítica literària?— i alguns moments massa simplistes —realment es pot «reflectir la correntia de la vida tal com és»?—, és una de les millors reflexions sobre la novel·la que s'han escrit mai en català. No es limita a ser un recull d'articles, sinó que aquests hi són perfectament distribuïts: les tres primeres parts —«Mapes de França», «Futilitat planetària» i «Al club Garrik»— comenten, respectivament, els autors clàssics de les tradicions francesa, russa i anglesa, les «tres grans branques de la novel·la» segons el preàmbul;

d'altra banda, la quarta part —«Trenta-tres històries oblidades»— constitueix una mena de revers tenebrós d'aquelles tres, ja que allò que hi trobem són les lectures predilectes de Puig, la majoria de les quals serien sens dubte rebutjades per l'acadèmia i que, ací, són defensades per l'autor amb la mateixa empenta amb què ho farien alguns dels seus ídols, com ara Lord Peter Wimsey o Scaramouche. La literatura de consum, que sol ser menyspreadada en bloc a les facultats —i això no cal que m'ho diga Puig: ja ho sé massa—, troba ací un d'aquells estranys lectors seriosos, que es preocupa per destriar-ne el gra de la palla i que, a més, mostra una habilitat endimoniada a l'hora d'entrellaçar la vida i l'obra dels autors comentats: «Com deia Allan Quatermain, vell explorador, cadascú és un misteri que viu envoltat de misteris, que amb la mort ens emportem a una terra d'altres misteris, encara més grans. Ell volia trobar-se en una altra vida amb el seu amor de joventut, però als lectors els queda sempre el goig i la guerra dels zulus, la raça que Haggard considerava els romans de l'Àfrica». O una manera ben peculiar de recordar-nos la distinció entre novel·la d'enigma i novel·la negra: «Cada vegada hi ha més lectors farts dels detectius bandarres de la sèrie negra, uns personatges addictes al *bourbon* de bon matí i amb molta caspa al coll de la gavardina. [...] Cada vegada hi ha més lectors que retornen, penedit de tanta novel·la negra, a la joia prístina de les novel·les d'Agatha Christie, artefactes deductius d'una intel·ligència molt superior al *nouveau roman*».

En els dos textos que emmarquen aquestes quatre parts («La novel·la i els geòmetres», abans, i «Els poders de l'esponja», després), Puig diu que la millor manera d'aprendre a fer novel·les és llegir-ne, i concepció la novel·la com una barreja entre una mica de geometria i una major part, més necessària, de saviesa humana. Abans d'arribar a aquesta conclusió, sempre entrevistada, hi ha moltes més coses que no caben en aquesta ressenya, moltes més pàgines on Puig demostra que no forma part ni de l'acadèmia ni de la crítica políticament correcta, però també que no ho necessita per tal d'assolir una mena de glòria.

21 x 13 cm.

Harry Potter

i els èxits de vendes

Semblava que el mercat del llibre juvenil tenia fam d'un èxit mundial i aquest ha arribat amb els llibres que tenen com a protagonista Harry Potter. Set llibres en total té pensats l'autora —o té aparaulats amb l'editor—, dels quals se n'han publicat tres, dos d'ells ja traduïts al català.

El primer de la sèrie, amb el títol *Harry Potter i la pedra filosofal*, va arribar en català l'abril de 1999; el segon, *Harry Potter i la cambra secreta*, el novembre de 1999 de la mà de l'editorial Empúries. El tercer, *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, encara no s'ha traduït en el moment que escrivim aquestes lletres. Uns llibres que ocupen els primers llocs de les llistes dels més venuts, que han rebut premis i han ocupat planes senceres de diferents mitjans de comunicació europeus.

Per què un llibre com aquest acaba convertint-se en un èxit arreu del món? Per què és llegit per una part tan important de nens i adolescents, fins i tot fora del circuit escolar? On és la clau?

En primer lloc, ens trobem davant d'un fenomen, ja explotat anteriorment amb gran èxit de lectors, per escriptors com Enid Blyton, però, a diferència d'aquelles, aquestes són unes novel·les més poblades, més denses, si voleu, més amoblades.

Harry Potter, tot i ser el personatge principal, no n'és l'únic. Joanne K. Rowling proposa un univers poblat de gran quantitat de personatges ben dibuixats; a més a més, a

diferència dels de Blyton, molts d'ells evolucionen a través dels diferents lliuraments. És a dir, creixen en cada nou llibre alhora que creix el lector que segueix cada nova aventura. Harry Potter, els amics, la família, els professors, els personatges màgics creixen, maduren i ens descobreixen els secrets del seu passat en cada llibre, d'una manera ben dosificada. Els personatges que, per exemple, funcionen quasi com a comparsa en el primer llibre es transformen en secundaris de luxe en el segon, de manera que podem conèixer la seua història, família, dificultats, etc.

Tots ells representen, no sempre de manera unívoca ni per a ells ni per al lector, aspectes diferents de les forces del bé i del mal. Aquest univers actua en un lloc concret, el Col·legi Hogwarts de Màgia, on els personatges ensenyen o aprenen. Tant estudiants com professors o figures màgiques trien defensar el bé o el mal perquè, en definitiva, la sèrie protagonitzada per Potter tracta justament d'això: d'un xiquet d'onze anys que un dia descobreix que és bruixot i que ha d'iniciar-ne la formació en un món diferent per aconseguir el seu destí: vencer les forces del mal. Però el mal té moltes cares, des del mal en estat pur representat per Voldemort, fins al representat pels oncles de Harry que el maltracten tant física com psicològicament.

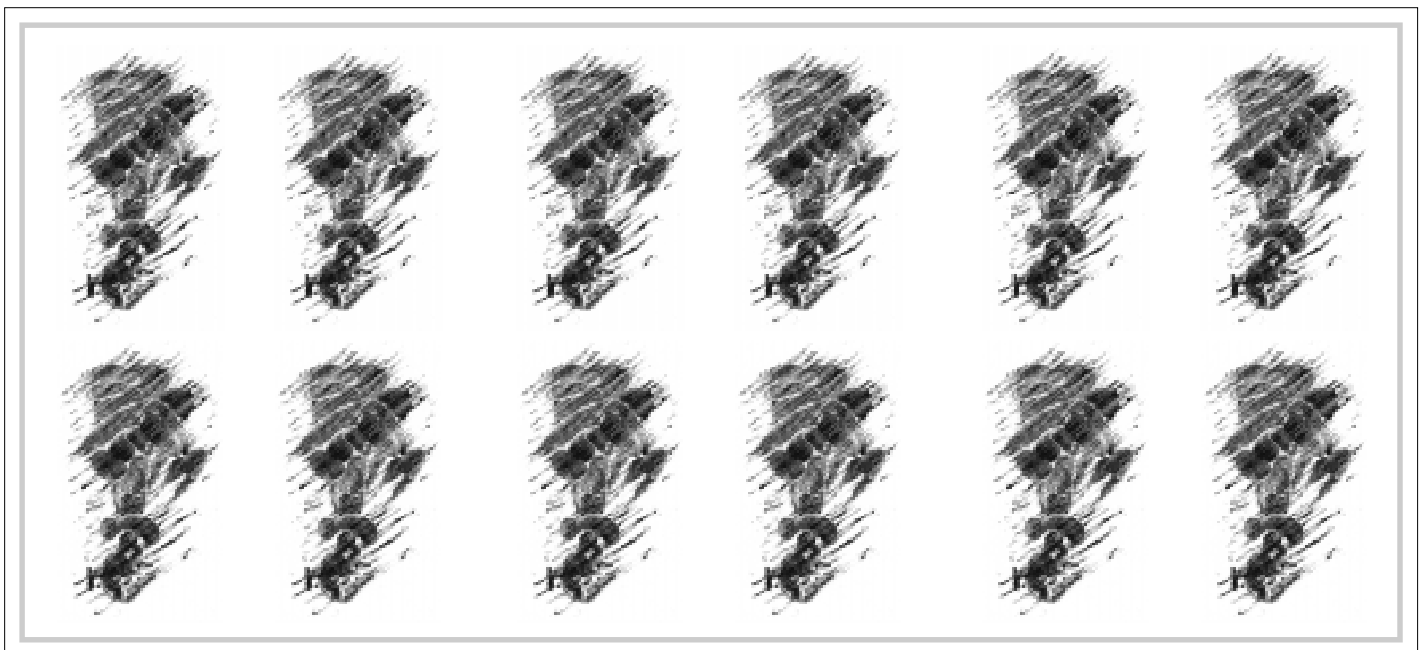
Una altra característica que des del nostre punt de vista ajuda l'èxit de vendes és el tipus de protagonista. Harry no representa un personatge habitual: duu ulleres, és me-

nut, insegur, infeliç, solitari, comet errors, és orfe i viu amb uns oncles que no només no se l'estimen sinó que se n'avergonyeixen.

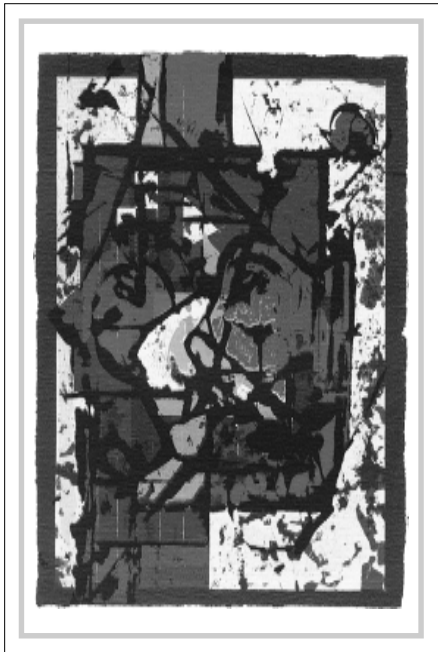
Amb tot, pensem que el punt clau de la novel·la rau en el fet que allí «ocorren coses», acostumats com estàvem al fet que una gran part de l'actual literatura per a infants i joves estigués mancada d'originalitat i de coses a dir, l'obra de Rowling presenta gran quantitat de personatges amb una història pròpia i no desaprofita l'ocasió per a contar-la; un argument central; un tòpic de la història de la humanitat com és la lluita de les forces del bé i del mal; una estructura narrativa eficaç i distreta que permet d'introduir constants trames secundàries que enriqueixen l'argument central; i una destresa per fer intervenir, a partir de la segona novel·la, les informacions necessàries perquè el lector que s'incorpora per primera vegada a la lectura de la sèrie pugui seguir-la, tot i no haver-ne llegit els llibres anteriors.

Però tampoc no cal exagerar ni comparar aquestes novel·les, com han fet alguns crítics, amb les produccions de Tolkien, Frank Baum, Carroll o Dahl. Tot i la qualitat dels llibres que hem comentat, el desert imaginatiu i de qualitat de l'actual literatura juvenil no ens ha de dur a sobredimensionar-ne les qualitats perquè, en el nostre cas, en el país del cecs el borni no necessàriament ha de ser el rei.

Gemma Lluch

Per començar un avís per a navegants: *Vespres de sang* és el nom amb què surt al carrer, editada per Bromera, la novel·la que amb el títol *Vint-i-quatre almuds* va guanyar la darrera edició del premi Ciutat d'Alzira. De l'autor —Joan Olivares (Otos, 1956)— se sap que és llicenciat en física i que imparteix classes de matemàtiques. També que no és pas nou en això d'endur-se premis cap a casa: l'any 1998 el nostre home va guanyar el premi de literatura eròtica de la Vall d'Albaida amb un llibre que es va dir *Dies de verema*, cosa que ve a confirmar que, a l'hora de posar títols, els nostres autors (i/o els nostres editors) difícilment podran ser acusats d'excés d'originalitat. Tancarem el retrat olivarenc dient que el nostre home és un expert en el noble art de la gnomònica. Ço és, la construcció de rellotges de sol.

Entrant en matèria literària —que és del que, al capdavant, es tracta aquí— el resum que un servidor faria de *Vespres de sang* és que és un llibre frustrat si se l'ha de jutjar com a novel·la. En canvi si ens el mirem com un seguit de quadres de costums (m'oblidava de dir que Olivares és, també!, expert en etnografia) la cosa canvia radicalment. Per una vegada —i sense que valgui com a precedent— el resum que l'editorial ha fet per a la premsa l'encerta plenament: «Basada en uns fets reals [...], és un excel·lent exercici d'estil que ens mostra, per mitjà d'un lèxic riquíssim, la manera de parlar i de contar dels nostres avantpassats». Sí senyor: hi estic plenament d'acord. Un exercici d'estil, no una novel·la.

Els fets que ens narra Joan Olivares s'esdevenen a les comarques centrals de

Tot esperant l'«Equipo A»

Joan Olivares
Vespres de sang
Bromera, Alzira, 2000
240 pàgs.

València —el seu territori de naixement— i, en el temps, se situen a principis del segle XIX, quan les influències de la Revolució Francesa s'apunten tímidament en la vida del país: els antics vassalls comencen a anomenar-se ciutadans i els propietaris de les terres, els artesans i els comerciants reclamen el seu lloc dintre del nou ordre social que s'albira en l'horitzó.

El marc històric de *Vespres de sang* aplega dues revoltes populars que es varen desenvolupar simultàniament. La primera era la protesta contra la decisió del govern de Madrid de formar milícies obligatòries (una prerrogativa de la qual gaudien valencians, catalans i aragonesos ja que no els calia viure del subsidi militar: eren regnes on els braços dels jornalers estaven ocupats tot l'any en l'agricultura i la indústria). La segona revolta era contra les particions, és a dir, contra l'obligació de lliurar a la noblesa una part de totes les collites i de les rendes. El pretext argumental el donen dos personatges: Felip Alfonso, una barreja entre cacic de pel·lícula sudamericana i pistolero dolent com la tinya de pel·lícula del Far West, i Vicent, el narrador, traginer d'ofici i aficionat als jocs de càlcul mental. En Felip i la seva banda de gàngsters *avant la lettre* tenen collats els habitants de la comarca amb els seus abusos fins que uns fets esdevinguts a Llocnou comencen a posar els mecanismes de la justícia en contra seu. Per entendre'ns, ¿recorden vostés aquella sèrie que feien anys enre a TVE que es deia *El Equipo A* i que sempre partia de la mateixa premissa argumental: una comunitat oprimida per un grup d'abusanans i que espera un àngel de la guarda que els alliberi? Doncs això, però situat a finals de 1801 i a la Vall d'Albaida.

Ja ho he dit fa una estona: *Vespres de sang* no s'aguanta gens com a novel·la però millora notablement si la llegim com un quadre de costums excel·lentment escrit, tant pel que fa al lèxic

emprat com a la riquesa de les descripcions. La prova és que si es llegeixen la majoria dels seus capítols en un ordre diferent no percebem cap diferència en el resultat final. Hi ha capítols sencers on Olivares es desentèn del que figura que hauria de ser el fil narratiu principal i, a canvi, ens ofereix uns potents articles etnogràfics. És el cas —per posar només dos o tres exemples— del títol «La dolça veu de la Mallorquina», en el que sentim la xerradissa d'una colla de dones quan suposen que ningú les escolta, de «Pasqualeta», amb un interessant apunt sobre la parla dels alcoians, o d'«El Roig», on s'explica per què als naturals de Benigànim se'ls atorga el malnom de «ganxuts». Un capítol aquest, per cert, resolt a l'estil de les pel·lícules de Gary Cooper fent el paper de xèrif.

En resum, doncs, podríem dir que *Vespres de sang* és un llibre encisador des del punt de vista lèxic i etnogràfic. Una altra cosa molt diferent és la seva condició de retrat històric d'una època. Per aquesta banda la cosa patina. I com a novel·la... només posaré un exemple de com el Joan Olivares etnògraf li guanya la partida al novel·lista: el capítol titulat «Miquel», on el protagonista, després de passar uns tràngols més aviat delicats, parla amb un amic sobre uns fets importants esdevinguts a València. Quan és a punt d'entrar en explicacions, el relat s'interromp per deixar pas a la descripció de com es prepara en un fument una sardina fregida. Per llepar-s'hi els dits, per cert.

Si exceptuem *Más lisonjero me vi* (1989), des de *Un hacha para el hielo* (1994), que podem considerar el primer llibre publicat de José Luis Parra (Madrid, 1944), el poeta pren com a subjecte una identitat, reflexiona des d'una posició marcada i es manté en un mateix to, és a dir, defineix unes particularitats del seu estil poètic que van a repetir-se de manera més o menys explícita també a la resta de la seua obra: en *Del otro lado de la cumbre* (1996), en *La pérdida del reino* (1997) i en aquest darrer *Los dones suficientes*. El subjecte d'aquests poemes és un ser estrany a si mateix, un espectre d'altre temps, «huésped indeseable de mí mismo», instal·lat en un present sense futur i sense passat: «mañana no será otro día, / mañana ya es el mismo día, / y el futuro es recuerdo del presente». El to confessional, com la primera persona del subjecte, s'adeqüen amb la intensa subjectivitat d'aquests versos que pretenen fixar en el poema els moments de llum, la il·lusió de vida «en un mundo del que ya no participa». Açò no significa que cadascun dels seus llibres no tinga uns trets que el diferencien dels altres. *Un hacha para el hielo* està vertebrat entorn a la difícil acceptació de la mort de la mare, de la desaparició d'una consciència i una presència imprescindibles per al poeta. En *Del otro lado de la cumbre* la mort apareix no sols com a record de la mare morta sinó com a companya ineludible del descens del cim de la vida, que s'accentua a *La pérdida del reino*, el qual comporta un pas més enllà de la pèrdua de la joventut i, per extensió, de la vida, la pèrdua del futur, la impossibilitat d'un després, el descens a l'abisme, l'arribada a la «Víspera de difuntos», com titula un dels poemes.

Des de *Un hacha para el hielo* el poeta viu

Una frenètica persecució de la vida i de la poesia

José Luis Parra
Los dones suficientes
València, Pre-Textos, 2000
94 pàgs.

el fet de l'escriptura com allò que li permet passar comptes amb la vida, sobretot per la mort de la mare —«con rabia, con dolor, con ironía escribo»— i, al mateix temps, li permet prolongar la vida perquè «la ficción algunas veces, / es más intensa que la vida» i davant «los lentos desmoronamientos sigilosos», davant «la desolación y el fango» del seu present, el poema rescata cada instant feliç que la vida encara li ofereix. En aquest sentit, com diu als versos d'aquest darrer llibre, «ya es suficiente recompensa / el poema en sí mismo» (p. 75). Aquesta idea de la redempció i de l'alegria que l'escriptura li provoca es repeteix a *Los dones suficientes* però per evidenciar-nos ara que, malgrat «tanta inminencia de felicidad» (p. 56), amb tot aquesta plenitud no arriba, com tampoc no és possible «el poema que me colme y que me calme» (p. 33) i aquests dons no són suficients i és que «definitivamente la fiesta es de los otros. // No sabemos qué hacer con la alegría» (p. 15).

Com que la identificació vida-literatura està tan present, el poeta s'aferra a la poesia com a la vida i davant la voracitat del temps,

omnipresent des del seu primer llibre, no té un altre remei que lamentar-se perquè «No queda tiempo, no me queda / tiempo. Escribir es una sombra, / un silencio / de todo lo que quedará / por escribir» (p. 32), molt al contrari que una altra poeta per a la qual, des d'una diferent concepció de la poesia, «no queda sino tiempo, Victoria Atencia; tiempo. / No queda tiempo. Queda todo el tiempo» per a la contemplació, per a la soledat i, per tant, per a l'escriptura. Per a José Luis Parra, el poema, com el moment, no es pot posseir, «en mi respiración arde el poema» (p. 13) i a la fi, l'única cosa que importa és la vida i la mort: «Ser y no ser al mismo tiempo: / He aquí el auténtico problema» (p. 68). Per aquest motiu, en una gran part dels poemes tot comença amb el naixement del dia o la plenitud del migdia, amb la llum i el soroll de la ciutat en plena eferescència, amb la promesa i l'esperança de cada dia que l'absol de cada mort. Com el devenir cíclic de la vida i de cada dia, aquest llibre dibuixa un cercle pervers, acaba i comença amb una finestra que s'obri a l'exterior, en el primer poema per a respirar la vida i en l'últim per a confluïr en la mort: «Por fin / se reconcilian los contrarios: / Nostalgia de la vida, nostalgia de la muerte».

Aquest és un llibre ple de suggerències que conviden a una lectura profunda, a descobrir que el conflicte vertader per al poeta és aquesta frenètica persecució de la vida i de la poesia, que per a José Luis Parra, a diferència de Claudio Rodríguez —per al qui «Tanta serenidad es ya dolor»—, «Esta sobreabundancia / es ya dolor. Saqueo despiadado» (p. 33).

Rosa Ma. Belda

afers

35
Alemanya
Desu anys serese mur

Els exiliats catalans
a Mèxic
Un estudi de la immigració republicana

Dolors Pla Brugat

novels i personatges

**MEMÒRIES
INÚTILS**

Felip Cid

personatges

NOVEL·LA

editorial **afers**

Subscripcions: Editorial Afers

La Llibertat, 12 / Apartat de Correus 267 / 46470 Catarroja (País Valencià) / tel.: 961 26 86 54 / fax: 961 27 25 82

E-mail: afers@provicom.com <http://www.provicom.com/afers>

Agustí Bartra

i la poètica de l'imaginari

Hi hauria molt a dir sobre la importància que cal concedir a la figura d'Agustí Bartra en el context de la literatura catalana del segle XX. El que és indiscutible és que l'obra de Bartra ha estat poc llegida i relativament poc estudiada. Durant molts anys, ens hem hagut de remetre als treballs d'Anna Murià —especialment *Crònica de la vida d'Agustí Bartra* (1967, edició definitiva del 1990) i *L'obra de Bartra. Assaig d'aproximació* (1975, edició definitiva del 1992)—, els quals ofereixen moltes dades per a endinsar-nos en l'obra però que no esgoten les línies d'anàlisi d'una producció extensa i complexa que també hauria de ser interpretada des d'una òptica un xic més distanciada. Altres treballs posteriors de Miquel Desclot, Sam Abrams, Llorenç Soldevila o Feliu Formosa han començat a fressar el camí, i en aquest sentit són especialment destacables els resultats del Simposi Agustí Bartra celebrat l'any 1987 (les ponències i comunicacions van quedar recollides l'octubre de 1988 en el número 30 de la revista manresana *Faig*).

J. Espinós, actualment professor del departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, es va doctorar el 1996 amb una tesi sobre Bartra dirigida pels doctors E. Balaguer i F. Chico Rico, la qual és l'origen directe del volum que ara ressenyem. La tesi es titulava igual que el llibre que n'ha derivat, però en la versió impresa n'ha desaparegut el subtítol, que en aquest cas constitueix una dada bàsica per a entendre el terreny en el qual hem de situar aquesta nova aportació bibliogràfica. El 1996 Espinós subtitulava l'estudi *Una aplicació de la Poètica de l'Imaginari* i l'introduïa amb una llarga presentació teòrica del mètode emprat, que després l'autor ha preferit reservar per a una altra ocasió. En efecte, el text que ara s'edita constitueix bàsicament un exercici d'aplicació del mètode teòric a l'obra de Bartra. Es tracta, doncs, d'un estudi acadèmic i especialitzat, la intenció primera del qual no és pas la d'oferir una interpretació completa de la trajectòria literària de l'escriptor. La mateixa A. Murià, en un pròleg breu però simptomàtic, manifesta l'agraïment a la feina de l'estudiós, però paral·lelament se sorprèn —no pas negativament, val a dir-ho— pel tipus d'enfocament i la metodologia emprada: «He necessitat viure noranta anys i llegir aquest estudi d'Espinós per a adonar-me que ciència i poesia no són conceptes antagònics sinó relacionats» (p. 9).

Joaquim Espinós Felipe
La imaginació compromesa
L'obra d'Agustí Bartra
Alacant, Universitat d'Alacant /
Departament de Filologia Catalana, 1999
247 pàgs.

El professor Espinós, molt interessat pel mètode teòric escollit, l'aplica a un autor que és enormement rendible per al tipus d'anàlisi que es proposa —ningú no pot dubtar de la importància de la imatge i de l'imaginari en l'opus bartrian— i la veritat és que els resultats són extraordinàriament interessants. Sap fer-ho, a més —i aquest és un dels mèrits a destacar— sense caure en el parany del sotmetiment militant i restrictiu a les directrius teòriques, una obsessió que a vegades converteix aquesta mena d'estudis literaris, aparentment científics, en simple matèria prima per a contenidors de reciclatge de paper usat (només cal tenir presents algunes lectures que s'han fet de la poesia d'Espriu o de la narrativa de Rodoreda, per exemple). Si el mètode és un mitjà de treball i no pas una finalitat per ell mateix podem arribar més fàcilment a la comprensió dels textos, que en el fons és del que es tracta. L'autor n'és conscient i complementa l'anàlisi amb altres aspectes que s'acosten a la lectura filosòfica (per no dir ètica) i que tenen en compte els condicionants històrics.

El gruix del treball consisteix en l'anàlisi individualitzada de les diferents obres de l'opus bartrian, amb atenció especial a la poesia, però sense excloure les referències a la narrativa i al teatre. És cert que, a causa de l'enfocament escollit, algunes obres d'interès literari remarcable queden analitzades de manera molt fragmentària (*L'evangeli del vent* o *La lluna mor amb aigua*, per exemple). Així mateix, no és menys cert que l'anàlisi entra molt a fons en aquelles obres centrades en una figura mítica (són esplèndides, per exemple, les lectures de *Quetzalcoatl*, *Rapsòdia de Garí* o *Rapsòdia d'Arnaud*). En canvi, potser és més discutible que s'hagi prescindit dels dos primers llibres de l'autor, els que publica abans de l'exili. I ho dic sobretot per *Cant corporal*, un recull poètic que ha tingut autèntica mala sort —Bartra mateix va acabar rebutjant-lo—, però que ajuda força a entendre el punt d'arrencada de la seva poètica. Per altra banda, Espinós decideix tallar l'anàlisi l'any 1977 amb la publicació de *Rapsòdia* d'Ahab, la tercera part de *Soleia*. La decisió es pot justificar de moltes maneres, però no sembla de justícia afirmar que aquesta darrera etapa «està mancada de la puixança miticopoètica de l'etapa de plenitud» (p. 235). Pensem que, sense anar més lluny, són els anys de *L'home auro-ral* (1977) i d'*El gos geomètric* (1979), dos llibres que no són precisament menors (ni tan sols «miticopoèticament» parlant). Segurament caldria ser una mica més rigorós també en la utilització de les edicions i de les diferents versions. Podem entendre —tot i que cal fer un vot de confiança considerable— que *Màrsias* i *Adila* s'analitzi abans que *Quetzalcoatl* tot i que la versió definitiva del llibre, que és la que serveix de punt de partida, sigui posterior i força diferent a la de 1948. És més difícil entendre, però, que *Crist de 200.000 braços* es dati el 1943 (tant en l'índex com en el títol de la pàgina 188), just l'any de l'edició de *Xabola*, una primera versió que no coincideix amb la definitiva ni en el títol; o que no es distingeixi entre les variants de les dues edicions del primer volum de les obres completes, quan és prou sabut que la primera (la del 1971) va ser seriosament mutilada per la censura. Són pecats venials, si es vol, però val la pena recordar aquella màxima que afirma que el rigor no és compatible amb el relapse.

JOSEP PIERA:

Nota d'ara.

Ara, març del 2000,

quan a penes fa uns pocs mesos que he tret dos llibres,
i que n'acabe d'entregar un altre que eixirà per Nadal
—un llibre de cuina—,

em sent tancant un cicle i obrint-ne un altre alhora.

Jo, la vida, la visc a cicles, a cicles en espiral;

així,

ara em sent eixint dolçament del cicle de Marràqueix,

i anant cap a unes altres direccions;

però el que estic fent de nou encara està tot en forma de projec-
tes

i de fantasies canviant.

Tinc, això sí,

una sèrie d'esborranys dels que —espere— seran els propers lli-
bres,

però no res encara d'acabat, res de definitiu.

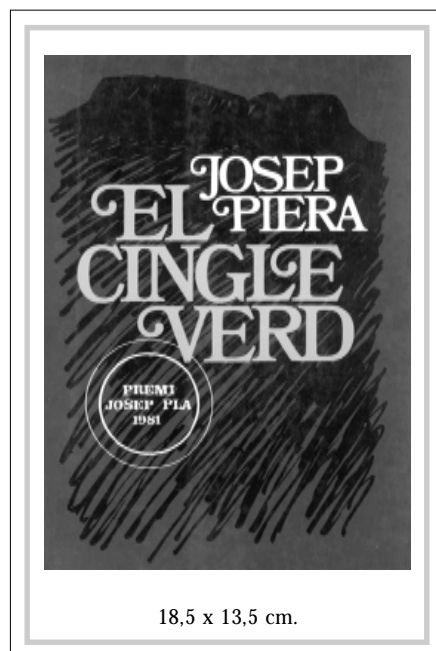
Només puc dir que els llibres són en prosa novel·lada

i que van, un, cap a la Drova, la vall on visc,

i l'altre cap a Jerusalem, la ciutat santa.

Espere iniciar aquest darrer cicle

amb l'arribada del tercer mil·lenni.

Obres publicades:

Poesia

- Ave Fénix. Angel Caffarena, Màlaga, 1971.
 Qasida. Azul, València, 1972.
 Natanael. Ajuntament de Gandia, Gandia, 1973.
 Renou: la pluja ascla els estels: Renou. Tres i Quatre, València, 1976.
 Presoners d'un parèntesi. Llibres del Mall, Barcelona, 1978.
 Crits baden la tarda melodiosa. Septimomiau, València, 1979.
 El somriure de l'herba. Proa, Barcelona, 1980.
 Esborranys de la música. Tafal, Ciutat de Mallorca, 1980.
 Mel-o-drama. Ed 62, Barcelona, 1981.
 Brutícia. Llibres del Mall, Barcelona, 1981.
 Poemes de l'orient d'Al-Andalus. Ed. 62, Barcelona, 1983.
 Maremar. Ed. 62, Barcelona, 1985.
 Antologia (a cura d'Enric Sòria). Gregal Llibres, València, 1987.
 Dictats d'amors (poesia 1971-1991). Ed 62, Barcelona, 1991.
 En blau. Ayuntamiento de Málaga, 1993.
 En el nom de la mar. Ed. 62, Barcelona, 1999.

Prosa narrativa

- Rondalla del retorn. Tres i Quatre, València, 1978.
 «La parella», dins Fulls de recanvi. Prometeo, València, 1979.
 «El gran Guerau», dins El conte del diumenge. Prometeo, València, 1981.
 El cingle verd. Destino, Barcelona, 1982.
 Estiu grec. Destino, Barcelona, 1985.
 Les quatre estacions. Tres i Quatre, València, 1986.
 Un bellíssim cadàver barroc. Ed. 62, Barcelona, 1987.
 Ací s'acaba tot. Ed. 62, Barcelona, 1993.
 Gandia i la Safor. Colomar Ed., Oliva, 1995.
 Seduccions de Marràqueix. Ed. 62, Barcelona, 1996.
 Un bellíssim cadàver barroc (ed. revisada i ampliada). Ed. 62, Barcelona, 1998.
 El jardí llunyà. Ed. 62, Barcelona, 2000.

Assaig

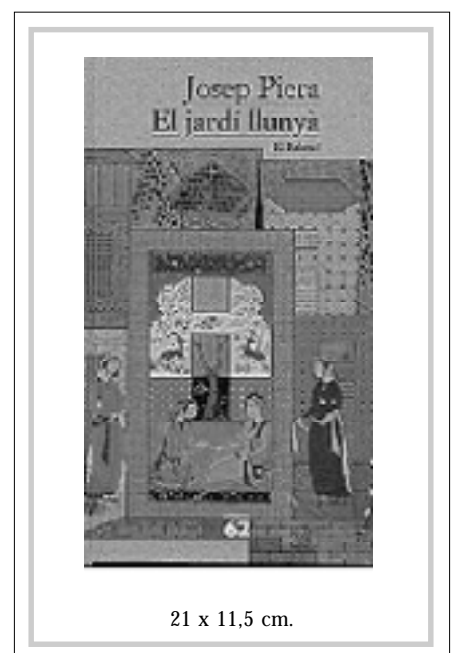
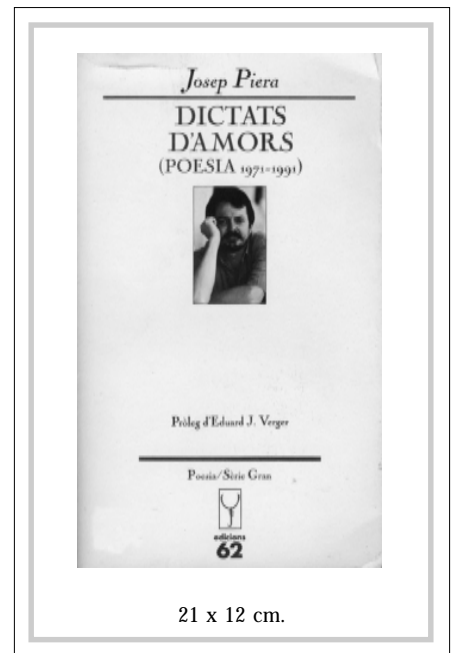
- Els poetes aràbigos-valencians. Institució Alfons el Magnànim, València, 1983.
 El paradís de les paraules. Ed. 62, Barcelona, 1995.

Traduccions

- Ibn Khafaja d'Alzira (antologia poètica). Versió valenciana a partir de la traducció castellana de Mahmud Sobh. Ajuntament de València, 1986.
 Sandro Penna: Poemes (1927-1938). Columna, Barcelona, 1992.

Crítiques:

- Guillamon, Julià: «Una lectura per a Presoners d'un parèntesi de Josep Piera», Re-duccions, núm. 15, gener de 1982, pp. 69-81.
 Iborra, Joan: «Els altres poetes valencians», Saó, novembre de 1983.
 Llompart, Josep Maria: «Josep Piera. El rigor de l'expressió poètica», Avui, 27-VI-1976.
 Monjo, Joan M.: «Sobre poesia: amb Josep Piera», Las Provincias, 30-V-1976, p. 39.
 Pont, Jaume: «Teoria i ritual», pròleg a Brutícia, El Mall, Barcelona, 1981, pp. 5-22.
 —«Pròleg» a El somriure de l'herba, Proa, Barcelona, 1980, pp. 9-19.
 Siles, Jaime: «Paraules i plaer: sobre la poesia de Josep Piera», dins Josep Piera. Antologia, IVEI Alfons el Magnànim, València, 1990.
 Sòria, Enric: «Enric Sòria entrevista Josep Piera», separata de Daina, núm. 4, València, gener de 1988, pp. 97-125.
 Verger, Eduard: «Pròleg» a Dictats d'amors (Poesia 1971-1991), Ed. 62, Barcelona, 1991, pp. 7-16.
 Vilaseca, David: «El theatrum mundi en una lectura d'El somriure de l'herba», Re-duccions, núm. 21, maig de 1984, pp. 49-70.

Per què vaig anar a la font?

Josep E. Corbí i Josep L. Prades
Minds, Causes, and Mechanisms
A Case Against Physicalism
Blackwell, Oxford, 2000
265 pàgs.

Em vaig quedar sense aigua un dia mentre passejava per la muntanya. Poc després vaig veure, a prop d'un mas abandonat, un lloc on creixien uns xops; vaig deixar la pista i m'hi vaig dirigir i, per a la meua satisfacció, hi vaig trobar una font on reomplir la cantimplora. Si algú m'hagués preguntat per què m'havia allunyat de la pista, hauria contestat que ho havia fet perquè desitjava reomplir la cantimplora i creia que podria trobar aigua en el lloc on es trobaven els xops. El meu desig i la meua creença serien per a mi, doncs, les causes de la meua acció. Ara bé, aquests fets tan quotidians han resultat ser molt problemàtics per a la tradició de la filosofia occidental que té el seu començament amb el pensament de Descartes, perquè els diferents intents d'explicar d'una manera racional com uns processos mentals poden produir canvis físics en el món s'ha revelat com una de les incògnites més difícils amb què han d'enfrontar-se els filòsofs.

L'opinió dominant avui en dia és que, si hem d'explicar d'una manera no màgica la causalitat mental, la relació entre els processos mentals i els canvis operats en el cos, no podem incloure en la cadena causal resultant elements que no siguin físics; per tant, hem d'identificar la narració mentalista sobre creences, desigs, emocions, etc., amb una seqüència neurofisiològica, o, si més no, física, que seria l'única que podria resultar causalment efectiva per produir els moviments del nostre cos. Josep E. Corbí i Josep Lluís Prades, els autors del llibre que presentem, anomenen «fiscalisme causal» a aquesta opinió dominant, al conjunt de teories que suposen que qualsevol cas de causació no física ha de concebre's com a sistemàticament dependent d'un cert procés físic que se n'estén per sota, a les teories que presenten una visió reduccionista de l'activitat mental. El principal propòsit del seu llibre és demostrar amb una sèrie d'arguments basats en la reduc-

ció a l'absurd de la posició fiscalista que aquesta és internament inconsistent perquè, entre altres múltiples raons, manté una posició errònia sobre la causalitat.

Corbí i Prades defensen una concepció nominalista temperada de la causalitat segons la qual la manera en què els humans classifiquem les propietats del món no és ni vertadera ni falsa, perquè no existeixen unes essències independents que la determinen, sinó que ve fixada per l'èxit que proporciona en la manipulació i control de l'ambient. D'ací que no tinga sentit identificar una causa fora de les expectatives del subjecte sobre el que hauria d'haver estat el normal desenvolupament d'una situació. Si acceptem aquest punt de vista, i els autors ens proporcionen molt bones raons per fer-ho, hem de rebutjar qualsevol intent de proporcionar una visió absoluta de la realitat com la que pretén el realisme metafísic, del qual el fiscalisme causal seria la seua manifestació contemporània dominant, perquè la individualització dels processos causals només té sentit a partir de l'adopció d'un punt de vista particular sobre el món.

Així, si tornem a la meua història inicial, un fiscalista suposaria que l'eficàcia causal del meu desig de reomplir la cantimplora ve determinada per una cadena neurofisiològica que explicaria per què em vaig desplaçar fins a la font. Els autors, però, consideren que, tot i que no hi ha cap problema a l'hora de reconèixer que certes causes mentals no són independents d'algunes causes físiques, no hem de concloure per açò que les causes mentals i les físiques formen esglaons d'una mateixa cadena causal, perquè els diferents tipus de causes s'identifiquen, com he assenyalat abans, sobre rerafons diferents. És important adonar-se que Corbí i Prades no neguen que la neurofisiologia pot explicar els moviments del meu cos; el que ells volen deixar clar és que el que explica la ciència és diferent del que explica el meu desig, perquè els fets implicats estan identificats de manera diferent.

Aquest és un llibre que s'hauria de traduir. I s'hauria de llegir. Les raons d'açò no rauen en el fet irrellevant que els seus autors són valencians, sinó en el fet important que els seus arguments són excel·lents atés que tracten d'una manera molt intel·ligent problemes que generalment són malentesos no només pels filòsofs sinó també pels científics, tot produint una visió tergiversada de la naturalesa humana.

Miracle Garrido

Revista de revistes:

¶ *L'Avanç*

Ha aparegut a València un nou mitjà de comunicació, un quinzennal d'informació i opinió, format premsa, fruit d'una iniciativa independent i agosarada. Fruit, també, del neguit de fer coses d'un grup bastant nombros de gent molt jove (tots per sota dels 25 anys), que expressa potser l'entrada en escena de noves promocions, de nous grups generacionals. L'editorial del primer número és molt explícit: lligam amb la societat, amb els nous moviments socials, defensa dels drets ciutadans, arrelament, independència. El contingut —política, qüestions socials, ecologia, cultura— palesa l'esforç de qui comença, però apunta moltes possibilitats per l'amplitud de visió, la tria de temes i el tractament fresc, innovador i diferent. Encara caldrà definir més el model de mitjà que es persegueix, però davant aquest primer lliurament només es pot donar la benviguda. «Volem recuperar l'ètica del periodisme i la seua funció de servei a la majoria. Volem ser aire fresc en un sector envellit i anquilosat». Tant de bo *L'Avanç* faça camí. (Núm. 1, març 2000, Associació Cultural *L'Avanç* Informació, tel. 626 902 383, e-mail: l-avanc@ole.com).

¶ *Imatges*

Aquesta revista gràfica mensual publicada a Alcoi presenta una factura plàstica impecable. Amb format magazine, bones il·lustracions i una maquetació moderna i d'època, el seu contingut és bàsicament cultural (exposicions, teatre, música, llibres, informacions útils). Una veritable innovació en el panorama dels mitjans de comunicació del nostre país. La coberta d'aquest número presenta una imatge de Raimon («lluïtador, captivador i romàntic»), a qui es dedica una llarga entrevista. També es publica una entrevista amb el fotògraf Francesc Jarque. Cal destacar així mateix els apartats dedicats a les exposicions Cinc Segles de la Universitat de València, Berlin segle XX a l'IVAM, La modernitat a Alacant i Rembrandt (Bancaixa). I les pàgines sobre els vint anys del grup teatral Tricycle o sobre l'últim treball d'Al Tall. I la reproducció de l'homenatge a Enric Valor per Mariscal. També hi ha espai per a la solidaritat (una entrevista amb Felipe Briones sobre el poble saharau). I moltes més coses. (Núm. 15, març 2000, Editorial *Imatges*, Coordinació: Paco Grau Martínez, Sant Llorenç 1, Alcoi, tel. 965 54 72 40, e-mail: imatges@alcoi.com).

Contra el cansament de la raó

Curiosa coincidència! Els dos premis d'assaig concedits enguany al País Valencià comparteixen un mateix impuls especulatiu. Des dels dominis de la filosofia i enfront de l'exhauriment de la raó diagnosticat per l'anomenada postmodernitat, Ferran Sàez (guanyador del darrer Premi Octubre d'Assaig amb *Dislocacions*) i Joan Garcia del Muro (guanyador de la primera edició del Premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta amb *El pensament ferit*), reclamen amb valentia i decisió una recuperació crítica i desacomplexada del pensament racional. Després dels abusos especulatius de la postmodernitat, que pretenia cancel·lar la modernitat, com a superada i exhaurida, amb un gran gest, *paradoxalment filosòfic*, de renúncia al pensament racional i a la pròpia filosofia, és potser l'hora de destriar el gra de la palla i de replantejar què és el que resta d'aquest assetjament al procés de la modernitat filosòfica que ha caracteritzat bona part de la reflexió de les dues darreres dècades. És a aquesta la tasca a la qual estan dedicats els dos llibres que comentem, dos assajos brillants que són una bona mostra de la normalitat filosòfica en llengua catalana: les darreres aportacions de dos filòsofs madurs i amb una sòlida trajectòria al seu darrera.

Tots dos són doctors en Filosofia i tots dos s'enfronten, amb una decidida voluntat de fer-se entendre, més enllà del reduït espai estrictament gremial, per tal d'oferir, amb tot l'arsenal d'una formació impecable i tanmateix ben diferent, les seves anàlisis respectives de la cultura contemporània. Joan Garcia prové, per formació i devoció, dels dominis de la metafísica i d'una llarga batalla sobre la naturalesa del coneixement: el seu llibre anterior (*Ser y conocer*, Barcelona, PPU, 1992) ofería un estudi, al meu entendre injustament desatès, que plantejava, de forma especialment polèmica, la necessitat d'acostar-se al coneixement humà no pas com una dimensió sobrevinguda extrínsecament a l'ésser humà, i per tant accidental, sinó fonamentalment arrelada en la pròpia naturalesa constitutiva de l'ésser humà. Per la seva part, Ferran Sàez, especialista en Montaigne, ha anat bastint, a través de *La invenció de l'home* (Pòrtic, 1998) i de *El crepuscle de la democràcia* (Edicions 62, 1999), una obra tan personal com estimulante sobre, com ell mateix diu, «el pòsit antropològic de la filosofia política occidental». Així, s'ha encarat, succesivament, amb

Ferran Sàez
Dislocacions
Eliseu Climent Editor, València, 1999
275 pàgs.

Joan Garcia del Muro
El pensament ferit
Edicions Bromera, Alzira, 1999
184 pàgs.

la invenció moderna de la idea *fantasmal* d'Home (i amb el que anomena l'equívoc antropològic), i amb la crisi de representació política de les democràcies occidentals; tot plegat amb un estil àcid i irònic, directe i conscientment polèmic.

Ferran Sàez, des de la convicció que el projecte il·lustrat, com a programa emancipatori, encara està per realitzar, denuncia a *Dislocacions*, «un veritable procés involutiu que ha fet retornar l'irracionalisme a lloc d'on havia estat expulsat amb grans esforços». Per això, enfront de la *dislocació* dels àmbits de la racionalitat i dels de l'irracionalitat, proposa «una rotunda defensa política de la racionalitat, perquè aquesta és la clau de volta del nostre procés civilitzatori». Entre altres raons, perquè l'establiment d'uns llinars nítids entre racionalitat i irracionalitat és la condició prioritària de l'exercici de la política. A diferència dels projectes postmoderns que, tot renunciant a l'exercici del pensament racional a causa de la consciència dels seus abusos, obren de bat a bat les portes de l'irracionalisme per a totes les esferes de la cultura humana, Sàez pretén, no pas negar la irracionalitat, sinó *resituar-la* en el seu lloc precís. Si bé, com assenyala Sàez, «la política és i ha estat sempre indestruïble dels àmbits de l'irracional», només amb el referent irracional no és possible la política com a tal: apostar per la política no implica negar el lloc de l'irracional, però sí adonar-se que no pot ocupar el lloc privilegiat que actualment se li atorga, des de la deriva de la praxis política en demoscòpia i propaganda. En el fons, *Dislocacions* planteja una autèntica paradoxa de fons: l'assumpció coherent del propi projecte il·lustrat condueix a l'irracionalisme, en la mesura que la desacralització, finalment, havia d'afectar a la pròpia Raó sacralitzada. Per això, més que proposar un retorn a la racionalitat ingènua, Sàez defineix l'abast del

seu projecte desvelant-ne la clau: Ultrasecularització.

Per la seva part, Joan Garcia, a *El pensament ferit*, fa front a la claudicació de la postmodernitat davant dels efectes *bàrbars* de la civilització global. Com és possible de combatre la injustícia i les diferents formes de terror polític des de la renúncia al pensament? Encara més: com és possible de renunciar al pensament sense claudicar davant l'estat actual de les coses? Joan Garcia, que si alguna cosa no és, és ingenu, sap dels abusos de la racionalitat moderna i d'una manera d'entendre el coneixement com a prepotència de la raó. Tanmateix, sosté, la crítica necessària als excessos de la raó no poden comportar la renúncia a la racionalitat ni a la negligència del caràcter cognoscent de l'ésser humà. El seu assaig, de forma mesurada, ressegueix els antecedents del cansament postmodern en una tendència que travessa la modernitat, de forma que no és pas ni el pensament ni la racionalitat el que caldria abandonar, sinó més aviat el seu vesant «imperialista» i violent.

Quan, des d'algunes càtedres de filosofia, es propugna un retorn a la *religió filosòfica* per la via del misticisme i de la teologia negativa i es redescobreix el «valor racional» de conceptes com ara la Trinitat, és que alguna cosa falla (la denúncia de Sàez és contundent: «Des d'una perspectiva política, jugar al "retorn a l'espiritualitat" és jugar amb foc»). També, precisament per això, és encoratjador i estimulante que treballs com els de Sàez i Garcia del Muro tornin a plantejar els valors del pensament racional i la comesa pròpiament filosòfica: pensar el món amb l'única eina que tenim per a fer-ho, i pensar-lo racionalment des d'una consciència que no pot ser sinó crítica, però alhora desacomplexada. Si hom renuncia a la raó, per cansament o per una extensió de la irracionalitat a totes les esferes humanes, tornem inexorablement a formes de comprensió preil·lustrades que no només ens deixen muts al davant de la realitat, sinó que fan fins i tot impossible la possibilitat mateixa de modular l'espai polític i sociocultural d'acord amb les decisions de la comunitat intersubjectiva. Llegir *El pensament ferit* i *Dislocacions* és recuperar el plaer per la prosa filosòfica amb voluntat de penetrar especulativament en les complexitats del present.

si aquesta és la instància més propera que tens de la natura, veï més que l'associació a l'opinió "Parcs naturals, més vida dels rius" al Palau Reial.
 La natura és el nostre país, i cal que en tinguem cura i respecte i utilitzem per gaudir-ne tota la seva riquesa. És el nostre
 de les seves aigua, i cal que en tinguem cura i respecte i utilitzem per gaudir-ne tota la seva riquesa. És el nostre
 de les seves aigua, i cal que en tinguem cura i respecte i utilitzem per gaudir-ne tota la seva riquesa. És el nostre

 Generalitat
de Catalunya

www.gencat.cat/parcs

gasNatural

Una mirada cap a fora

Ahores d'ara ningú no pot dubtar que el nacionalisme és un tema de moda. Això podrà agradar o no, però resulta evident que les publicacions sobre aquest fenomen, siguin obres d'intenció política o estrictament acadèmiques, omplen les prestatgeries de les llibreries i ben sovint troben un ressò polèmic en la premsa periòdica. Afortunadament, entre aquesta confusió de títols, els publicats en català no es redueixen a les reflexions sobre la pròpia identitat nacional ni al problema, certament més pragmàtic, de l'encaix del fet diferencial en les estructures polítiques de l'Estat. Per sort, el panorama del llibre en català va obrint-se a l'aproximació teòrica al nacionalisme i a una mirada cap a fora, a la constel·lació de nacions grans i petites, que permet de contextualitzar i de repensar les realitats més immediates. En aquest sentit, la connexió amb la producció intel·lectual forània es produeix sobretot amb el món anglosaxó, segurament més receptiu a abordar la complexitat del fet nacional que no d'altres tradicions culturals com la francesa. Liah Greenfeld, de fet, és una autora nordamericana i l'obra dirigida per Montserrat Guibernau, tant per la seua formació britànica com per la procedència de molts dels autors que hi col·laboren, s'inscriu també en un marc de referències anglosaxones.

L'obra de Liah Greenfeld, *Nacionalisme i modernitat*, aplega diversos assaigs que, com diu l'autora, reivindiquen el nacionalisme

Liah Greenfeld
Nacionalisme i modernitat
Catarroja-València, Afers
Universitat de València, 1999
191 pàgs.

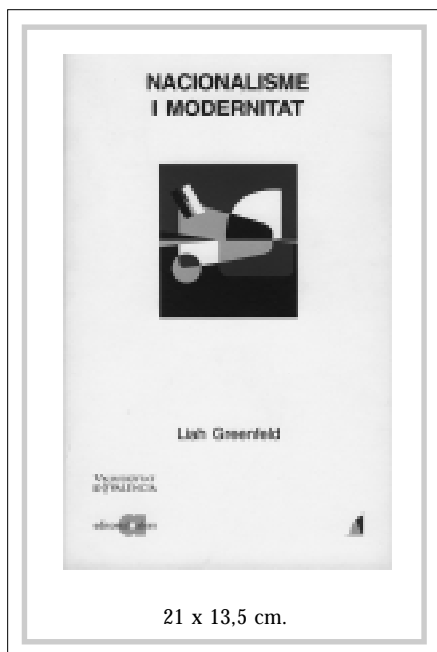
Montserrat Guibernau (dir.)
Nacionalisme
Debats i idees per a un nou mil·lenni
Barcelona, Proa, 1999
270 pàgs.

com «el sistema cultural dominant generador d'ordre en la nostra societat moderna». Aquesta tesi fonamental, que insisteix en les idees del seu llibre més conegut —*Nationalism: Five Roads to Modernity* (1992)—, implica que el nacionalisme ha tingut un paper essencial en l'aparició de les institucions que defineixen la societat moderna: l'estratificació en classes, l'estat, la ciència i el capitalisme. Per tant, no es tractaria d'un epifenomen sense consistència pròpia, un mer reflex derivat de factors econòmics—com al capdavant sostenen les teories «modernistes»— o d'altres de tipus psicològic i potser biològic—com els que poden ser el rerefons de les teories «primordialistes» sobre l'origen de les nacions. En tots dos casos—afirma Greenfeld— aquestes causes es consideren més objectives i reals que no el nacionalisme, reduït a un mer producte simbòlic. D'aquesta manera, en oposició a les interpretacions funcionalistes i marxistes, la base de la societat moderna no seria la industrialització sinó el nacionalisme. És més: l'aparició de les identitats nacionals i de les ideologies associades hauria precedit històricament—i hauria estat una de les causes— del procés d'industrialització, del desenvolupament de l'estat i de la secularització de la cultura.

El llibre col·lectiu dirigit per Montserrat Guibernau, *Nacionalisme*, s'estructura en dues parts, una d'abast més teòric, i una altra que analitza alguns casos concrets, bàsicament de l'entorn europeu. En la primera part, Will Kimlicka tracta les relacions entre cosmopolitisme il·lustrat i el nacionalisme liberal, per a concloure que, contràriament al que postula certa «correcció política», el nacionalisme de minories no s'oposa necessàriament al liberalisme ni a l'intercanvi cultural. Charles Taylor, per la seua banda, insisteix en la vinculació entre el nacionalisme i la moder-

nitat, mentre que Salvador Cardús remarca les seues arrels polítiques, en tant que element legitimador de la democràcia en les societats actuals. David Miller destaca la dimensió cohesionadora del nacionalisme i la necessitat d'una cultura pública compartida, mentre que Josep R. Llobera remarca que aquests sentiments solidaris no poden comprendre's sense valorar el poder emocional de la identitat nacional. Aquesta part es clou amb un repàs crític de les diverses interpretacions sobre la identitat nacional a càrrec d'A. D. Smith. La segona part s'enceta amb una anàlisi de Guibernau sobre les actituds dels estats occidentals davant les reivindicacions de les nacions minoritàries, que van des de la federació fins a la negació i repressió. Casos com el basc, l'irlandès i el dels indígenes mexicans—tractats per Gurutz Jáuregui, B. O'Leary i N. Gutiérrez— giren, en major o menor mesura, al voltant de la violència. Finalment, s'aborda el problema de la redefinició de la ciutadania (D. Schnapper) i, ja en una perspectiva històrica, s'analitza la creació d'una cultura nacional catalana alternativa a la nascuda a l'ombra de l'Estat (A. Colomines). En definitiva, l'obra ofereix una suggestiva panoràmica de les implicacions intel·lectuals i dels reptes polítics que, en aquest nou tombant de segle, planteja un fenomen social tan controvertit com el nacionalisme, i que fa ben poc podia semblar ja caducat.

Pau Viciano

La

dimensió social d'una epidèmia

Als inicis del segle XX, la tradicional catàstrofe col·lectiva provocada per les grans epidèmies de pesta i més tard de pigota, febre groga o de còlera semblava haver-se allunyat del panorama europeu. La transició demogràfica i sanitària feia preveure un panorama optimista. Però, heus ací que, en acabar la gran guerra mundial que va durar del 1914 al 1918, esclatà un nou enemic, mortal i desconegut: la grip, dita eufemísticament *l'espanyola*, perquè, fora de la confrontació bèl·lica, al nostre país la malaltia es va afrontar obertament i sense censures. També se li va donar el malnom de *la cucaracha*. Circumstàncies socials molt difícils —fam, crisi social, postguerra, moviment de tropes militars, emigració...— van fer esclatar per sorpresa un mal, la causa biològica del qual no es va poder identificar, que mostrava una implacable capacitat letal justament per les edats intermèdies, aquelles laboralment actives i tradicionalment menys castigades per les

Manuel Martínez
*València al límit. La ciutat
davant l'epidèmia de grip de 1918*
La Xara, Simat de Valldigna, 1999
207 pàgs.

epidèmies, que sempre s'havien aprofitat dels infants i dels vells. Una epidèmia altament mortífera que, de fet, marcà un punt d'inflexió en les manifestacions de les malalties infeccioses dominants en encetar el que, al capdavant, havia de ser el principal problema epidemiològic del segle XX: les epidèmies víriques. El llibre de Manuel Martínez aporta almenys dos aspectes destacables: un és fer gala d'una orientació metodològica oberta i plural; l'altre, la capacitat d'integració dels resultats per oferir una visió de l'epidèmia que va més enllà d'una concepció purament sanitària, epidemiològica o política per

traslladar-la a una dimensió social i de psicologia col·lectiva.

És fàcil caure en la temptació d'avaluar l'impacte d'una malaltia en funció de les dades epidemiològiques (malalts i morts que provoca). A *València al límit* l'anàlisi demogràfica i epidemiològica hi és. Però tan sols com un element més per analitzar la resposta política, el debat social, l'imaginari col·lectiu, la *picaresca* al voltant dels remeis curatius i les polèmiques mèdiques sobre l'origen i tractament de la malaltia. Tots els elements necessaris per entendre la frustració de les expectatives d'una societat en crisi i amenaçada davant la incapacitat del poder (metges i polítics). Passada la crisi i amb els morts encara acabats de soterrar, l'alcalde va cessar i els metges encara discutien perplexos sobre la causa del mal. Una reflexió històrica recomanable.

J. L. Barona

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

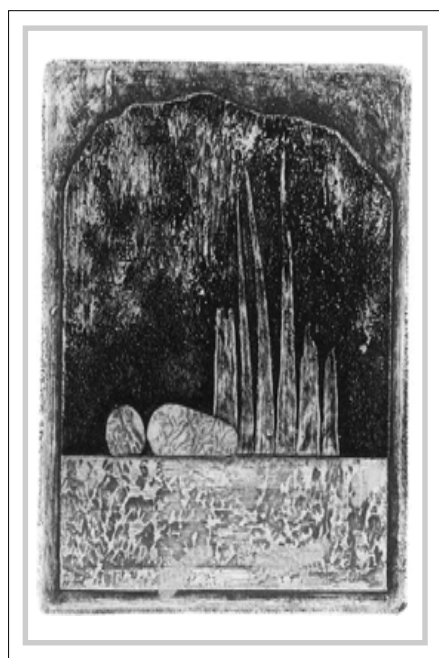
Els pobres sempre fan nosa a la taula dels rics i és millor ignorar-los, sobretot en temps en què els indicadors econòmics dels països avançats conviden a l'optimisme. Negar-se a acceptar aquesta còmoda impostura i plantejar una investigació històrica sobre *per què unes nacions són tan riques i unes altres tan pobres* és una mostra de coratge intel·lectual que cal agrair al professor Landes. El seu llibre ha merescut l'elogi de Solow, Galbraith, North i Hobsbawm, com s'encarrega de recordar-nos l'editor, per bé que, tot s'ha de dir, li ha semblat decebedor a Krugman, qui davant les conclusions finals es pregunta si per això calia escriure més de 500 pàgines de text atapeït. El cabal impressionant de coneixements que hi desplega l'autor, la fermesa de l'argumentació i la brillantor de l'estil responen per si mateixos. Però no es pot negar que el llibre, que es llig d'una tirada per la seua amenitat, produeix un cert neguit per les pronunciades esbiaixades ideològiques. A la fi les nacions pobres ho són per la seua culpa i les riques pel seu enginy, amor al treball i cultura. I això fa de mal pair.

Com si fos una novel·la-riu, el llibre fa un recorregut per la història del desenvolupament capitalista des del preludi medieval fins els nostres dies. Amb una traça narrativa admirable, l'autor va introduint els diversos protagonistes i estableix una comparació amb els que seran apartats del curs del progrés en un moment determinat (Xina, Espanya, Holanda, Índia). El domini de la matèria es fa palès en la destresa amb què Landes entrelaça fets de diferent mena (el medi geogràfic, la tecnologia, les institucions polítiques, la cultura) per oferir-nos el quadre complet d'una etapa històrica. La seua insistència a argumentar que l'èxit o el fracàs d'una nació depèn sobretot de raons de caire institucional i cultural esdevé convincent i saludable en temps, com els actuals, de beateria economicista. Tanmateix, el saber del mestre es transforma, de vegades, en l'habilitat del mag per la facilitat amb què transmuta els fets en arguments i la lleugeresa amb què liquida els qui li són adversos. Crec que les seues tesis es mantindrien fermament dempeus sense haver de forçar-ne les proves. L'explicació de l'endarreriment xinès en podria ser un exemple. Si es circumscriu a l'època contemporània, com fa Morishima a *Per què ha triomfat el Japó modern*, esdevé convincent d'argumentar que l'obertura a Occident que menaren el *meiji* i el tancament xinès hi marcaren les distàncies. Landes, entestat a demostrar la superioritat de la cultura i de les institucions europees tothora i a tot arreu, fa retrocedir les diferències a l'Edat Mitjana, afer aquest més difícil de demostrar, com ha explicat Jones a *Creixement recurrent. El canvi en la història mundial*. Sobta la forma sumària, i adesiara menyspreadora i irònica, com

Erudició aclaparadora, però esbiaixada

David S. Landes
La riqueza y la pobreza de las naciones
Crítica, Barcelona, 1999
604 pàgs.

es desempallega de les opinions que no li interessien i que no confirmen la seua tesi, presa de Wittfogel, sobre *despotisme oriental i el centralisme hidràulic* (li sembla curiós, però

irrellevant, que Xina produís més tones de ferro el segle X que tota Europa el XVII).

Una altra mostra d'aquest mètode expeditiu d'anar a la seua és el tractament de la revolució industrial. La consideració de la revolució industrial britànica com a ruptura única i singular ha estat debatuda a bastament: l'autor hauria d'haver-ho tingut en compte, i així hauria matisat els seus pronunciaments. Si ho hagués fet, la distància entre Gran Bretanya i França no apareixeria tan gran (O'Brian i Crafts opinen que estaven al mateix nivell a finals del XVIII) i les escameses contra la cultura i les institucions franceses, causants segons Landes de l'endarreriment, haurien minvat. En uns altres casos les esbiaixades freguen la provocació, com ara quan parla d'Espanya. No hi ha dubte que la colonització espanyola i britànica foren concebudes de maneres diferents i que això fou decisiu per al futur de les metòpolis i de les colònies respectives. L'autor aporta dades i refle-

xions aclaridores (tot i que el coneixement de la colonització espanyola, si el jutgem per la bibliografia, no és massa ampli), però la insistència en el contrast entre el caràcter sanguinari dels espanyols i l'actitud il·lustrada i gairebé benefactora dels britànics (passa d'esquitllentes pel tema de l'esclavitud) és una concessió a l'expressionisme pictòric i literari que no s'ajusta a la història.

Més enllà d'aquestes estilitzacions, el llibre té una gran coherència i força interpretativa i el seu material ingent s'articula amb precisió i claredat entorn de dos eixos. El primer s'orienta a combatre l'optimisme dels economicistes de la convergència que ens anuncien la fi de les desigualtats. El mercat, lliure de traves a la fi, podrà assignar eficientment els recursos, i la utilització dels avantatges comparatius en farà un de sol del somni smithià i del marxista («a cadascú segons les seues necessitats i de cadascú segons les seues possibilitats»). No és que Landes considere indesitjable el supòsit, sinó que és fals. La història ens mostra que aquesta convergència mai no s'ha donat i que les nacions, per a prosperar, hagueren de fer quelcom més que aprofitar els seus avantatges comparatius. I aquesta història divergent es prolonga a hores d'ara d'una manera encara més escandalosa i dramàtica. Llavors, ¿hem de resignar-nos al fet que l'abisme entre nacions riques i pobres hi reste o, fins i tot, es faça més gran? Landes s'oposa a la resignació, però també a les solucions que propugnen el despenjament o la desconexió de la història del progrés econòmic i cultural. El benestar econòmic, el trobem on s'han desenvolupat determinats valors i institucions, com ara la curiositat, la transmissió de coneixements en una comunitat intel·lectual oberta, la racionalitat i la connexió entre mitjans i fins, l'esperit d'empresa, la garantia de la llibertat i dels drets de propietat, l'elecció de governants en un marc d'estabilitat de les institucions polítiques, la secularització de l'ètica, en un mot, en la cultura occidental. La pretensió postmoderna d'equiparació de les cultures durà els pobles al fracàs perquè, fins i tot deixant de banda l'aspecte filosòfic i ètic que defensa l'universalisme dels valors il·lustrats, en el camp econòmic no són pas menys necessaris.

En aquest punt, que constitueix l'altre eix articulador de l'obra, Landes s'arboria intrèpid contra el multiculturalisme i denuncia la hipocresia dels qui impulsen la globalització econòmica i defensen, com a intocables, particularitats culturals d'un primitivisme esfeïdor. Com a mínim, significa condemnar aquests pobles a la marginació. L'autor es mostra tallant i demolidor envers els parroquialismes i petits relats postmoderns: els valors de la modernitat són imprescindibles per al desenvolupament econòmic i la seua manca és allò que explica, en gran mesura, l'en-

darreriment de les nacions. Es tracta d'un tema polèmic, però no l'espanta que el titllen de políticament incorrecte, i hi aporta elements històrics considerables, tot i que no tots d'igual entitat. El fet que un nivell de benestar plausible i desitjable per a tota la humanitat (i no sols consumista, sinó mesurat en termes qualitatius, com l'esperança de vida o l'alfabetització) sols s'ha assolit per un camí determinat, encara que fou intentat per uns altres, em sembla sòlidament argumentat i crec que cal donar-li la raó en el sentit que alguna cosa voldrà dir això. Però en la seua argumentació hi ha, des del meu punt de vista, dos punts febles. Primer, que és massa linial i quasi ni té en compte les giragonses aleatòries o forçades per la història. Per exemple, el pas de les empreses mitjanes a la gran corporació moderna que Landes, en la línia de Chandler, considera conseqüència de l'avanç tecnològic, ha estat posat en qüestió per Piore i Sabel i pels regulacionistes nordamericans (Gordon, Reiche, Edwards), segons els quals l'augment del poder sobre el mercat i el control de la mà d'obra primen sobre la racionalitat productiva. Una vegada consolidades les grans corporacions, sembla com si fossen l'únic model de desenvolupament possible, quan no és aquest el cas ni de bon tros. Cert és que no podem inventar-nos una història sobre totes les oportunitats perdudes, perquè

hi ha suficient evidència empírica que n'hi ha que fracassaren (l'agricultura tradicional, ja s'hi poden entestar els ecologistes, no hauria permès de sustentar el creixement de la població). Però també sabem que n'hi ha d'altres que foren avortades, la qual cosa ens porta al segon punt feble que volia assenyalar.

El gran absent al llibre de Landes és el poder i les relacions estructurals i sistèmiques que genera. En aquest sentit l'obra em sembla molt inferior a les de Wallerstein, *El modern sistema mundial*, o M. Mann, *Les fonts del poder social*, en què s'hi presenta una visió articulada de les distintes forces que entren en joc a l'espai internacional, o fins i tot a la de P. Kennedy, *Ascens i caiguda de les nacions*, per bé que aquesta darrera se centra sobretot en el camp polític. A l'exposició de Landes totes les forces són exògenes i actuen com si no tinguessen cap relació amb l'exterior. L'actitud de les classes dirigents, la difusió tecnològica, les formes polítiques, tot hi és qüestió del país de què es tracte, totalment aliè a les pressions exteriors. Tanmateix, una cosa és creure's amb ulls clucs la teoria de la dependència (que Landes bandeja d'una bursada) i una altra, de ben diferent, ignorar les relacions de força. La cultura, en què tant insisteix, és responsabilitat del propi país però té molt a veure amb l'acumulació de poder cultural que uns altres països han menat. La

posició de poder o feblesa que les nacions ocupen al conjunt del sistema és decisiva en l'evolució de les variables endògenes. La inestabilitat i corrupció dels governs africans i els enfrontaments ètnics que esquincen el continent són responsabilitat seua, però la desarticulació territorial i la creació arbitrària d'Estats, la formació d'elits clientelars, el saqueig dels seus recursos, i altres fruits amargs del colonialisme, n'han condicionat les posicions de partida. Crec que Landes para poc esment en aquestes qüestions i, de vegades, les resol amb frivolitat. Per exemple, la introducció de l'opi a Xina pels britànics, en pugna amb els holandesos, li sembla un *colp de geni*, quan òbviament fou un abús.

Les objeccions d'un crític perifèric al treball d'un famós historiador de Harvard semblarien una petulància referides als mèrits de l'obra que, com he dit, aclapara pel seu saber i es guanya l'interès del lector. Però potser des d'una perifèria, que mereixeria una qualificació discreta en la taula de mèrits de Landes, és possible avaluar millor els defectes de perspectiva d'una història exclusivament WASP: *white, anglosaxon and protestant*. Ací hem estat mig moros i mig cristians, i una mica jueus, i no estem enfonsats en la misèria, tot i que això no treu que puguem aprendre dels qui saberen fer-ho millor que nosaltres.

Ramir Reig

SERVEI D'INFORMACIÓ CULTURAL
GENERALITAT DE CATALUNYA

Per què no cal llegir Rawls?

No sé si el nom de Rawls li serà familiar a l'hipotètic lector d'aquestes ratlles. En els ambients filosòfics, però, John Rawls és ben conegut per la seua teoria de la justícia, l'originalitat de la qual rau en el plantejament dels principis de justícia, que ell tracta de derivar d'una situació imaginària. Això d'imaginar una hipotètica situació té una forta tradició a l'hora de descriure la naturalesa humana, els principis de l'Estat de Dret o el règim polític ideal. En el cas de Rawls ens trobem en una situació imaginària on uns ciutadans lliures i iguals han de decidir els principis bàsics d'una societat justa. Ara per ara res de nou. La novetat rawlsiana consisteix en el fet que, per tal de garantir que aquests hipotètics individus trien amb imparcialitat, sense deixar-se portar pels seus interessos particulars, i acaben convertint la situació original en un galliner o en el Parlament de Taiwan, els posem per damunt un vel d'ignorància. És a dir, fem com que cap d'ells sap quina és la seua situació en el món vertader. Llavors, aquests juristes ideals hauran de tenir molta cura a l'hora de triar uns principis de justícia que no els puguen perjudicar a ells més tard. Hauran d'ésser justs per força.

Fins ací he de reconèixer que la cosa és cridanera i em va encuriosir des del primer moment que en vaig tenir coneixement. De manera que vaig comprar un llibre de Rawls (no el més gros, per cert) amb molt d'interès.

El que primer em va sobtar fou el perfecte acord que semblava existir entre els juristes hipotètics. (No sé per què vaig imaginar que n'eren dotze.) Deia qualsevol d'ells: «Posem la llibertat d'expressió». I responien els altres onze tots plegats: «Sí senyor». I un altre: «I la de reunió». «Sí senyor». Fins que em vaig adonar que els dotze juristes ectoplasmàtics eren en realitat com els dotze germans clònics del mateix Rawls. Així que si Rawls 1 deia: «Posem la llibertat de pensament», els altres Rawls responien: «Ara mateix anava jo a dir això». I tots tan contents. Potser vostés pensen que no s'hi val, que entre tants Rawls podria haver-se ficat algun Plató o algun Bakunin per posar una certa dificultat que animés el debat. Però haurien de reconèixer que la feina no hauria progressat amb tanta facilitat. I a més a més els recorde que, com que tots portarien una mena de caputxa sense forats per als ulls, ningú no pensaria coses *particulars* com

l'anarquisme o l'idealisme. És a dir, tots pensarien com Rawls.

De manera que els dotze *rawls* clònics, en poc més de 20 pàgines (al llibre que jo tinc, perquè supose que a *Teoria de la Justícia*, que en té al voltant de 2.000 trigarien un poc més), van acordar els principis fonamentals d'un sistema just que, vés per on, coincidien amb la Constitució dels EUA, és a dir, amb els principis del liberalisme més pur. A mi la cosa no em semblava malament, perquè els drets subjectius i cívics de la persona em semblen cosa important. Però, de tant en tant, pensava jo que quan començarien a parlar dels drets socials i econòmics? I així vaig arribar a la pàgina 75 del meu llibre i en quatre ratlles em vaig assabentar que incloure els drets socials i econòmics entre els principis de justícia és *irracional, superflu, ineficient i socialment divisor*. Em vaig quedar de pedra. Sobretot perquè els dotze *rawls* imaginaris despatxaven la qüestió en *no més de 20 línies*. De veritat que vaig repassar i repassar el paràgraf esperant comprendre en algun moment com és possible que un assumpte que ha fet vessar no tan sols rius de tinta, sinó moltes vegades de sang, fóra ventilat en tan poc espai. Com a ningú dels *rawls* se li va acudir ni tan sols aturar-se un moment per meditar el tema?

Fins que vaig trobar l'explicació de l'enigma: la culpa la té el famós *vel d'ignorància*. És a dir, que els *rawls* ectoplasmàtics eren

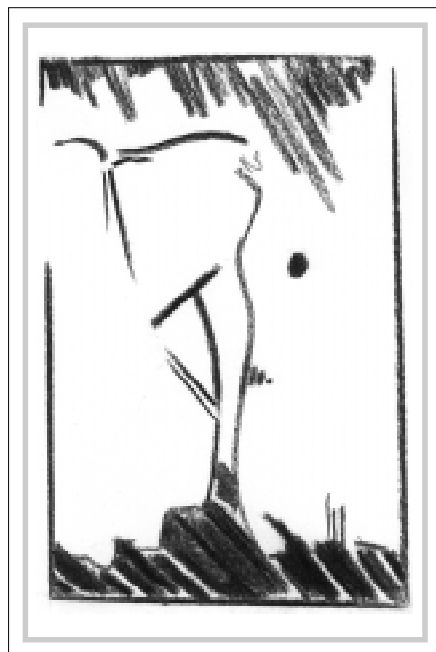
massa ignorants. Perquè si, en algun moment del procés, haguérem alçat una mica el vel de Rawls1 per mostrar-li el que passa a Harlem, al Rawls2 com es viu als suburbis de Calcutta o al Rawls9 el que està fent la Shell a Nigèria, podríem imaginar sense esforç que tots tres cridarien: «Jo no hi vaig de cap manera!», i amb tota certesa s'haurien donat bona presa per posar com a condició fonamental de justícia alguns principis que pogueren impedir situacions semblants. Però és clar, si posem uns quants *rawls* tan angelicals que no tenen ni idea de com és el món, com s'imaginaran ells que bestieses com aquestes dels guettos o de Nigèria ocorren *en la realitat*?

Confesse que a partir de la pàgina 75 vaig continuar llegint el llibre amb menys atenció. Francament, llegir històries d'ignorants no m'il·lusiona massa. I més encara si estan escrites amb una redacció endimonia-da més pròpia d'un alumne de 3r de l'ESO que d'una persona assenyada. Una mostra: «Doy por supuesto aquí que la existencia de doctrinas razonables (...) son hechos acerca de la naturaleza política y cultural de una sociedad democrática pluralista», etc. etc. Com és possible que existesca un fet «acerca» de qualsevol cosa? Doncs, com que tot el llibre està escrit així, heus ací la meua recomanació: no cal llegir un llibre de Rawls. I encara menys si és dels grossos.

Naturalment aquesta recomanació té les seues excepcions. Si vosté, per exemple, vol arribar a catedràtic d'Ètica, que li encomanen ponències en un congrés de filosofia del Dret, quedar de cine amb els seus amics del partit o res semblant, a vosté li interessa llegir Rawls. I parlar-ne, encara que no sàpiga el que està dient. No es preocupe. Els oients estaran en el mateix cas.

David Montero

NOTA BENE: Pel que he escrit, es pot pensar que Rawls em cau malament. No és cert. Que jo sàpiga és l'únic que ha gosat manifestar que no entén un paràgraf de Habermas. Com que a mi em passa el mateix amb pàgines senceres del reputat filòsof alemany, no tan sols em sembla un tret de modèstia realment admirable, sinó que també la meua incompetència se sent molt gratificada i, encara que només siga per això, li estic molt agraït. Que quede clar.

Tres models de modernització

Al segle XX, a l'arc mediterrani ibèric, al *Sunbelt*, funcionen, simultàniament, i, també, conflictivament, tres models de modernització de la societat. Tots tres han actuat abans i després, i per sota, de l'intent totalitari (i, doncs, no modernitzador) de llarga durada conegut com a «franquisme».

El primer model de modernització és el del nacionalisme liberal espanyol, que es va començar a definir a les Corts de Cadis de 1812. L'objectiu d'aquest model és la construcció política d'una nació espanyola. A partir de la construcció física d'una ciutat en una estepa (Madrid) que és, de fet, un cas interessant (i poc freqüent) d'estat-ciutat. Aquest model (definit, entre altres, per alguns destacats catalans, mallorquins i valencians) tendeix a convertir la societat en la juxtaposició de dos sectors: 1) el sector públic (l'administració i les empreses públiques, parapúbliques i «privatitzades») que és qui fixa les regles de funcionament de la societat, qui decideix qui pot pujar en l'escalafó social, i qui és «un bon espanyol», i qui no; 2) el sector privat, atomitzat i /o oligopòlic, sotmès sempre a la discrecionalitat de l'administració pública. Fins i tot quan aquesta diu que obeeix les lleis del mercat (que, prèviament, ha marcat, com alguns saben marcar les cartes).

La juxtaposició dels dos sectors forma un tot compacte i exclouent que és la nació espanyola, que, històricament, oscil·la entre el classisme i l'igualitarisme, i que, com a tot, exclou (i ignora) els que no en formen part.

El segon model és el del nacionalisme democràtic català-valencià-balear, que comença amb el I Congrés catalanista de 1880, promogut per V. Almirall, amplia el seu àmbit el 1927, amb l'inici de la *Taula de les lletres valencianes*, i és definit en una conferència pronunciada el 1951 a Nova York per Lluís Nicolau d'Olwer. Aquest model no té com a objectiu la construcció de cap estat-nació, sinó l'articulació d'una societat basada en el joc simultani en diversos escenaris polítics. I tendeix a conformar la societat a partir d'un conjunt dinàmic de diversos elements: 1) unes empreses basades en l'esforç personal (M. Serra Moret, 1956) i en l'exportació; 2) una xarxa de ciutats competitives, actives i innovadores; 3) algunes entitats (associacions, unions, centres, clubs, col·legis, ateneus, fundacions, etc.) amb autonomia pròpia, i, sovint amb milers d'associats; 4) un sistema escolar, i universitari, ple

de singularitats i de matisos, molt connectat a les necessitats de la producció i dels diferents grups socials, generador d'una considerable destresa tècnica; 5) una organització financera basada, en bona part, en les caixes d'estalvi, les mútues, les assegurances socials; 6) uns bisbats i uns ordes religiosos, amb línies d'acció pròpies, independents en relació al poder polític.

El tercer model és el model americà, que comença amb la declaració de 1919 del segon president de la Mancomunitat de Catalunya (J. Puig i Cadafalch) on s'estableix que «hi ha dues solucions: tots pobres és la solució russa, tots rics és la solució nord-americana i ha de ser la catalana.» L'objectiu d'aquest model és dissenyar una societat basada en: 1) la racionalització dels processos productius, el fordisme; 2) la zonificació de l'espai, i la separació d'àrees d'activitat segons funcions. En direcció contrària, doncs, a la tradició mediterrània; 3) la privatització dels serveis públics; 4) la banalització de l'oci televisiu i de la indústria de l'entreteniment, partint, si cal del «freudisme vulgar». A desgrat d'una històrica bona presència a Hollywood (X. Cugat, V. Blasco Ibáñez).

Conjunturalment, alguns aspectes d'aquests tres models poden coincidir. Per exemple, el vessant igualitarista-jacobí del primer i l'accent democratitzador del segon. O el substrat freudià del tercer model i el tipus de mercat (i de publicitat) fixat en el primer. Ara, els conflictes entre els tres models són freqüents, car tant el primer com el tercer tendeixen a generar grups d'elits dirigents (polítiques, empresarials i intel·lectuals) dissimulades al darrera de nacionalismes tan exclouents com el nacionalisme espanyol, o el nacionalisme USA.

Sobres les falagueres

A. M. Ibars, J.J. Herrero-Borgoñón,
E. Estrelles, I. Martínez

Helechos de la Comunidad Valenciana
Conselleria de M. Ambiente, Valencia, 1999
163 pàgs.

La varietat de característiques climàtiques, orogràfiques i geològiques del territori valencià, les muntanyes de l'interior, la humitat del nord i l'aridesa del sud produeixen unes condicions poc comunes que confereixen una gran pluralitat i originalitat a la flora del país. Les falagueres —conjunt de plantes que els botànics inclouen dins el grup dels *pteridòfits*— tenen una ampla representació de quaranta-vuit espècies autòctones i d'altres quatre introduïdes pels boscos, vorarieros o altres zones d'ombra. Un total de 52 varietats. L'interès d'aquesta riquesa botànica és encara més fort tenint en compte que els ninxols ecològics on es troben sovint són fràgils, fàcilment deteriorables i aporten riscos d'extinció, que de vegades ja han fet minvar algunes varietats. El llibre publicat ara per Ana Ibars i altres professors de botànica de la Universitat de València i del seu Jardí Botànic constitueix una mena de guia pràctica a l'abast de qualsevol interessat, per tal que pugui identificar i reconèixer la rica varietat de falagueres valencianes. El llibre vol arribar al gran públic i per això és senzill i clar: comença amb una descripció general del grup de les falagueres, el cicle biològic i les condicions ecològiques on creixen. Proposa també una clau general d'identificació que conté 45 característiques i s'acompanya d'unes fitxes de cadascuna de les espècies amb unes magnífiques il·lustracions, les quals aporten una imatge visual indispensable per a la identificació. Les fitxes aporten les característiques morfològiques, la localització al territori valencià i un glosari terminològic, acompanyats finalment d'una bibliografia general i d'una altra més especialitzada. Es tracta, doncs, d'una eina útil per als aficionats a la botànica del país i també per als senderistes. Identificar i reconèixer les plantes que ens envolten no sols pot ser una afició intel·ligent, sinó també una manera de comprovar que som part d'una natura rica i fràgil.

La cultura agredolça de la modernitat

La cultura ha acumulat significats al llarg de la història. Ha produït interpretacions que, lluny d'anul·lar-se unes a les altres, sovint s'han superposat, s'han confós i s'han entrelaçat. El terme, com a cristallització simbòlica de la societat no ha fet més que guanyar protagonisme i centralitat en la reflexió social. En la modernitat, dins d'un procés accelerat de secularització, el debat cultural ha arribat a tenir un pes que alguns no sospitaven. Sensible a la necessitat de repassar aquest procés aclaparador, Josep Picó, que ja s'havia ocupat abans, en altres treballs, de qüestions relacionades amb la societat moderna, fa en aquest llibre un recorregut per l'evolució del significat i els diferents conceptes de cultura des de l'antiguitat als nostres dies. Es tracta d'un exercici necessàriament dens i extens, que l'autor, de tota manera, es preocupa de focalitzar, a partir del mateix títol del volum, en el període i les circumstàncies que ens són més pròximes.

Vista des de la perspectiva d'un segle XX que ja declina, la cultura apareix en la seua doble dimensió singularitzadora i homogeneïtzadora, transformadora i falsificadora, enriquidora i simplificadora, alliberadora i alienant, amb tota la gamma creixent de matisos d'un arc que s'obri cada vegada més. Picó no ha tractat de fer un assaig de proposta, ni tan sols de crítica, sinó de descripció. Per

Josep Picó
Cultura y modernidad.
Seduciones y desengaños
de la cultura moderna
Alianza Editorial, 1999

això, el llibre constata més que interpreta, descriu més que valora, a partir d'una llarga relació de textos i lectures provinents de la sociologia, l'antropologia, la història, la filosofia, les anàlisis de la comunicació i els *cultural studies*.

Un viatge d'aquesta envergadura, que inclou tantes etapes, tants episodis i tantes derivacions (la tradició clàssica, el Renaixement, la Il·lustració, la cultura burgesa, el capitalisme, el marxisme, la societat de masses i la indústria cultural, la ciència, els mitjans de comunicació, la ideologia, la contracultura, el multiculturalisme, la postmodernitat...) no pot deixar de tenir una orientació, un espai de referència des del qual ordenar les idees i els interrogants. «El desarrollo cultural de la modernidad ha sido acompañado por momentos seductores y por grandes desengaños, y el período actual no se libra de esta dialéctica a la que vamos ya acostumbrándonos», escriu l'autor per a situar el punt de partida de la seua aproximació a un fenomen tan vast.

Seducions i desenganys, així, dibuixen la cara ambigua d'un element cada vegada més complex; estableixen el regust agredolç d'una forma de vida específicament humana, específicament social, el protagonisme de la qual assoleix intensitats d'autèntic vertigen en la modernitat radicalitzada, en la civilització tecnològica i informacional que ens condueix a un nou mil·lenni. En realitat, estem davant les conseqüències d'allò que els assagistes i estudiosos de les ciències socials ja van ser capaços d'intuir a inicis del nou-cents. Si la Il·lustració va creure en la realització de la justícia i la llibertat a partir del progrés de la raó i els efectes de la racionalitat instrumental van desfer aquell somni utòpic; si Marx va pensar equivocadament que la seua aguda observació de les vinculacions existents entre la cultura, l'estructura social i les relacions socials de producció podia traduir-

se en una pràctica imparabile de superació del sistema capitalista i les seues desigualtats; Weber ja va apuntar que les contradiccions culturals no eren tan fàcils de superar i va obrir una perspectiva d'un escepticisme més matisat. De fet, l'emergència de la societat de masses marca el punt d'inflexió. El creixement de les ciutats, l'alfabetització generalitzada, l'aparició de la indústria cultural i, per tant, de la cultura com a consum, l'esclat dels mitjans de comunicació massiva... van desencadenar en les primeres dècades del segle XX una onada de reflexions crítiques, entre les qual va destacar especialment la producció dels estudiosos socials de l'Escola de Frankfurt, a mig camí entre la constatació d'una deriva imparabile i l'exercici tenaç de la raó per a buscar-li eixides al conflicte.

Josep Picó no amaga el deute, la connexió, amb l'ambient general d'aquelles reflexions. De fet, la seua referència a les «seducions i els desenganys», al malestar i el conflicte en la cultura, remet a autors com Simmel, Freud o el mateix Weber, en una espècie de constatació que, al llarg d'aquest últim segle, els assaigs i estudis socials han aprofundit en els diferents fronts d'aquell desencantament, que era també l'inici d'una aventura intel·lectual que encara no ha acabat.

Adolf Beltran

Aportacions a la Psicologia

Amb el retard habitual de les publicacions que són fruit del voluntarisme d'un grup de col·laboradors reduït —professionals de la Psicologia en aquest cas—, més que no de sanejats recursos econòmics, va aparèixer a les darreries del 99 el volum 5è dels anuaris de la Societat.

La publicació —que dirigeix J. Ll. Melià—, compta amb un consell editorial integrat per membres de diverses universitats de l'Estat —i no només dels Països Catalans— i dóna a llum col·laboracions d'allò més diverses. Així, al volum de referència, apareixen els següents treballs: *Models de recerca en atenció visual* de C. Santisteban i J. M. Alvarado, *Anàlisi del terme de vigilància als anys 90: activació vs. atenció sostinguda* de J. L. Melià i A. Sesé, *La mesura psicomètrica de la conducta de seguretat salut laboral dels treballadors* de J. L. Melià i A. Sesé, *L'ensenyament assistit per ordinador com impuls a la formació en Bancaixa* de J. C. Cañero i V. Gómez.

Són, per tant, aportacions al camp de la Psicologia des de diverses òptiques i plantejaments. Així, en números anteriors s'estudia l'*Efecte del caràcter públic o privat de les instal·lacions esportives sobre la gestió d'aquestes*, de J. Ramos, N. Tordera i V. Martínez Tur. O l'*Impacte de L. Kohlberg en la psicologia contemporà-*

Anuari de psicologia (1998)

vol. 5, núm. 1.

Societat Valenciana de Psicologia, València
142 pàgs.

nia (1989-1997), de M. Martí, P. Samper i I. Diez. O l'*Estratègies didàctiques en la formació professional contínua dels treballadors i les treballadores*, de R. Navarro. O l'*Informe de la Societat Valenciana de Psicologia sobre la realitat psicolingüística valenciana*, del qual són autors M. A. Adell, E. Carbonell, J. V. Cortés, O. Luque, I. Mansanet i J. Ll. Melià.

Les col·laboracions presenten l'estructura habitual: el títol i el nom de l'autor o autors i un resum en català i anglès, un repertori de paraules-clau, el cos de l'article amb la introducció, la metodologia d'investigació, els resultats obtinguts, la discussió i propostes i, finalment, les referències bibliogràfiques.

La Societat —de València estant— ha fet opció, doncs, per la llengua del territori, conscient de la limitació que pot suposar envers la difusió de les seues propostes. Conscient també, però, del testimoni social, cultural i acadèmic que comporta emprar el català en una publicació científica. I això per contribuir a

desmantellar l'estereotip, segons el qual hi ha llengües *aptes* per comunicar el saber i altres no tant... (?) Precisament, l'*Informe de la Societat Valenciana de Psicologia, sobre la realitat psicolingüística valenciana*, adés esmentat, fou elaborat expressament per al Consell Valencià de Cultura, arran de l'encàrrec que féu el Govern Valencià a aquell Consell, de pronunciar-se i dictaminar sobre la qüestió lingüística. La directiva de la Societat fou rebuda per la cúpula del Consell, a qui traslladà el posicionament dels professionals de la Psicologia membres de la Societat, envers la necessitat de dotar la nostra llengua dels mitjans i dels impulsos necessaris perquè se'n normalitze l'ús social i cultural. Si desitgeu més informació sobre l'*Anuari*, consulteu la pàg. Web: <http://WWW.uv.es/~meliajl>.

Altrament, la Societat ha participat en actes acadèmics i en setmanes culturals, i els seus membres col·laboren de manera habitual en publicacions periòdiques i en la premsa diària sobre problemàtiques actuals del món de la Psicologia. Ara prepara un vocabulari de terminologia per a ús dels estudiants, per acostar la nomenclatura científica del nostre camp a l'activitat ordinària de les aules.

Marc Antoni Adell

Elogi de la sàtira

En una ocasió, en la França del renaixement, un home emmascarat va pronunciar algunes paraules ofensives contra el duc de Valentinois. Aquest el féu de seguida prendre, i com ens informa la crònica històrica: «se li va tallar una mà i la part anterior de la llengua que fou lligada al dit menudell de la mà tallada». Amb aquest testimoni és fàcil entendre els perills pels quals va passar François Rabelais, el més gran difamador de la història; com deia Voltaire a propòsit de *Gargantua*: «és una sàtira sagnant del Papa, de l'Església i de tots els esdeveniments del seu temps». François Rabelais influiria en molts escrits volterians (especialment en *La poncella d'Orleans* i en *La diatriba del doctor Akakia*) i donaria veu a Jonathan Swift, el més cru i inexorable mestre de la diàgreesió.

Rabelais, Voltaire i Swift són tres noms que inevitablement se'ns apareixen units en els receptacles sinàptics de la memòria. L'atac de Swift contra la societat britànica, de Voltaire contra els seus opositors i de Rabelais contra la monarquia francesa, és demolidor. No hi ha cap espai per a la reconciliació. I quelcom semblant es podria dir de la saborosa sàtira de Gaspar Guerau de Montmajor contra els seus companys de

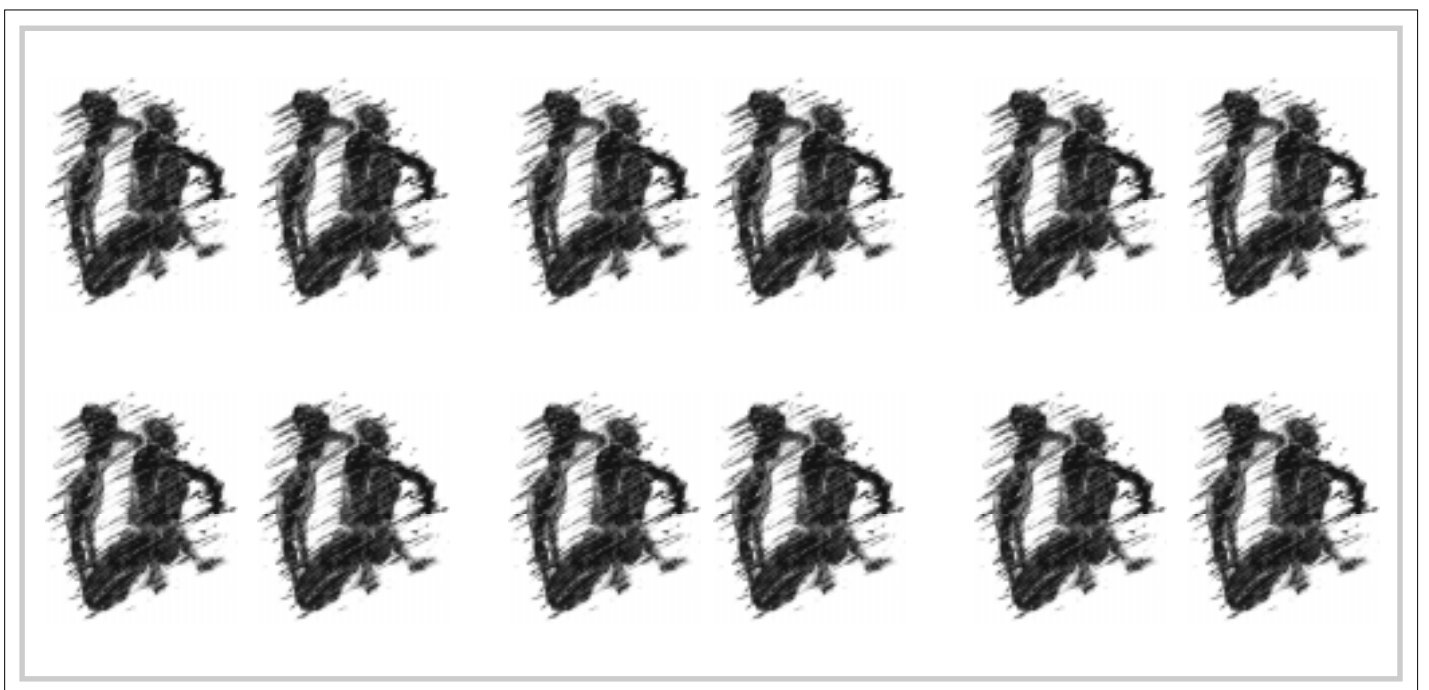
la Universitat de València, titulada ben significativament: *Breu descripció dels mestres que anaren a besar les mans de sa majestat del rei don Felip al Real de la Ciutat de València a 8 de febrer de 1586*. Reeditada pel Servei de Publicacions de la Universitat de València, amb un extens i brillant estudi introductor d'Antoni Furió, el text de Guerau contra els seus antics companys conté els millors ingredients del gènere satíric. L'assaig introductor del professor Furió ja constitueix en si una excel·lent i entretinguda lectura: amb un assenyat i ben equilibrat exercici d'erudició, aconsegueix d'una manera força plaent introduir-nos en la València del segle XVI i en l'ambient universitari d'aleshores. I així ens assabentem que el mestre Guerau havia estat jutjat com a «home escandalós, pernicios i de mal exemple, i molt insolent i desacatat», que havia patit les enveges i intrigues dels companys pel seu domini de l'oratória i del grec, i que finalment havia sofert un procés penal —per alguna causa no divulgada—, tancat en la presó de l'Estudi General, i suspés de la seua càtedra.

Guerau de Montmajor va aprofitar la vinguda de Felip II i «l'entusiasta genuflexió dels catedràtics valencians», per a construir la seua sàtira, mordaç i de re-

venja. Com assenyala Antoni Furió, «la sàtira de Gaspar Guerau és tremendament injusta», però alhora furiosament divertida. Poc ens importa a hores d'ara el nom de tots aquells catedràtics (Cardona o Forcadell, Andreu o mestre Roca), si no el certer insult que irremediablement els acompanya: coix o nasut, nan o geperut, escanyolit o «caries-tret», ignorant, viciós, sodomita, o judaïtzant, són algunes de les invectives amb què el mestre Guerau flagel·la els seus antics companys. Fins i tot el rector es veu sotmés a les cruentes vergassades de la diatriba: «Prim con fideus,/ tot estemordit,/ ètich podrit/ figa-batut,/ tot espremut,/ ve lo traydor/ del gran rector,/ mestre Pasqual,/ que res no val/ y val quant pot».

Al capdavant, la sàtira de Guerau no va més enllà d'un simple ajust de comptes. A hores d'ara, tant se val, si tenia o no raó. El que és segur és que avui la llegim amb gust, ben divertits, com també s'esdevé amb els exabruptes «sagnants» de Rabelais. Perquè, com deia Voltaire, qui fa riure, més tard o més d'hora, és l'amo del món. I el riure que ens provoca Guerau és senzillament demolidor.

Martí Domínguez

III Premis de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE NARRATIVA
El secret de Goethe, de Martí Domínguez, publicat per Edicions 62.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT D'ASSAIG
Un cristall habitat, de Joan Garí, publicat per Tàndem Edicions.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE POESIA
L'instant etern, d'Enric Sòria, publicat per Edicions Proa.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE TEATRE
Trilogia d'exilis, de Manuel Molins, publicat per l'Editoria Tres i Quatre.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE NARRATIVA INFANTIL
En quin cap cap?, d'Enric Lluch i Girbés, publicat per Edicions del Bullent.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE NARRATIVA JUVENIL
Pirates de la marjal, de Mariano Casas, publicat per l'Editorial Bromera.

PREMI A LA CREACIÓ LITERÀRIA EN LA MODALITAT DE TRADUCCIÓ
Versió catalana de Gustau Muñoz del llibre *Desintegració*, d'Axel Honneth,
publicat per Tàndem Edicions.

PREMI ALS ESTUDIS FILOLÒGICS EN LA MODALITAT DE LLENGUA
Introducció a la fraseologia. Aplicacions al valencià col·loquial, de Pelegrí Sancho Cremades,
publicat per l'Editorial Denes.

PREMI ALS ESTUDIS FILOLÒGICS EN LA MODALITAT DE LITERATURA
Conjunt de treballs publicats al número 18 de la revista *Arxiu de Textos Catalans Antics*,
sota el títol general *d'Estudis i inventari de sermons de sant Vicent Ferrer*, obra de Josep Perarnau i Espelt.

PREMI DE PERIODISME ESCRIT
Conjunt d'articles publicats a la revista *Crònica*, per David Mira.

PREMI DE PERIODISME AUDIOVISUAL
Programa *Comarca a comarca*, de Ràdio 9, conduït per Mara Claramunt i Teresa Ruiz.

PREMI A LA TRAJECTÒRIA PERIODÍSTICA
Revista Saó.

PREMI AL LLIBRE MILLOR EDITAT
Sapientia Aedificavit, publicat per la Universitat de València.

Parlament d'Antoni Ferrando

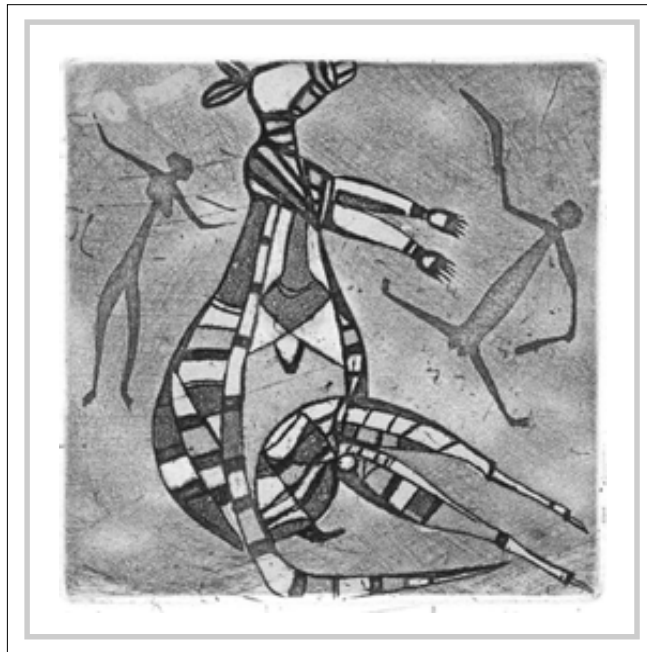
amb motiu de la concessió dels III Premis de la Crítica

Senyors Rectors de les Universitats d'Alacant i València i Vicerector de Política Lingüística de la Universitat Jaume I, de Castelló, en representació del seu Rector, senyors Vicerectors, senyor president del Consell Social de la Universitat d'Alacant, senyors representants de les Corts Valencianes i del Consell Valencià de Cultura, autoritats, membres del Comitè Organitzador dels III Premis de la Crítica, autors guardonats, editors, col·legues, estudiants, senyors i senyores:

En els estatuts de les tres Universitats que integren l'Institut de Filologia Valenciana, és a dir, totes les Universitats valencianes amb estudis de Filologia Catalana, s'expressa, sota diverses fórmules, el compromís de la comunitat universitària amb la llengua i la cultura pròpies del País Valencià. Una de les manifestacions més clares d'aquest compromís és l'adopció de mesures tendents a garantir a tots els membres de la comunitat universitària una igualtat real d'oportunitats per a accedir a la docència i la investigació en qualsevol de les dues llengües oficials de la nostra Comunitat Autònoma. Hem de saludar amb satisfacció que, en l'últim any, s'han realitzat progressos notables en aquest sentit, però encara som lluny de l'objectiu d'assegurar per al valencià el lloc que li pertoca al si de les nostres Universitats. La constatació d'aquest dèficit hauria de servir-nos d'esperó no sols per a satisfer una demanda docent en valencià prou més gran que l'ofertada, sinó també per a redoblar els nostres esforços de cara a aconseguir una autèntica normalització lingüística al si de les Universitats valencianes. El compromís de les nostres Universitats amb la societat valenciana obliga de manera especial l'Institut de Filologia Valenciana a adoptar iniciatives que contribuïsquen a la normalització cultural del nostre país. És dins d'aquesta línia d'actuació que el nostre Institut ha acordat enguany no sols concedir els III Premis de la Crítica, sinó també convocar un Congrés Internacional sobre Llengua, Societat i Ensenyament i redactar una *Guia d'usos lingüístics per al sistema educatiu valencià*.

Abans de centrar-me en l'acte que hui

ens reuneix ací, permeteu-me unes breus paraules per a comentar les dues darreres indicatives. La convocatòria del Congrés sobre Llengua, Societat i Ensenyament, que fem en estreta col·laboració amb la Federació Escola Valenciana —una associació que cada any mobilitza, en trobades lúdiques, més de 150.000 alumnes i pares d'alumnes d'Educació Primària i ESO en defensa d'una escola en valencià— té com a objectiu bàsic debatre els problemes di-

dàctics, lingüístics i socials que comporta l'ús escolar de la nostra llengua i aportar-hi propostes de solució. Comptarem amb la presència de notables especialistes valencians, catalans i estrangers i tenim prevista una altíssima participació d'ensenyants preocupats pel present i futur del nostre sistema educatiu i de la nostra llengua. No cal dir-vos que, des d'ara, us convidem a participar i a donar suport a aquesta iniciativa, que vol ser així mateix una homenatge a tots els mestres i professors valencians d'Ensenyament Elemental i Mitjà que, al llarg i ample del nostre país, estan contribuint eficaçment al procés de recuperació i dignificació social de la nostra llengua.

La proposta d'elaborar una *Guia d'usos lingüístics per al sistema educatiu valencià*, ara ja en fase de redacció, naix de la necessitat que tota la comunitat docent i discent valenciana dipose d'un manual de referèn-

cia sobre la normativa del valencià, on quede reflectida la posició de les Universitats valencianes entorn d'aquesta qüestió. Un manual el contingut del qual, abans de ser aprovat i publicat, serà consensuat amb els principals agents del procés de normalització lingüística del valencià (ensenyants, correctors, literats, editors, etc.), i consultat amb altres institucions acadèmiques d'arreu del domini lingüístic. Un manual que vol ser també una contribució decisiva al redreçament de la nostra llengua.

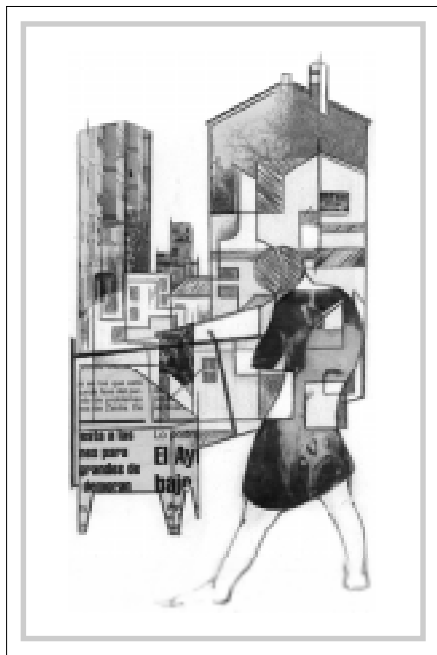
Amb la concessió dels III Premis de la Crítica, l'Institut de Filologia Valenciana vol agrair i reconèixer la tasca dels escriptors, de les editorials, de les institucions i de tots els agents capdavanters en el procés de normalització lingüística que s'ha realitzat al llarg de 1999. Una vegada més hem d'agradir als Rectors de les Universitats que integren l'Institut que hagen volgut presidir l'acte de hui. La seua presència el converteix, de fet, en un acte de màxim rang institucional i en una manifestació més del seu compromís amb la llengua i cultura del nostre país. Un compromís que sembla estendre's també a la Universitat Politècnica de València. Fa poc més de tres mesos,

aquesta Universitat s'unia a les de València, Jaume I, de Castelló, i d'Alacant en la concessió del doctorat *honoris causa* a un valencià insigne, Enric Valor, natural d'aquestes terres meridionals, suara traspassat. I Enric Valor havia convertit, per vocació, la literatura i, per obligació moral, la gramàtica en les dues eines bàsiques del seu compromís amb el nostre poble. Per altra banda, des de les darreres eleccions a Rector, la Universitat Politècnica de València compta també, i per primera vegada, amb un vicerectorat de Promoció del Valencià. El flamant vicerector, Sr. Bernabé Marí, es troba entre nosaltres. Permeteu-me que salude efusivament la seua presència ací, que ens agermana amb la Universitat Politècnica.

Com es pot constatar en les bases del Premis de la Crítica de l'IIFV, els guardons no es destinen exclusivament als gèneres literaris tradicionals (poesia, narrativa, te-

atre i assaig), sinó també a altres modalitats escrites i orals d'especial rellevància per a la dignificació social del valencià i per al coneixement científic de les seues manifestacions literàries i lingüístiques. És per això que, al costat d'un premi al llibre millor editat i d'un altre guardó destinat a una trajectòria periodística al servei de la nostra llengua, s'han previst també premis específics de narrativa infantil i juvenil, de traducció, de filologia, de periodisme escrit i de periodisme oral. No cal ponderar ací la importància que té per a la recuperació de la llengua el treball de recerca lingüística i estilística d'aquells escriptors que, en adreçar les seues obres a joves i infants, han d'esforçar-se a presentar un valencià plenament identificat amb la visió dels món dels destinataris de les seues obres. No cal tampoc ponderar la importància de la traducció com a eina d'universalització dels nostres referents culturals. Els estudis filològics ens permeten aprofundir en la coneixença de la nostra realitat passada i present, base indispensable per a assentar sòlidament els fonaments de la nostra cultura. Finalment, no és menys lloable la tasca d'aquells homes i dones que, des de la premsa i el món audiovisual en valencià, contribueixen cada dia a fer normal una llengua encara discriminada de fet i de dret.

Enguany, s'ha modificat l'estructura organitzativa dels Premis. Ja no són uns jurats els que els decideixen, sinó que són els membres del Consell General de l'Institut els que, oïdes les ponències específiques de cada especialitat, hi tenen l'última paraula. Amb aquesta reforma es tracta d'assegurar la màxima imparcialitat i rigor en la concessió dels premis i el màxim consens possible en les decisions. Crec que ens hem guiat escrupolosament per aquests criteris. És, tanmateix, evident que el guardó a una determinada obra —una decisió discutible, com tantes altres coses que exigeixen una tria— pot ser interpretat com un menysteniment envers les obres més pròximes en qualitat. Òbviament, no és aquest el nostre propòsit, i ens sabria molt greu que en alguna opció haguéssim pogut incórrer en injustícia. En tot cas, he d'insistir que només ens ha guiat la voluntat de reconèixer i d'agrair la tasca dels nostres treballadors i treballadores de la cultura i, en aquest sentit, els guardonats, els hem de veure sobretot com una representació qualificada de tots ells. D'alguna manera, aquests premis volen ser una reivindicació de la normalitat cultural. No té altre sentit, per exemple, haver distingit el programa radiofònic *Comarca a comarca*, de Ràdio 9, injustament eliminat l'any passat de la ràdio pú-

blica, potser perquè era un espai en valencià simplement normal.

Però, si el nostre reconeixement i gratitud s'estén a totes aquelles persones, editorials i institucions que amb el seu treball diari contribueixen a fer més lliure i més digne el nostre país, hui hem d'adreçar-nos de manera especial als premiats en aquesta convocatòria. A tots ells vull expressar, en nom del Consell de l'Institut de Filologia Valenciana, la més cordial enhorabona. Permeteu-me ara que, potser saltant-me les exigències del guió, dedique uns mots concrets a alguns dels premiats només en funció d'una més o menys llarga coneixença o vinculació personal. Martí Domínguez m'evoca indestriablement la tasca i l'actitud del seu avi Martí Domínguez Barberà, aquell il·lustre patrici valencià que, des de les pàgines de *Las Provin-*

cias, es va atrevir a alçar la seua veu en defensa dels interessos generals de la població valenciana per damunt dels seus personals, aquell que, vistes les proves d'impremta, no va autoritzar de publicar a Barcelona la seua novel·la *Els hortss* i no es restituïen els seus mots originals genuïnament valencians. Quina llàstima que no haja pogut veure la destresa literària i la normalitat narrativa del seu nét! El nom de *Saó* va indefectiblement lligat a la tenacitat admirable d'un grup de capellans molt compromesos amb el nostre poble, com són Josep Antoni Comes, Emili Marín i Vicent Cardona. Tenacitat i compromís que més que un premi bé mereixen el cel. Només que desitjàriem que fos d'ací molts anys! Amb el guardó concedit a mossén Josep Perarnau es concreta no sols una de les bases dels Premis —la possibilitat de reconèixer la tasca de ciutadans no valencians però amb vincles o dedicació al nostre país—, sinó també l'agraïment i l'admiraçió per un treball filològic i teològic extraordinari, com el que es reflecteix cada any en les denses i impagables pàgines d'*Arxiu de Textos Catalans Antics*, en concret, en l'últim número, dedicat a fra Vicent Ferrer. Finalment, deixeu-me que m'adrece al Rector de la meua Universitat, que ha volgut commemorar els Cinc Segles de la Universitat mare de tots els valencians amb publicacions tan exquisides com la del llibre *Sapientia aedificavit*. A tots ells i als no esmentats ara, vull reiterar la més cordial felicitació. Enhorabona que també volem fer extensiva al Comitè organitzador dels Premis, presidit pel professor Alemany, i a la Universitat d'Alacant i al seu Rector, per l'entusiasme i la dedicació que han posat en l'organització d'aquests Premis. I un agraïment molt especial a l'escultor Rafael Amorós, que una vegada més ha volgut col·laborar amb l'Institut oferint-nos els originals guardons materials dels Premis.

Com a balanç de l'examen dels materials que hem manejat, crec que podem constatar molt satisfactoriament l'extraordinària vitalitat de la nostra vida cultural. En canvi, després de dos decennis de cooficialitat lingüística, hem de denunciar un fet preocupant: encara som una cultura de peatge. Els esforços de tants treballadors i treballadores de la cultura bé mereixerien un millor reconeixement per part de les nostres autoritats polítiques. Així i tot, nosaltres insistirem i persistirem en la reivindicació de la nostra cultura. Per això, deixeu-me acabar convidant-vos a participar activament en els IV Premis de la Crítica, que en aquesta ocasió desitgem veure celebrats a la ciutat de Castelló de la Plana. Moltes gràcies.

Aquestes pàgines

de novetats bibliogràfiques són patrocinades

pel Servei de Normalització Lingüística de la Universitat de València:

EDITORIAL AFERS

- Aguado, Anna (coord.): *Les dones i la història*, «Afers. Fulls de recerca i pensament», XIV: 33-34, 430 pàgs., 5.200 PTA.
- Bilbeny, Norbert: Política noucentista. De Maragall a d'Ors, col. «Els Llibres del Contemporani», 9, 155 pàgs., 1.500 PTA.
- Greenfeld, Liah: Nacionalisme i modernitat, col. «El món de les nacions», 4 (coedició amb la Universitat de València), 196 pàgs., 2.000 PTA.

EDITORIAL AGUACLARA

- Bascuñana, Ramón: *Hasta ya no más nunca*, col. «Anaquel Poesía», 54, 50 pàgs., 1.200 PTA.
- Gracia, Antonio: *Libro de los anhelos*, col. «Anaquel Poesía», 53, 88 pàgs., 1.200 PTA.
- Mirón, Andrés: *Marabú*, col. «Anaquel Poesía», 56, 50 pàgs., 1.200 PTA.
- Sanz, María: *Domus Aurea*, col. «Anaquel Poesía», 55, 80 pàgs., 1.200 PTA.

ALGAR EDITORIAL

- Tobeña, Adolf: *Neurocotilleos*, col. «Sin Fronteras», 3, 240 pàgs., 1.850 PTA.
- Zurhorst, Meinolf: *Julia Roberts*, col. «Libros de Cine», 4, 186 pàgs., 995 PTA.
- Zurhorst, Meinolf: *Richard Gere*, col. «Libros de Cine», 3, 186 pàgs., 995 PTA.

EDICIONS BROMERA

- AA.DD.: *Trenta anys de teatre valencià*, col. «Tarumba Teatre», 6, 112 pàgs., 1.675 PTA.
- Alapont, Pasqual: *Menjaré bollycaos per tu*, Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil 1999, col. «Espurna», 45, 160 pàgs., 995 PTA.
- Alberola, Carles; García, Roberto: *Besos*, introd. de Marcós Ordóñez, col. «Bromera Teatre», 22, 128 pàgs., 995 PTA.
- Armesto, Constantino; Armesto, Francisco: *L'enigma de l'esfinx*, Premi Europeu de Divulgació Científica 1999, col. «Sense Fronteres», 8, 208 pàgs., 1.950 PTA.

- Bodí, Francesc: *L'infidel*, Premi de Novel·la Enric Valor 1999, col. «L'Eclèctica», 70, 272 pàgs., 1.950 PTA.
- Cortés, Jesús: *Roses negres a Kosovo*, col. «Espurna», 47, 184 pàgs., 995 PTA.
- Franco, Josep: *Ulisses, el meu gat*, col. «El Micalet Galàctic», 69, 80 pàgs., 775 PTA.
- Garcia del Muro, Joan: *El pensament ferit*, Premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta 1999, col. «Textures», 5, 184 pàgs., 2.200 PTA.
- Jaén, Gaspar: *Pòntiques*, Premi Ausiàs March 1999, col. «Bromera Poesia», 37, 56 pàgs., 1.575 PTA.
- Llobet, Glòria: *El cor de les pedres*, Premi Joanot Martorell 1999, col. «L'Eclèctica», 68, 176 pàgs., 1.900 PTA.
- Lluch, Gemma (ed.): *De la narrativa oral a la literatura per a infants*, 248 pàgs., 2.900 PTA.
- Martínez, José Antonio: *Estem fins als...!*, introd. de Francesc Campos Cots, col. «Bromera Teatre», 21, 96 pàgs., 995 PTA.
- Moncho Pascual, Jesús: *Revenja*, col. «Lletra Nova», 6, 88 pàgs., 700 PTA.
- Olivares, Joan: *Vespres de sang*, Premi de Novel·la Ciutat d'Alzira 1999, col. «L'Eclèctica», 69, 240 pàgs., 1.950 PTA.
- Pla, Joan: *El temps no passa per Montmartre*, col. «Espurna», 46, 224 pàgs., 1.250 PTA.
- Rodríguez Bernabeu, Emili: *Dring*, Premi Vicent Andrés Estellés 1999, col. «Bromera Poesia», 36, 56 pàgs., 1.575 PTA.

EDICIONS DEL BULLENT

- Bodí, Francesc: *El cos del delictes*, XIX Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor, col. «Miratges», 11, 240 pàgs., 1.495 PTA.
- Cabré, Jordi: *Postal de Krypton*, col. «Espilai», 21, 176 pàgs., 1.050 PTA.
- Lluch, Enric: *En quin cap cap?*, III Premi de la Crítica de l'IIFV, col. «Estrella de Mar», 14, 64 pàgs., 700 PTA.
- Marçà, Vicent: *El detectiu Camaperdiu*, col. «Els Llibres del Gat en la Lluna», 17, 64 pàgs., 800 PTA.
- Nel·lo, David: *La formiga cubana*, col. «Els Llibres del Gat en la Lluna», 18, 80 pàgs., 800 PTA.

C.E.I.C. ALFONS EL VELL

- AA.DD.: *El gust d'Ausiàs March*, 324 pàgs., 3.000 PTA.
- Bataller Calderón, Josep: *Les rondalles valencianes*, 310 pàgs., 1.200 PTA.
- Bigné Fink, Rafael: *Com els ninots de la falla* (coedició amb la Junta Local Fallera de Gandia), introd. i ed. de Gabriel Garcia Frasquet, 100 pàgs., 1.000 PTA.
- Calzado Aldaria, Antonio; Sevilla Parra, Lluís: *La II República a Gandia*, 246 pàgs., 1.600 PTA.
- Castillo Sainz, Jaume: *Alfons el Vell, Duc Reial de Gandia*, 248 pàgs., 2.000 PTA.

EDITORIAL DENES

- Castaña, Juan Ángel: *Seis estaciones*, col. «Poesia. Edicions de la Guerra», 38, 72 pàgs., 1.295 PTA.
- Granell, Marc: *Poesia reunida (1976-1999)*, col. «Poesia. Edicions de la Guerra», 40, 216 pàgs., 1.998 PTA.
- Manley Hopkins, Gerard: *Sonets complets*, trad. d'Isidre Martínez Marzo, col. «Poesia. Edicions de la Guerra», 39, 144 pàgs., 1.497 PTA.

EDITORIAL GERMANIA

- Fernández Rojano, Guillermo: *Boca de asno*, pròleg de José Viñals, col. «Hoja por Ojo», 8, 96 pàgs., 1.995 PTA.
- Pérez Montalbán, Isabel: *Cartas de amor de un comunista*, pròleg de Salustiano Martín, col. «Hoja por Ojo», 9, 64 pàgs., 1.995 PTA.

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA

- Alemany, Rafael (ed.): *Ausiàs March i el món cultural del segle XV*, col. «Symposia Philologica», 1, 378 pàgs., 3.000 PTA.
- Bruguera, Jordi: *El vocabulari del Llibre dels fets del rei En Jaume*, col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 50, 226 pàgs., 1.900 PTA.
- Jiménez, Jesús: *L'estructura sil·làbica del català*, col. «Biblioteca Sanchis Guarner» : 39

ner», 49 (coedició amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat), 268 pàgs., 1.900 PTA.

Ramos Alfajarín, Joan Rafael: *Ésser, estar i haver-hi en català antic. Estudi sintàctic i contrastiu*, col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 51 (coedició amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat), 448 pàgs., 2.800 PTA.

EDITORIAL MARFIL

Benet Salinas, Maluy; Jimeno Montesa, Ma Dolors; Mateo Sanfèlix, Vicent; Moneri Calatayud, Pilar; Vallès Sanchis, Ismael: *Hostes*, col. «Autors d'Ara», 4, 112 pàgs., 1.230 PTA.

Lluch i Girbés, Enric: *El marquès del Potet*, col. «La Carrasca», 11, 94 pàgs., 750 PTA.

Moya, Bienve: *Llegendes urbanes i relats suburbials (Contes de cementeris - Contes prodigiosos)*, col. «Autors d'Ara», 3, 128 pàgs., 1.275 PTA.

Seguí Rico, Josep Lluís: *Maghica*, col. «Autors d'Ara», 2, 132 pàgs., 1.300 PTA.

Verdú Pons, Jordi Raül: *Joanet i la seua colla d'amics*, col. «La Carrasca», 12, 108 pàgs., 775 PTA.

Vilaplana i Barnés, Silvestre: *La mirada d'al-Azraq*, col. «Autors d'Ara», 1, 132 pàgs., 1.350 PTA.

EDITORIAL MIL999

Borràs, Joan Ramon; Pellicer, Joan Enric: *Apte 2. Nivell mitjà*, 160 pàgs., 1.995 PTA.

Fuster, Joan: *Nosotros, los valencianos*, trad. de Josep Palàcios, 360 pàgs., 2.800 PTA.

Hurtado, M.A. (et al.): *Dotze cançons populars catalanes per a piano i música de cambra*, 35 pàgs., 1.500 PTA.

NAU LLIBRES

Campillo, Margarita: *Conocimiento y valor: el papel de la educación ambiental*, col. «Educación Social», 11, 160 pàgs., 2.000 PTA.

Cherta Puig, Rafael: *Guía para ver: Centauros del desierto (John Ford, 1956)*, col. «Guía para ver y analizar cine», 83 pàgs., 980 PTA.

Equipo CITMI-CITE (CC.OO. PV): *La inmigración de los hombres y las mujeres en la ciudad de Valencia*, 89 pàgs., 750 PTA.

al a través de la literatura. Familia, escuela e infancia en la literatura española de finales del siglo XIX, col. «Educación Social», 10, 222 pàgs., 2.800 PTA.

EDITORIAL SAÓ

Ferris Garcia, Vicenta: *Pintura mural a l'església de Sant Jaume d'Algemés*, col. «Algadins», 11, 144 pàgs., 1.900 PTA.

Gandia Silvestre, Marc: *Una aproximació al monestir de Santa Maria de la Vall-digna*, col. «Biblioteca Josep Giner», 4, 128 pàgs., 1.900 PTA.

Garcia Girona, Joaquim: *Poema valencià del principi de la Reconquesta*, pròleg d'Òscar Pérez, adaptació de Ramon París, col. «Biblioteca Josep Giner», 5, 276 pàgs., 3.000 PTA.

Ruiz, Pedro: *Recull d'escrits. Universitat i compromís social*, 192 pàgs., 1.900 PTA.

EDITORIAL 7 I MIG

AA.DD.: *III Jornades d'Estudis Locals de Cullera*, col. «Collita», 18, 592 pàgs., 2.995 PTA.

Barberà, Elies: *Quaranta contes breus i un llarguíssim poema d'amor*, pròleg d'Antoni Espí, col. «Quaderns Literaris», 13, 120 pàgs., 1.500 PTA.

Bru i Vidal, Jaume: *Clams d'ardida confessió*, pròleg de Jaume Bru, epíleg de Vicent Penya, col. «Poesia», 27, 56 pàgs., 1.995 PTA.

Cardells, Francesc A.: *Bétera, l'Aljama del segle XVI*, col. «Collita», 17, 82 pàgs., 1.700 PTA.

Estrada, Rafael: *Terra de tendresa*, pròleg d'Albert Hernández i Xulvi, col. «Poesia», 30, 97 pàgs., 1.995 PTA.

Ferrís, Josep; Garcia, Júlia: *El càncer, causes, desenvolupament i prevenció*, col. «Depasso», 7, 144 pàgs., 1.700 PTA.

Garí, Joan: *Poema d'amor en dos temps*, pròleg de Joan Garí, epíleg de Manel Alonso, col. «Poesia», 25, 56 pàgs., 1.995 PTA.

Garí, Joan: *Un ofici del segle*, col. «Xènius», 2, 152 pàgs., 1.700 PTA.

Hernández, Francesc J.: *Aproximacions sociològiques a l'educació*, col. «Depasso», 4, 296 pàgs., 2.500 PTA.

Igual, Josep: *Rebotiga del brocanter*, pròleg de Jaume Pérez Muntaner, col. «Poesia», 26, 64 pàgs., 1.995 PTA.

Marín, Joan Manuel: *E.M. Cioran, l'escriptura de la llum i el desencant*, col. «Xènius», 1, 128 pàgs., 1.500 PTA.

Mas, Pasqual: *Pavana per a un home sense nom*, pròleg d'Adolf Piquer, col.

«Quaderns Literaris», 12, 184 pàgs., 1.700 PTA.

Mezquita, Begonya: *Signes de Terra*, pròleg d'Antoni Albalat, col. «Poesia», 28, 60 pàgs., 1.995 PTA.

Pallarés Porcar, Vicent: *L'heretgia amagada*, pròleg de Toni Cucarella, col. «Quaderns Literaris», 14, 202 pàgs., 1.995 PTA.

Planaspachs, Josep: *Llibre de mercès*, pròleg de Manuel Bellver, col. «Poesia», 29, 62 pàgs., 1.995 PTA.

EDITORIAL PRE-TEXTOS

Garnett, Angelica: *Una mentira piadosa (una infancia en Bloomsbury)*, trad. i nota preliminar de Miguel Martínez-Lage, col. «Pre-Textos Narrativa», 280 pàgs., 2.750 PTA.

Montejo, Eugenio: *Partitura de la cigarra*, col. «La Cruz del Sur», 92 pàgs., 2.000 PTA.

Moreno, María Paz: *Correspondencia atrasada*, premi «Villa de Cox» 1999 (coedició amb l'Ajuntament de Cox), 68 pàgs., 1.000 PTA.

Morgenstern, Soma: *Huida y fin de Joseph Roth*, ed. original alemanya, trad. d'Eduardo Gil Bera, notes i estudi d'In-golf Schulte, col. «Pre-Textos Narrativa», 452 pàgs., 4.500 PTA.

Pujol, Carlos: *Esta verdadera historia*, col. «Pre-Textos Poesía», 60 pàgs., 1.300 PTA.

Torres, Màrius: *Antología* (ed. bilingüe), pròleg de Pere Rovira, selecció i traducció de Luis Santana, col. «Pre-Textos Poesía», 104 pàgs., 1.750 PTA.

TÀNDEM EDICIONS

Andrés Sorribes, Joan: *La forja de Lesse-rra*, col. «La Moto», 12, 300 pàgs., 1.200 PTA.

Andrés Sorribes, Joan: *Noverint universi, I Premi de Narrativa Ulisses*, col. «Val-lències», 1, 320 pàgs., 2.400 PTA.

Calafat, Francesc; Granell, Marc (coord.): *Dotze poetes joves valencians*, col. «Tàn-dem Poesia», 1, 132 pàgs., 1.750 PTA.

Ferrer i Perales, Antoni: *Cant temporal*, col. «Tàndem Poesia», 2, 64 pàgs., 1.400 PTA.

Galí, Mercè: *L'origen dels dits*, col. «El Tricicle», 21, 24 pàgs., 700 PTA.

Garí, Joan: *Un cristall habitat*, col. «Ar-guments», 8, 224 pàgs., 1.850 PTA.

Honneth, Axel: *Desintegració. Fragment per a un diagnòstic sociològic de l'època*, trad. de Gustau Muñoz, col. «Argu-ments», 9, 144 pàgs., 1.500 PTA.

- Lé, Linda: *Lletres mortes*, trad. d'Antònia Pallach, col. «valències», 2, 96 pàgs., 1.450 PTA.
- Ricart Leal, Raquel: *Un mort al sindicat*, col. «La Moto», 11, 260 pàgs., 1.200 PTA.
- Subirana, Joan: *El meu amic Pollós*, il·lustracions de l'autor, I Premi Tombatosals, 32 pàgs., 2.500 PTA.

EDICIONS TRES I QUATRE

- Albalat, Antoni: *Llibre de voliaines*, Premi Octubre de Poesia 1999, col. «Poesia 3i4», 99, 68 pàgs., 1.250 PTA.
- Alcañiz Castell, Josep M.; Álvaro Prat, Julià; Blay, Joan A.; Esteve, Juli; López, Josep: *La televisió (im)possible*, col. «Comunicació», 4, 516 pàgs., 2.000 PTA.
- Balaguer, Enric: *Ressonàncies orientals*, col. «La Unitat», 174, 226 pàgs., 2.500 PTA.
- Fuster, Joan: *Correspondència III. Ernest Martínez Ferrando*, ed. a cura de Vicent Alonso, 496 pàgs., 4.900 PTA.
- Mira, Joan F.: *Ídols i tribus*, col. «La Unitat», 173, 225 pàgs., 2.500 PTA.
- Ramentol, Santiago: *Els silencis de la ciència*, col. «Comunicació», 1, 276 pàgs., 1.500 PTA.
- Rodrigo Alsina, Miquel: *Identitats i comunicació intercultural*, col. «Comunicació», 3, 156 pàgs., 1.500 PTA.
- Sáez Mateu, Ferran: *Dislocacions*, Premi Octubre d'Assaig 1999, col. «La Unitat», 175, 280 pàgs., 2.500 PTA.
- Tree, Matthew: *Ella ve quan vol*, Premi Octubre de Narrativa 1999, col. «Narratives 3i4», 64, 184 pàgs., 1.500 PTA.
- Xifra, Jordi: *Teories i models de les relacions públiques*, col. «Comunicació», 2, 252 pàgs., 1.500 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

- García Lara, Carlos Enrique: *Gabriel Miró y las figuras del deseo*, 186 pàgs., 2.400 PTA.
- Hinojosa Montalvo, José: *Esclavos, nobles y corsarios en el Alicante medieval*, 100 pàgs., 750 PTA.

- Jaén i Urban, Gaspar: *D'aigua i obres hidràuliques a Elx*, 62 pàgs., 1.290 PTA.
- Jover Maestre, Francisco Javier: *Una nueva lectura del «Bronce Valenciano»*, 222 pàgs., 2.900 PTA.
- Márquez Villora, Juan Carlos: *El comercio romano en el portus ilicitanus*, 312 pàgs., 2.800 PTA.
- Mira Abad, Alicia: *Actitudes religiosas y modernización social*, 186 pàgs., 2.300 PTA.
- Rigual Bonastre, Magdalena: *Martínez Ruiz, lector y bibliófilo*, 123 pàgs., 1.400 PTA.
- Villodre Roldán, Joaquín: *Ejercicios prácticos de hormigón armado*, col. «Textos Docentes», 237 pàgs., 1.900 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I

- Centro de Investigaciones de América Latina (ed.): *De súbditos del rey a ciudadanos de la nación*, col. «Humanitats», 1, 416 pàgs., 2.500 PTA.
- Dossiers Feministes*, 3 («El silencio en la comunicación humana»), 150 pàgs., 1.000 PTA.
- Lores Mestre, Beatriz: *Fiesta y arte efímero en el Castellón del setecientos*, col. «Biblioteca de las Aules», 10, 230 pàgs., 2.500 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

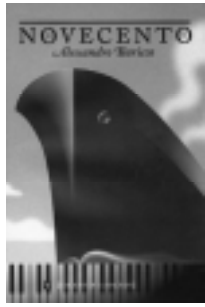
- AA.DD.: *Els tresors de la Universitat de València*, 304 pàgs., 8.000 PTA.
- AA.DD.: *Los tesoros de la Universitat de València*, 304 pàgs., 8.000 PTA.
- AA.DD.: *Reconversión y revolución. Industrialización y patrimonio en el pueblo de Sagunto*, 176 pàgs., 1.976 PTA.
- Albiñana Huerta, Salvador; Mancebo, María Fernanda; Caudet, Francisco: *Letras del exilio. México 1939-1949*, 136 pàgs., 1.800 PTA.
- Alcantud Marín, Francisco; Ávila Clemente, Vicenta; Asensi Borrás, Ma Celeste: *La integración de estudiantes con discapacidad en los estudios superiores*, 200 pàgs., 1.800 PTA.
- Aleza, Milagros; Fuster, Miguel; Lépinette, Brigitte (eds.): *El contacto lingüístico en el desarrollo de las lenguas occidentales*, col. «Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics», IV, 256 pàgs., 2.120 PTA.
- Ballester, Josep: *L'educació literària*, col. «Educació. Sèrie Materials», 33, 218 pàgs., 2.200 PTA.
- Bellveser, Enric (ed.): *Manual de documentació audiovisual en ràdio i televisió*, col. «Educació. Sèrie Materials», 35, 146 pàgs., 1.630 PTA.

- Berroa Roll, Francisco; González Gutiérrez, Ricardo: *Diseño de elementos de equipos de la industria química y de procesos* (coedició amb la Universitat de Camagüey), 154 pàgs., 1.500 PTA.
- Estudis. Revista d'Història Moderna*, 25, 362 pàgs., 2.500 PTA.
- Febrer Romaguera, Manuel Vicente: *Dominio y explotación territorial en la Valencia foral*, col. «Oberta. Sèrie Història», 7, 402 pàgs., 3.260 PTA.
- García Sánchez, Manel: *Las Mujeres de Homero*, col. «Monografías del SEMA de Valencia», I, 110 pàgs., 2.080 PTA.
- García Valle, Adela: *El notariado hispánico medieval: consideraciones histórico-diplomáticas y filológicas*, col. «Cuadernos de Filología», A. XXXVI, 217 pàgs., 1.675 PTA.
- Heidegger, Martin: *Introducción a la filosofía*, col. «Frónesis» (coedició amb Càtedra), 468 pàgs., 2.600 PTA.
- Hernández Montalbán, Francisco J.: *La abolición de los señoríos en España (1811-1837)* (coedició amb Biblioteca Nueva), 446 pàgs., 3.000 PTA.
- L'Espill*, 3 (segona època), tardor 1999, 176 pàgs., 1.500 PTA.
- López, Ángel (et al.): *Lingüística general y aplicada* (3a edició), col. «Educació. Sèrie Materials», 3, 400 pàgs., 2.850 PTA.
- Martínez Benlloch, Isabel; Bonilla Campos, Amparo: *Sistema sexo/género, identidades y construcción de la subjetividad*, col. «Educació. Sèrie Materials», 31, 294 pàgs., 3.000 PTA.
- Navarro Brotons, Víctor; Salavert Fabiani, Vicente L.; Roselló Botey, Victoria; Darás Román, Víctor: *Bibliographia physico-mathematica hispanica (1475-1900)*, col. «Cuadernos Valencianos de Historia de la Medicina y de la Ciencia», LVI, 384 pàgs., 2.500 PTA.
- Palacios Alcaine, Azucena: *Introducción a la lengua y cultura guaraníes*, col. «De acá para allá: lenguas y culturas amerindias», 106 pàgs., 1.300 PTA.
- Satorre Grau, Francisco J.: *Los posesivos en español*, col. «Cuadernos de Filología», A. XXXV, 84 pàgs., 950 PTA.
- Suau Jiménez, Francisca: *La inferencia léxica como estrategia cognitiva. Aplicación al discurso escrito en lengua inglesa*, col. «Cuadernos de Filología», A. XXXVII, 80 pàgs., 950 PTA.

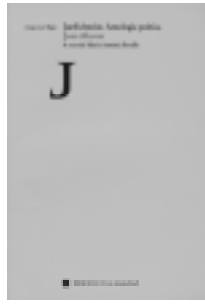

Escacs
de llibres,
vinyetes i desesperacions

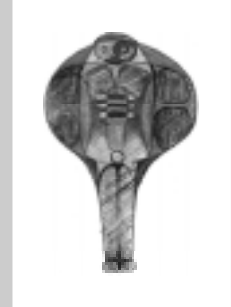
—Breu, la meua paraula. Murrurada a la teua orella, des de darrere. Projectant davant teu la teua pròpia ombra.

Alessandro Baricco
Novecento
64 pàgs.
19,5x13 cm.
La Magrana
Barcelona

Joan Alcover
Jardí desolat.
Antologia poètica
179 pàgs.
19,5x13 cm.
La Magrana
Barcelona

J. L. Barona (comp.)
Polítiques de salut
en l'àmbit
municipal valencià
(1850-1936)
219 pàgs.
21x14 cm.
València

—¿Com us ho diré? La màscara no és fingiment, ni ocultació, ni voluntat de ser molts, sinó angoixa de la pròpia imatge.

J. Garcia Girona
Seidia
273 pàgs.
23,5x16,5 cm.
Saó
València

J. F. Ramos
Ésser, estar
i haver-hi
en català antic
448 pàgs.
19,5x13,5 cm.
IIFV/PAM
València/Barcelona

Adolf Tobeña
Sintonies neuronals
190 pàgs.
20x12,5 cm.
La Magrana
Barcelona

Joan Garí
Un ofici del segle
152 pàgs.
21,5x14,5 cm.
7 i mig
Benicull

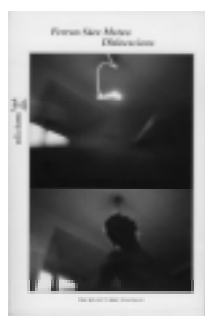
—Primer, et propose el desconcert. Després, tal vegada, una llum petita. Però, a la fi, has de ser tu que veja què illumina. Que decidesques què illumina.

Jordi Cabré
Postal de Krypton
171 pàgs.
19x13 cm.
El Bullent
Picanya

Francesc Bodí
L'infidel
271 pàgs.
23,5x15 cm.
Bromera
València

Ferran Sáez Mateu
Dislocacions
275 pàgs.
18,5x12 cm.
3 i 4
València

—La meua obra, ho és del meu temps, no meua, i menys encara és jo, jo que fuig, de mi mateix, del meu temps.

NOVETATS EDITORIALS, 1999 / 2000

Alemany, Rafael (ed.):

Ausiàs March i el món cultural del segle XV,

col. «Symposia Philologica», 1, 378 pàgs.

Calaforra, Guillem:

Paraules, idees i accions. Reflexions «sociològiques» per a lingüistes,

col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 48, 306 pàgs.

Jiménez, Jesús:

L'estructura sil·làbica del català,

col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 49, 268 pàgs.

Bruguera, Jordi:

El vocabulari del Llibre dels fets del rei En Jaume,

col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 50, 226 pàgs.

Ramos Alfajarín, Joan Rafael

Ésser, estar i haver-hi en català antic,

col. «Biblioteca Sanchis Guarner», 51, 448 pàgs.

CARÀCTERS

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom i cognoms:.....

Adreça:..... Població:..... País:.....

Codi Postal:..... Telèfon:..... e-mail:.....

Em subscric a la revista *Caràcters* per cinc números, a partir del número....., raó per la qual:

OPCIÓ A: Us tramet un xec per valor de 2.300 PTA. a nom de: Universitat de València. Revista *Caràcters*.

OPCIÓ B: Us adjunte fotocòpia de l'ingrés de 2.300 PTA., a nom de la revista *Caràcters*, en el compte corrent de la Universitat de València (Bancaixa, Urbana Sorolla de València: 2077-0735-89-3100159143).

Data:.....

Signatura